

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
GİRİŞİMCİLİK PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**EKOTURİZM ALANINDAKİ GELİŞMELERDEN
GLAMPING'İN UYGULANABİLİRLİĞİ: DATÇA
YÖRESİNDE BİR ARAŞTIRMA**

Emel KORKMAZ

**Danışman
Doç. Dr. Sevinç GÜLER ÖZÇALIK**

İZMİR-2019

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Adı ve Soyadı : EMEL KORKMAZ
Öğrenci No : 2014800412
Tez Başlığı : Ekoturizm Alanındaki Gelişmelerden Glamping'in Uygulanabilirliği: Datça
Yöresinde Bir Araştırma
Savunma Tarihi : 18/07/2019
Danışmanı : Dr.Öğr.Üyesi Sevinç GÜLER

JÜRİ ÜYELERİ

<u>Ünvanı, Adı, Soyadı</u>	<u>Üniversitesi</u>	<u>İmza</u>
Dr.Öğr.Üyesi Sevinç GÜLER	-Dokuz Eylül Üniversitesi	
Prof. Dr. Erhan DEMİRELİ	-Dokuz Eylül Üniversitesi	
Prof. Dr. M.Emre GÜLER	- İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	

EMEL KORKMAZ tarafından hazırlanmış ve sunulmuş olan bu tez savunmada başarılı bulunarak oy birliği () / oy çokluğu () ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Metin ARIKAN
Müdür

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Ekoturizm Alanındaki Gelişmelerden Glamping’in Uygulanabilirliği: Datça Yöresinde Bir Araştırma” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

....../....../.....

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Ekoturizm Alanındaki Gelişmelerden Glamping'in Uygulanabilirliği: Datça

Yöresinde Bir Araştırma

Emel KORKMAZ

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Anabilim Dalı

Girişimcilik Programı

Türkiye doğal, tarihi ve kültürel değerler açısından zengin bir ülkedir. Bu kaynakların değerlendirilmesi, korunması ve geliştirilmesi yönünde kapsamlı turizm planlamaları yapılmalıdır. Turizmin plansız ve çevreye duyarlı olarak gelişmesi turizm bölgelerine telafisi mümkün olmayan zararlar verebilir. Turizmde sürdürülebilirlik için ekoturizm gibi alternatif turizm çeşitleri değerlendirilmelidir. Ekoturizm, ziyaretçilere doğal, tarihi ve kültürel güzellikler içerisinde tatil imkânı sunarken, çevreye duyarlı olmayı ve bu değerlere zarar vermeden keşfetmeyi amaçlamaktadır. Turizmdeki değişimleri turistlerin ihtiyaç ve beklentileri şekillendirmektedir. Özellikle büyükşehirlerde yaşayan insanlar tatillerini doğa içerisinde, sakin ve yeni deneyimler sunan yerlerde geçirmeyi tercih etmektedir. Glamping doğa içerisinde farklı konseptlerde konaklama seçeneklerini sunarken lüks ve konforu ön planda tutmaktadır. Turistlere yeni deneyimler kazandıran çeşitli rekreasyonel aktivitelerde sunmaktadır.

Bu çalışmada amaç, sürdürülebilir turizm gelişimi için alternatif olan ekoturizm kavramını, ilkelerini, çeşitlerini, etki alanlarını açıklamaktır. Turistlerin taleplerindeki değişim ve yenilik arayışları sonucu yeniden şekillenen kampçılık temelli glamping kavramını ortaya koymak, Dünya'da ve Türkiye'de glamping turizminin mevcut durumunu tespit etmek ve örneklendirmektir. Datça'nın ekoturizm potansiyelini belirleyerek, ekoturizm odaklı glamping' in Datça'daki uygulanabilirliğini araştırmaktır. Datça'daki turizm gelişimi ve turizm işletmelerinin nitelikleri incelenmiş, Mesudiye köyünün Kızılbük koyunda faaliyet gösteren konaklama işletmesi ile mülakat

yapılmıştır. Çalışma sonucunda Datça'nın SWOT analizi yapılmış, Datça'nın ekoturizm potansiyelinin son derece yüksek olduğu belirlenmiştir. Bölgede kaynak kullanım dengesini temel alan kapsamlı turizm planlamaları yapılmalıdır. Mevcut ve yeni kurulacak işletmelerin çevreye duyarlı ve doğal yapıyı koruyan hizmetler sunarak turizm gelişimine katkı sağlamaları gerekmektedir. Bu konuda halk, ziyaretçiler, turizm işletmeleri bilinçlendirilmelidir. Doğal yapıyı koruyan ve doğaya uygun konaklama mimarisini kullanan Glamping işletmelerinin Datça'nın turizm gelişimi için uygun olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ekoturizm, Glamping, Datça.

ABSTRACT
Master's Thesis
An Applicability Of Glamping Which Is Developments Of Ecotourism Area: An
Application In The Region Of Datça
Emel KORKMAZ

Dokuz Eylül University
Graduate School of Social Sciences
Department of Business Administration
Entrepreneurship Program

Turkey is a rich country in natural, historical and cultural values. Extensive tourism planning should be carried out in order to evaluate, protect and develop these resources. The development of tourism as unplanned and environmentally insensitive can cause irreparable losses to tourism regions. Alternative tourism types such as ecotourism should be evaluated for sustainability in tourism. Ecotourism aims to provide visitors with the opportunity to live in natural, historical and cultural beauties while being sensitive to the environment and to discover these values without damaging them. The changes in tourism shape the needs and expectations of tourists. Especially people living in metropolitan areas prefer to spend their holidays in nature, in places that offer calm and new experiences. Glamping offers luxury and comfort in the nature while offering different accommodation options. It offers a variety of recreational activities that bring new experiences to tourists.

The aim of this study is to explain the concept of ecotourism, its principles, types and impact areas as an alternative to sustainable tourism development. The results of the quest for change and innovation in the demand of tourists reshaped to put forward the concept of glamping based camping, glamping to identify the current state of tourism in the world and Turkey and to exemplify. To determine the ecotourism potential of Datça and to investigate the applicability of ecotourism-focused glamping in Datça. The development of tourism and the characteristics of tourism enterprises in Datça was examined and interviewed by an accommodation company

operating in the Kızılbük Bay of Mesudiye village. SWOT analysis of Datça was performed and it was determined that the ecotourism potential of Datça was extremely high. Extensive tourism planning based on the resource utilization balance should be made in the region. The existing and new establishments should contribute to the development of tourism by providing services that protect the environment and the nature. Public, visitors and tourism enterprises should be made aware of this issue. It is determined that Glamping enterprises, which protects the natural structure and uses the accommodation architecture suitable for nature, are suitable for tourism development in Datça.

Keywords: Ecotourism, Glamping, Datça.

**EKOTURİZM ALANINDAKİ GELİŞMELERDEN GLAMPING'İN
UYGULANABİLİRLİĞİ: DATÇA YÖRESİNDE BİR ARAŞTIRMA**

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
KISALTMALAR	xi
TABLolar LİSTESİ	xii
EKLER LİSTESİ	xiii

GİRİŞ	1
-------	---

**BİRİNCİ BÖLÜM
EKOTURİZM KAVRAMI**

1.1.EKOTURİZM TANIMI VE ÖZELLİKLERİ	2
1.2. EKOTURİZMİN TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ	5
1.3. EKOTURİZM İLKELERİ	8
1.4. EKOTURİZM ÇEŞİTLERİ	14
1.5. EKOTURİZM KAPSAMINDAKİ FAALİYET TÜRLERİ	15
1.5.1. Yayla Turizmi	15
1.5.2. Dağ Turizmi	17
1.5.3. Mağara Turizmi	19
1.5.4 Av Turizmi	21
1.5.5. Kuş Gözlemciliği (Ornitoturizm)	23
1.5.6. Yaban Hayatı Gözlemciliği	26
1.5.7. Botanik Turizmi	27
1.5.8. Macera Turizmi	29
1.6. EKOTURİZMİN ÇEVRESEL, EKONOMİK VE SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLERİ	30
1.6.1. Çevresel Etkiler	30

1.6.2. Ekonomik Etkiler	33
1.6.3. Sosyo - Kültürel Etkiler	35

İKİNCİ BÖLÜM

GLAMPING KAVRAMI

2.1.GLAMPİNG TANIMI VE ÖZELLİKLERİ	39
2.2. GLAMPİNG KAVRAMININ ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ	40
2.3 GLAMPİNG ÇEŞİTLERİ	41
2.3.1. Tipis /Kızılderili Çadırları	41
2.3.2. Safari Çadırları	41
2.3.3 Yurts /Otağ	42
2.3.4. Ağaç Evler	42
2.3.5. Kamp Araçları	42
2.3.6. Dome/Kubbe	43
2.3.7. Eco-Pods/Ekolojik Kabinler	43
2.3.8. Cave/Mağaralar	43
2.4 TÜRKİYE VE DÜNYA'DAKİ GLAMPİNG HİZMETİ SUNAN İŞLETME ÖRNEKLERİ	43

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DATÇA'DA GLAMPING PROJESİNİN UYGULANABİLİRLİĞİNE İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI	46
3.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI	47
3.2.1. Araştırma Alanının Coğrafi Özellikleri	47
3.2.2. Araştırma Alanın İklimi	48
3.2.3. Araştırma Alanının Ulaşım Koşulları	49
3.2.4. Araştırma Alanının Tarihçesi	49
3.2.5. Araştırma Alanının Ekonomik Yapısı	50
3.2.6. Araştırma Alanının Yiyecek İçecek Kültürü	51
3.2.7. Araştırma Alanında Turizm	52
3.3.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	57

3.4. ARAŖTIRMANIN LİTERATÖR TARAMASI	57
3.5. ARAŖTIRMANIN YÖNTEMİ	58
3.6. ARAŖTIRMANIN SONUÇLARI	59
3.6.1. SWOT Analizi Sonuçları	60
3.6.2. Mülakat Sonuçları	63
 SONUÇ	 67
KAYNAKÇA	73
EKLER	

KISALTMALAR

ICBP	Uluslar Arası Kuş Koruma Konseyi
ITZ	Trend ve Gelecek Araştırmaları Enstitüsü - Das Institut für Trend- und Zukunftsforschung
IUCN	Uluslararası Doğa Koruma Birliği-International Union for Conservation of Nature
IWRB	Uluslar Arası Su Kuşları ve Islak Alanlar Araştırma Bürosu
OSME	Orta Doğu Ornitoloji Topluluğu
ÖÇK	Özel Çevre Koruma
ÖÇKB	Özel Çevre Koruma Bölgesi
ÖÇKK	Özel Çevre Koruma Kurumu
RSBP	Royal Kuş Koruma Topluluğu
TIES	Uluslar Arası Ekoturizm Topluluğu -The International Ecotourism Society
TURSAB	Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği
UKKSA	Uluslararası Knidos Kültür Sanat Akademi
UNEP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı-United Nations Environment Programme
WES	Dünya Ekoturizm Zirvesi-World Ecotourism Summit
WTO	Dünya Turizm Organizasyonu -World Tourism Organization
WWF	Doğa İçin Dünya Fonu-World Wildlife Fund

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: İlkeleri Etkileyen Faktörler Tablosu	s. 13
Tablo 2: Ekoturizm Kapsamında Yer Alan Faaliyetler	s. 15
Tablo 3: Ekoturizmin Sosyo-Kültürel Etkileri	s. 37
Tablo 4: Datça Ürünleri ve Yöresel Lezzetleri	s. 52
Tablo 5: Datça'ya Gelen Yerli ve Yabancı Turist Sayıları Tablosu	s. 55

EKLER LİSTESİ

Ek 1: Kızılderili Çadırları	ek s. 1
Ek 2: Safari Çadırları	ek s. 2
Ek 3: Lüks Çadırlar	ek s. 4
Ek 4: Yurts / Otağ Örnekleri	ek s. 5
Ek 5: Ağaç Evler	ek s. 7
Ek 6: Kamp Araçları	ek s. 9
Ek 7: Dome/Kubbe	ek s. 11
Ek 8: Eco-Pods/ Ekolojik Kabinler	ek s. 12
Ek 9: Cave / Mağaralar	ek s. 13
Ek 10: Dünya'dan Örnekler	ek s. 15
Ek 11: Mülakat Soruları	ek s. 22
Ek 12: Şekiller	ek s. 23

GİRİŞ

Tüketicilerin davranışları ve tercihleri ürünlerde ve hizmetlerde fark yaratacak yenilikler yapılmasında çok etkili olmaktadır. Bu yenilikler sektörlerin değişime, gelişime ve yeniliklere açık olması gerektiğini göstermektedir. Günümüzde sürdürülebilirliği sağlamak ve sektörde fark yaratacak yenilikler sunma ihtiyacı turizm sektöründe de zorunlu hale gelmiştir. Hem Dünya'da hem de Türkiye'de alternatif turizm çeşitleri önem kazanmaktadır. Ülkeler çevreye olan olumlu etkisi, ekonomi alanındaki faydaları ve sosyo-kültürel alandaki pozitif etkileri sebebiyle ekoturizm alanında sürdürülebilirlik çalışmaları yapmaktadır. Ekoturizm de doğa dostu olan bir alternatif turizm türüdür.

Turistler doğanın içinde tatil yaparken konfordan da vazgeçmek istememektedir. Turist taleplerindeki değişimler turizm işletmelerinin yenilikçi ve farklı konseptlerde hizmet sunmaya başlamalarına neden olmuştur. Glamping ise 20. yy en popüler ve tercih edilen alternatif turizmi olmaya başlamıştır.

Glamping doğa ile iç içe tatil yapmak isteyen fakat kamp aktivitesinin negatif yönlerini pozitifçe çevirmek amacıyla kişilerin konfor ve lüks taleplerini karşılamak amacıyla geliştirilmiş bir turizm türüdür. Kampçılıkta çok eskiye dayanan bir konaklama türü olmasına rağmen günümüz yenilik, farklılık ve lüks talepleri nedeniyle değişime uğramıştır. Glamping doğa içerisinde çadırlar, karavanlar, ekolojik kabinler, otağlar gibi farklı konseptlerde konaklama seçeneklerini sunarken lüks ve konforu da ön planda tutmaktadır. Ayrıca turistlere farklı deneyimler sunan doğa yürüyüşleri, kuş gözlemciliği, doğa fotoğrafçılığı gibi daha birçok aktiviteleri de sunmaktadır.

Datça yöresi doğal yapısı, dört mevsim turizme elverişli iklimi ve rekreasyonel faaliyetler açısından zengin olması nedeniyle glamping turizmi için uygundur. Bir ekoturizm kenti olan Datça yöresinde sürdürülebilir turizm kapsamında ekoturizm odaklı glamping turizmini yaygınlaştırmak ve geliştirmek bölgenin turizm gelişimi için çok önemlidir. Glamping ile hem yörenin doğal yapısı korunacak hem de gelen turistler doğa da konfor içinde farklı deneyimler elde edebilecektir. Glamping yerel halkın mevcut turizm gelirlerine katkı sağlarken, yeni girişimciler içinde potansiyel bir yatırım alanı olacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

EKOTURİZM KAVRAMI

Bu bölümde öncelikle ekoturizm tanımı yapılarak, özellikleri belirtilecek, sonra ekoturizmin ortaya çıkışı ve gelişimi anlatılacak, ekoturizm ilkeleri belirtilecek, ekoturizmin çeşitleri ve ekoturizm alanındaki faaliyet türleri açıklanacak, ekoturizmin sosyo - kültürel, ekonomik etkileri ele alınacaktır.

1.1.EKOTURİZM TANIMI VE ÖZELLİKLERİ

Turizm sektörü Dünyadaki birçok ülkede sosyal ve kültürel kalkınmaya ayrıca ülke ekonomisine de büyük katkı sağlar. Turizm etkinliklerinin, Dünya ülkelerinin elinde bulundurduğu kendilerine özgü ve ulusal değerlerini kullanmasına olanak sağlamasının yanında, yeni iş alanları, milli gelire katkı ve kentsel alanların dışında kalan alanlarında kalkınması üzerinde büyük etkisi vardır. Fakat kültürel ve ulusal mirasın korunmasında turizm etkinliklerinin planlanmasının düzgün yapılamaması, doğal çevreyi kirliletme ve tarihi değerlere zarar verme riskini de beraberinde getirmektedir.¹ 1960'lı yıllardan sonra kitle turizmi kontrolsüz şekilde artmış bu artış çevre sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Kitle turizminin çevreye verdiği zararların başında orman yangınları, deniz ve kıyı kirliliği, doğal yapının yok olması gelmektedir. Bu duruma en güzel örnek 3S faktörü olarak da bilinen deniz-kum-güneş (Sea -Sand-Sun) üçlüsüdür. Günümüzde bile turizm veya tatil deyince akla ilk gelen kıyı turizmidir. Bu yüzden kıyı kesimlerine olan seyahatlerde yığılmalar olmuş ve kitle turizmi artmıştır. Ancak zamanla turizmin sadece deniz-kum-güneş üçlüsünden ibaret olmadığı anlaşılmış ve zaman içerisinde çevreye duyarlı turizm yaklaşımları 3E faktörü olarak bilinen eğitim-eğlence-çevre(education-entertainment-environment) turizmini yani ekoturizmi yaratmıştır.

Özellikle son 20 yılda hızla gelişen bir bölüm olmasına rağmen ekoturizm tanımı üzerinde ortak bir görüş birliği sağlanamamıştır. Ekoturizmin tanımlanması ve kullanım şekli hakkındaki karışıklık ve belirsizlik devam etmektedir.² 1990'lı yıllardan bu yana tanımı, amacı ve sonuçları ile tartışma konusu olan bir alan haline gelmiştir.

Ekoturizm, sürdürülebilir turizmi destekleyen ve temelinde doğa olan turizm sektöründe çok hızlı gelişme gösteren bir bölümdür. Zaman içerisinde ekoturizm

¹ Nazan Kuter, Emre Ünal, "Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri", **Kastamonu Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi**, 2009, 9 (2), s. 146.

² Nazmiye Erdoğan, **Çevre ve (Eko)turizm**, Erk Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 110.

araştırmacılar tarafından farklı biçimlerde ifade edilmiştir. Doğaya dayalı turizm, macera turizmi, özel ilgi turizmi, alternatif turizm, sorumlu turizm, yeşil turizm, yumuşak turizm, çiftlik turizmi bu ifadelerden bazılarıdır. Ancak günümüzde en çok kabul gören terim ekoturizm olmuştur.

En fazla kabul edilen ve yaygın kullanımı olan ekoturizm terimi ilk kez Meksikalı ekoloji uzmanı Hector Ceballos-Lascurain tarafından kullanılmıştır. Hector Ceballos-Lascurain ekoturizmden bahsederken İspanyolca “ecoturismo” kelimesini kullanmış ve ekoturizmi “doğadan keyif alma ve doğanın önemini, değerini bilme” şeklinde tanımlamıştır.

Uluslararası Ekoturizm Topluluğu (TIES-The International Ecotourism Society) ekoturizmi, “doğal çevreyi olumsuz etkilerden koruyan ve yöre halkının yaşamını varlık ve rahatlık içinde devam ettirmesine destek olan, doğal bölgelere düzenlenen sorumlu yolculuk ” olarak tanımlar.³

Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) ekoturizmi; “Yerel halkın aktif sosyo - ekonomik katılımı sonucunda onlara fayda sağlayan, düşük seviyede olumsuz ziyaretçi etkisine sahip olan ve korumayı geliştiren, doğal ve kültürel çevrenin değerini anlamak ve zevk almak için nispeten bozulmamış doğal alanlara yapılan çevresel açıdan sorumlu seyahat ve ziyaretir” olarak tanımlamıştır.⁴

Ayrıca ekoturizm; WWF (Doğa İçin Dünya) tarafından “vahşi doğa çevresinde doğal çevreye en az etkide bulunan ve bu arada yerel topluluklara ekonomik fayda sağlayan turizm türü”.⁵ Saskatchewan Ekoturizm Topluluğu tarafından, “Eğitim, takdir etmek ve yabani bitki ve hayvanlar ile kültürel özelliklere sahip olan doğadan zevk almak amacıyla, nispeten bozulmamış ve kirlenmemiş doğal alanlara yapılan saygılı ve çevreye karşı sorumlu seyahat”. Collin (2004) tarafından ise; “Doğal kaynakların korunmasıyla yerel halka mali faydalar sağlayan ve çevreyi olumsuz etkilemeden, insanların doğal alan bilincini artıran turizm türü” olarak tanımlanmıştır.⁶

Ekoturizm üzerine birçok araştırmacı tarafından farklı tanımlar yapılmıştır. Bunlardan bazıları şu şekildedir;

³ Erdoğan, (Eko)turizm, s. 109.

⁴ The Nature Conservancy, 2009, <https://www.nature.org/greenliving/what-is-ecotourism.xml>, (05.04.2018)

⁵ Cengiz Yücel, Turizmde Yükselen Değer: Ekoturizm, TURSAB ARGE, 2002, https://www.tursab.org.tr/dosya/1023/02nieko_1023_1889046.pdf, s. 2. (05.04.2018)

⁶ Kuter ve Ünal, s. 149.

Ekoturizm, “doğal bölgelerdeki ve kültürel alanlardaki kaynakların zarar görmesini engellemeyi ve yerel halkın ekonomik gelişimine katkı sağlamayı amaçlayan turizm biçimidir” şeklinde tanımlamıştır. ⁷

Ekoturizm, “yörede ikamet eden halkın yaşam şekline, değerlerine, kültürüne ve yaşam bütünlüğüne saygı duyarak ekosisteme zarar vermeyecek şekilde yapılan aydınlatıcı, bilgilendirici doğa yolculuğudur”. ⁸

Farklı kuruluş ve kişiler tarafından farklı tanımlar kullanılsa da ekoturizm için birçok ülkenin benimsediği bir tanım vardır. Mayıs 2002’de, Kanada’nın Quebec kentinde gerçekleştirilen, 133 farklı ülkeden 1100 temsilcinin katılım sağladığı "Dünya Ekoturizm Zirvesinde, tüm ülkeler görüş birliğine vararak bir tanım belirlemiştir. Bu tanımda ekoturizmden, "Yeryüzünün doğal kaynaklarının sürdürülebilirliğini güvence altına alan, bunun yanı sıra yerel halkların ekonomik kalkınmasına destek olurken, sosyal ve kültürel bütünlüklerini koruyup gözetan bir yaklaşım ya da tavır" şeklinde bahsedildi.

Ekoturizm tanımı üzerinde ortak bir noktada bileşilemese de yapılan tanımlardan yola çıkarak ekoturizmin bazı temel öğelerden oluştuğu görülmektedir. Bu öğeler şu şekilde özetlenebilir. ⁹

- Yapılan seyahatin doğa temelli olmasıdır.
- Ziyaretçilerin doğal alana yapılan seyahatte gözlem yapabilmesi temel etkenlerden biridir. Çünkü yapılan seyahatler hem turizm hem eğitim amaçlı olmalıdır.
- Ekoturizm, kişiye doğayı anlamalı, doğayı sevmeli, doğayı korumalı ve doğadan zevk almalıdır karakteri vermektedir.
- Temel öğelere göre ekoturizmin doğa ve çevrecilik yönü dışında birde ekonomik yönünün olması gerekmektedir.
- Yapılan seyahatler sırasında yerel halkın ekonomisine katkıda bulunulmalıdır.
- Yerel halka gerek istihdam gerek toplum refahının yükselmesi gibi imkânların sunulması gerekir.
- Ekoturizme uygun bir seyahat yapabilmek için bu öğelerin yerine getirilmesi gerekir. Bunun sağlanabilmesindeki en önemli etkenlerden biri seyahat

⁷ B.A. Masberg, N. Morales, **A case analysis of strategies in ecotourism development**, Aquatic Ecosystem Health and Management 2 ,(1999), ss. 289–300.

⁸ Erdoğan, **(Eko) Turizm**, s.111

⁹ Kuter ve Ünal, s.149.

edecek kişinin çevreye olan anlayışının, içsel değerlere sahip olması ve konu üzerinde sorumluluk sahibi olduğunun bilincinde olmasıdır.

Günümüzde doğal alanlarda düzenlenen turizm etkinliklerinin birçoğu ekoturizm olmadığı gibi devamlı olabilecek etkinliklerde değildir. Başka bir ifade ile bu tarz turizm faaliyetleri sürdürülebilir değildir. Ekoturizmi, doğa turizminden ayıran özellikler çevreyi ve doğayı koruma, turistlerin doğal yaşama olan sorumluluk hisleri, eğitim ve aktif olarak yerel halkın da katılımı özelliğidir. Ekoturizm genel olarak aşağıdaki özellikleri bulundurabilen turizm çeşitlerinden birisidir. The Nature Conservancy (2009) göre;¹⁰

- Çevreye ve doğal yaşama duyarlı olmak,
- Yerel halka ait kültürün ve doğal alanlardaki bitkisel çeşitliliğin değerini anlamak,
- Yerel halkı korumayı amaçlayan girişimlere destekte bulunmak,
- Yerel halka istihdam ve ekonomik yarar sağlarken aynı zamanda bu durumda sürdürülebilirliğini devam ettirmek,
- Yerel halkın karar organlarına katılmasını sağlayarak, kendileri ile ilgili kararlarda söz haklarının bulunmasına olanak sağlamak,
- Hem yerel halk hem de ziyarete gelen turistler için eğitim unsurları geliştirmektir.

1.2. EKOTURİZMİN TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ

Ekoturizm kelimesinin kökeni, Yunancadan gelen ev ve kelime anlamına gelen oikos ve logos kelimelerinden ortaya çıkan ekoloji kelimesine dayanmaktadır. Çevrebilim olarak da bilinen ekoloji organizmalar ve organizmaların yaşam alanları ile olan ilişkilerini gözlemleyen ve araştıran bir bilimsel alandır. Tüm organizmaların çevresi ile etkileşim halinde olmasının bir sonucu olarak organizmaların çevreye olumlu ve olumsuz etkileri olmaktadır. Tüm organizmalar gibi insanlarda çevre ile etkileşim halindedir. Ekoturizm, seyahat ederken insanların çevresi ile etkileşimi sırasında ziyaret edilen bölgenin doğal yapısına en az seviyede hasar verecek şekilde tasarlanan seyahatleri amaçlamaktadır.

Ekoturizm teriminin ne zaman ortaya çıktığı konusunda tam olarak bir fikir birliği sağlanmış değildir. Bu konu hakkında farklı araştırmacılar tarafından birçok

¹⁰ The Nature Conservancy, What is Ecotourism? , 2009,
<https://www.nature.org/greenliving/what-is-ecotourism.xml>, (05.04.2018)

görüş savunulmaktadır. Araştırmacıların bazıları ekoturizm teriminin çıkış noktasının Hetzer'in 1965 yılında yaptığı Ekoturizmi konu alan açıklamalarına dayandığını savunmaktadır. Hetzer'in yaptığı açıklamalarda ekoturizm; kuşlar başta olmakla beraber yaban hayatı, doğal yaşam alanları, kayalık alanlar, mağaralar, nadir ve endemik türler veya tükenmek üzere olan türlerin bulunduğu alanlar, zengin su kaynaklarına sahip alanlar ve arkeolojik sitler gibi tabiata uygun ve arkeolojik bölgelere dayanan turizmdir.¹¹ Hetzer doğa gezisinin ekoturizme uygun olması için temel unsurların olduğunu savunmuştur. Bunlardan ilki, yapılan seyahatler sırasında çevrenin doğal yapısına etkinin en az olmasıdır. Bu etki alanları sadece çevredeki canlılar ve doğal bitki örtüsü olarak düşünülmemelidir. Kayalıklar, sulak alanlar ve mağaralar gibi canlı olmayan çevrelerde bu alana dâhildir. İkinci bir unsur ise yapılan seyahat sırasında yerel kültüre etkinin en az olmasıdır. Yapılan turistik doğa gezilerinde yerel halkın kültürüne etki etmekten kaçınılmalıdır. Yerel halkın kültürüne aykırı düşecek hareketlerden sakınılmalı ve yerel kültüre saygı duyulmalıdır. Bir diğer unsur ise yerel ekonomiye maksimum katkıda bulunabilmektir. Son unsur ise yapılan seyahat sonucunda turistlerin maksimum rekreasyonel memnuniyet ve deneyim kazanmasıdır.

Ekoturizm kavramı kullanılsa da Kanada'da 1973 yılında eğitime dayalı Ulusal Orman İşletmelerince "ekotur" kavramı pazarlanmaktadır. Gerardo Budowski tarafından 1976 yılında yazılan "Turizm ve Koruma: Çatışma, Bir Arada Var Olma veya Ortak Yaşam" isimli makalede ilk kez turizm ile çevreyi koruma fikrini bir arada kullanılması iddia etmiştir. Bu iddianın ortaya atılmasında turizm sektörünün doğal çevreye verdiği zararın fark edilmesi ve bu olumsuz etkilere tepkilerin artmasının etkisi büyük rol oynamaktadır. Bu farkındalıklar olmasına rağmen terim olarak ekoturizm 1980'li yılların sonlarına yaygın olarak kullanılmaya başlamıştır. Ekoturizm terimi, Orams (1995) ve Hvenegaard (1994)'e göre 1980'li yılların ortasından sonra, Higgins (1996)'e göre 1970'li yılların ortasından sonra ve Miller (1989)'in eko-gelişim alanındaki çalışmalarında kullanıldığı öne sürülmektedir.¹²

Nelson (1994) ise, "ekoturizm" ifadesini kullanmasa da ekoturizmi benimsediğini belirtmiş, özellikle de 1960'lı yılların ortasından sonra ve 1970'li yılların ilk dönemlerinde yapılan birçok araştırmada doğal kaynakların etkin

¹¹ Julia Caldicott, Don Fuller, "The concept and relevance of ecotourism to indigenous economic and human development in remote Australian communities. Centre for enterprise development and research, Southern Cross University Coffs Harbour Campus in Conjunction with the Centre for Regional Tourism Research (CEDOR)", **Occasional Paper** No:6, s.18, Australia.

¹² Hatice Yılmaz, **Turizm Çeşitlendirmesi Kapsamında Ekoturizm Ürünü Olarak Tatil Çiftlikleri: Türkiye'deki Tatil Çiftliklerine Yönelik SWOT Analizi**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 2008, ss.84-85.

kullanılmamasını konu alan çalışmalarını emsal göstermiştir.¹³ Ekoturizmin gösterdiği gelişimin en çarpıcı örnekleri; 1953 yılından bu yana Amerikan Doğa-Tarih Müzesinin düzenlediği doğa ve tarih turları, 20. yüzyılın başlarında Afrika'da düzenlenen yaban hayatı turları ve 19. yüzyılın ortalarındaki doğa temelli turizm girişimleridir.¹⁴

Ekoturizm adı daha önceki yıllarda adından bahsedilse de 1990'lı yıllarda gelişme göstermiş ve bu alana ilgi giderek artmaya devam etmiştir. Kitle turizmine bir alternatif ve tepki olarak gösterilen ekoturizm doğal alanlarda ve kültürel yapıların olduğu bölgelerde gerçekleştirilebilecek en uygun gezi aktivitesi ve turizm çeşididir. Ekoturizm ilkelerine uygun olarak düzenlenmiş bir organizasyonda doğal çevre ve ekosistemin korunması ve o bölgede yaşayan yerel halkın ekonomik ve kültürel gelişimine katkıda bulunması açısından ekoturizm çok önemli bir unsurdur.

1998 yılında Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi'nin 2002 yılını "Uluslararası Ekoturizm Yılı" olarak ilan etmesi ekoturizmin üzerindeki dikkatlerinde iyice artmasına sebep olmuştur. Özellikle 2000'li yılların başında Mozambik, Brezilya, Avusturya, Seyşel Adaları, Cezayir, Ekvator, Maldiv Adaları, Fiji ve İsveç'te "Ekoturizmin Yönetimi, Gelişimi ve Planlanması" konusunda önemli toplantılar düzenlenmiştir. Bu gelişmeler ışığında 9 Mayıs – 22 Mayıs 2002 yılında ekoturizmi konu alan ilk dünya zirvesi düzenlenmiştir. "Dünya Ekoturizm Zirvesi" olarak adlandırılan bu zirve UNEP'in önderliğinde Kanada'da gerçekleştirilmiştir. Dünya Ekoturizm Zirvesi'nde ekoturizmin ekonomik katkılarının kalkınmada büyük önem arz ettiği ele alınmış ve yoksulluk ile mücadele eden bölgelerde sürdürülebilir kalkınmanın bir parçası olabileceğine vurgu yapılmıştır. Ekoturizmin az gelişmiş bölgelere sağlayacağı ekonomik katkı bu bölgelerin yoksulluk problemine bir çözüm önerisi olarak sunulmuştur. Dünya Ekoturizm Zirvesi'nden sonra Belize, Güney Afrika, Ruanda gibi ülkelerde ekoturizm toplantılarının gerçekleştirilmesi devam etmiştir. Ruanda'da yapılan "Afrika'da Milli Park ve Korunan Alanlarda Ekoturizm Semineri", koruma bölgeleri ile ilgili ilk seminerdir.¹⁵

14 Mayıs-16 Mayıs 2007 yılında Norveç'in Oslo semtinde Küresel Ekoturizm Konferansı düzenlenmiştir. Oslo'daki bu Küresel Ekoturizm Konferansı'nda özellikle Dünya Ekoturizm Zirvesi'nden sonra geçen 5 yıl içerisinde olan gelişmeler incelenmiş ve buradaki eğilimler değerlendirilerek ekoturizmin doğayı koruma ve

¹³ Fennell, D. A. (2003). Ecotourism (2. Edition), London and Newyork: Routledge, s.18.

¹⁴ Yılmaz, ss. 85-86.

¹⁵ Nazmiye Erdoğan, "Sürdürülebilirlik Açısından Türkiye'de Ekoturizm Gerçeği", **Ekoloji Magazin-Doğa, Çevre ve Kültür Dergisi**, Sayı: 6, (Nisan-Haziran 2005), ss. 36-41.

yerel halka ekonomik katkısının güçlendirilmesi gerektiğini ve bunun için gerekli düzenlemelerin ve izlenilecek politikanın bir an önce oluşturulmasının büyük önem arz ettiğinin üzerinde durulmuştur.

UNEP' in yaptığı araştırmaya göre, ekoturizm günümüzde turizm sektöründe en hızlı gelişim gösteren bölümlerden biri olarak kabul görmektedir. WTO'nun uzun dönemli tahminleri, ekoturizmin hem turist sayısı hem de pazar payı itibarı ile yükselen bir ivme ile geliştiğini gösteriyor. 1997 yılında WTO tarafından yapılan araştırmanın sonuçları ekoturizmin bir formu olan doğa temelli seyahatlerin tüm uluslararası turizm harcamaları arasındaki payı yaklaşık yüzde 7 olarak tespit edilmiştir. Dünya Kaynakları Enstitüsü'nün tespitlerine göre, 1990'lı yıllarda turizmin yıllık büyüme hızı ortalaması yüzde 4 olarak belirlenirken doğa temelli seyahatlerin büyüme hızı yüzde 10 ile 30 seviyesindedir. WTO, ekoturizm alanında yapılan turizm giderlerinin dünyadaki turizm harcamalarının ortalamasına göre 5 katından daha fazla artış gösterdiğini ve yıllık olarak %20 oranlarında olduğunu belirtiyor.¹⁶

Dünyada keşif amacı ile gerçekleştirilen ekoturizm, ülkemizde yaygınlaşmasına rağmen daha çok yayla turizmi olarak ele alınmaktadır. Ekoturizm bir bütün gibi değerlendirilmesi gereken sosyal, kültürel ve çeşitli aktiviteleri de içeren daha kapsamlı bir etkinliktir.¹⁷

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Türkiye'de turizmi geliştirmek için belirlediği amaçlar içinde çevre ve doğal yaşamın korunması konusunda hassas projeler ve sürdürülebilir turizm yer almaktadır.¹⁸

1.3. EKOTURİZM İLKELERİ

Ekoturizm yapılan seyahatlerde çevreye yapılacak olumsuz etkileri en aza indirmeyi amaçlar. Bu gezilecek olan doğal alanın ekolojik yapısı, kültür değerleri, doğal bitki örtüsü vb. yapıların çok iyi incelenmesi ve bu yapıları bozacak her türlü müdahalelerden kaçınılması gerekir. Bu amaçlar doğrultusunda düzenlenecek gezilerde bazı planlamalar önceden yapılmalıdır. Bölgeyi gezecek turist sayısı, yapılacak seyahatleri yılın belirli bir dönemine yığmak yerine yıl içine yaymak ve yerel halka sağlanacak olan ekonomik katkının devamlılığını sağlamak ve yerel halkın çıkarlarını gözetmek bu planlamalardan bazılarıdır. Bu planlamalar sayesinde

¹⁶ Cengiz Yücel, **Turizmde Yükselen Değer: Ekoturizm, TURSAB ARGE**, 2002,

https://www.tursab.org.tr/dosya/1023/02nieko_1023_1889046.pdf, s. 2. (05.04.2018)

¹⁷ Esin Özkan Yürük, "Turizmin geleceği: Ekoturizm" **Standard Dergisi**, Ajans Türk Matbaacılık Sanayi A.Ş. , Yıl:42, Sayı:500, 2003, Ankara, s. 2.

¹⁸ Erdoğan, ss. 36-41.

bölgeye verilecek zararı en aza indirmekte kolaylaşır. Bu yüzden ekoturizm turlarına katılan gruplar genellikle küçük gruplardır. Ortalama 25-30 kişiden oluşmaktadırlar. Ayrıca konaklama hizmeti veren işletmelerde genellikle 100 kişilik kapasiteyi aşmayan yerel halktan tarafından işletilen işletmelerdir. Ekoturizmde turistleri bölgenin sahip olduğu ekosistem, yerel halkın kültürü ve sürdürülebilirlik gibi konular hakkında bilgilendirmek çok önemlidir. Bölge halkı, ekoturizmden en çok etkilenecek ve oluşabilecek olumsuz etkilerden en çok zarar görecektir. Bu sebeple, yerel halkın bölgede gelişen turizm sonucu oluşabilecek olumsuz etkiler ile ilgili bilgi sahibi olması ve bölgede turizmin gelişim göstermesini resmen onaylaması ekoturizm prensiplerindendir.¹⁹

Günümüzde doğada yapılan gezilerin birçoğu ekoturizm olarak adlandırılrsa da yapılan doğa seyahatlerin birçoğu ekoturizme uygun değildir. Yapılan bir seyahatin ekoturizme uygun olabilmesi için bazı kuralların yerine getirmesi ve ekoturizm ilkelerinin yerine getirilmiş olması gerekir. Bu ilkeler ekoturizmin genel anlayış ve amacıyla bağlantılı kurallardır. Ekoturizmin tanımında olduğu gibi ilkelerinde de ortak bir söylem mevcut değildir. Ekoturizm ilkeleri araştırmacılar ve kuruluşlar tarafından farklı sayıda ve farklı ifadeler ile sunulsa da hepsi temelde aynı amaca hizmet etmektedir. Ekoturizmin ilkelerinin sayısı özele inildikçe artsa da genel başlıklar halinde aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Doğal ve kültürel çevreye olan zararı en aza indirmek,
- Yerel halk ve turistlere çevre bilinci kazandırmak,
- Yerel halka sağlanacak ekonomik katkılara ek olarak yerel halk ve turistlerin arasında saygı ve hoşgörüye dayalı bir iletişim sağlayarak yerel halkın kültürel gelişimine katkıda bulunmaktır.

Gülez (2000) ekoturizm teriminin yerine “yumuşak turizm” terimini kullanarak ekoturizmin şu amaçları benimsemesi gerektiğini belirtmiştir;²⁰

- Önceliklerin yerel halka verilmeli,
- Alınacak tüm ilgili kararlara yerel halkın katılımının sağlanmalı,
- Sosyal ve kültürel kimliklerin korunmalı ve geliştirilmeli,
- Kültürel hayat geliştirilmeli ve kültürel varlıklar korunmalıdır.

WTO'nun hedefleri arasında bulunan ve Türkiye tarafından da desteklenen ve kabul gören hedefler; ulusal değer ve kültürel mirasın korunması, doğal yaşam ve

¹⁹ Cengiz Yücel, **Turizmde Yükselen Değer: Ekoturizm, TURSAB ARGE**, 2002, https://www.tursab.org.tr/dosya/1023/02nieko_1023_1889046.pdf, s. 2. (05.04.2018)

²⁰ Sümer Gülez, **Doğa Koruma ve Milli Parklar**, Zonguldak Karabük Üniversitesi. Bartın Orman Fakültesi, Ders Notları, Bartın, 2000.

tabiatın korunması konularının geliştirilmesi, bakanlık aracılığıyla da yönetilen turizm çeşitlendirme planının temel amaçlarından birisi olan kırsal bölgelerde ve doğal olarak korunmuş alanların yakınlarında bulunan yerel halkın yaşam kalitesini yükseltmektir. Duruma ek olarak doğal tabiat, yerel halka ait kültürler ve onların türleri hakkında daha sağlam, yararlı ve kaliteli bilgi ile saygının teşvik edilmesidir.²¹

WES (World Ecotourism Summit, 2002) ekoturizmin kabul ettiği ilkeleri aşağıdaki gibi ifade etmiştir;²²

- Doğal yaşamın korunması ile kültürel ve ulusal mirasın korunmasında etkin bir şekilde fayda sağlar.
- Projelerin tasarımı, kalkınma ve uygulama planı ile bölge halkının refahını yükseltme amaçlı davranışlarda bölge halkını da dâhil eder.
- Turistlerin yapılacak ziyaretlerde gezilecek yerlerinin doğal ve kültürel mirası ile ilgili daha önceden bilgi sahibi olmasını sağlar.
- Seyahat ve gezi planları küçük gruplar için tasarlanmasına ek olarak turistlerin kendilerini daha özgür hissetmelerini de sağlar.

Marques (2000)'in çalışmasında belirttiklerine göre ekoturizmin; doğal çevreyi korumak, eğitici ve doğal yaşamı anlamak, yörede yaşayan halkın katılımını sağlamak ve karlı işletme özelliğinde olmak gibi dört temel ilkesi vardır.²³

TIES (1990)'e göre ekoturizm faaliyetlerine katılan turistlerin yerine getirmesi gereken ekoturizm ilkeleri şunlardır;²⁴

- Yerel halk ve ziyaretçiler için çevre bilinci ve kültürel etkileşimlerde saygılı bir tavır oluşturmak.
- Yerel halka ekonomik katkı ve istihdam olanakları sağlamak.
- Doğal ve kültürel çevre üzerindeki zararlı etkileri en aza indirmek.
- Ev sahipliği yapan ülkelerin politik, çevresel ve sosyal şartlarına olan duyarlılığı artırmak.
- Hem ziyaretçiler hem de yerel halkın deneyim kazanmasını sağlamak.
- Koruma için doğrudan mali faydalar sağlamaktır.

²¹ Yürük, s. 3.

²² Kuter ve Ünal, s.150.

²³ Kuter ve Ünal, s.150.

²⁴ Kuter ve Ünal, s.150.

TİES'in son yıllarda yaptığı açıklamalara göre ise ekoturizmin ilkeleri şu şekildedir(TİES, 2015):

- Fiziksel, sosyal, davranışsal ve psikolojik etkileri en aza indirmek,
 - Çevresel ve kültürel yapıların farkında olma ve onlara saygı göstermek,
 - Hem turistler hem de ev sahibi halk için olumlu deneyimler sağlamak,
 - Koruma için doğrudan finansal faydalar sağlamak,
 - Hem bölge halkı hem de özel sektör için finansal faydalar oluşturmak,
 - Politik, çevresel ve sosyal bölgeler olan ev sahibi ülkelere duyarlılık artışında yardım eden ziyaretçiler için unutulmaz, yorumsal deneyimler kazandırmak,
 - Tasarı yapmak, inşa etmek ve işletmek düşük etkili olanaklar sağlamak,
 - Hakları tanınması ve sizin iletişiminizde yerli insanların manevi inançlarının güçlenmesini sağlamak için onlarla birlikte işbirliği içinde çalışmaktır.²⁵
- Wight'a göre ekoturizm 9 ilkeye sahip olmalıdır. Bu ilkeler;²⁶
- Yapılan ziyaretler kaynakları azaltmamalıdır ve ziyaret sırasında çevreye duyarlı olunmalıdır.
 - Ziyaretçiler ilk elden deneyimler elde etmesi sağlanmalıdır.
 - Eğitici olmalıdır. Ziyaretçilerin, yerel halkın, sivil toplum kuruluşlarının gezi öncesi, gezi sırasında ve gezi sonrasındaki eğitimini kapsamalıdır.
 - Doğal çevrenin ve kültürel yapıların kendi koşulları kabul edilmelidir ve değiştirilmeye çalışılmamalıdır.
 - Yerel halk ve ziyaretçiler arasındaki saygı ve hoşgörüyü geliştirmelidir. Yerel halk ile karşılıklı etkileşime teşvik etmeli kültürün gelişmesine katkıda bulunmalıdır.
 - Yerel halk ve ziyaretçiler için doğal ve kültürel çevreye karşı ahlaki ve etik sorumlulukları ve davranışları geliştirmelidir.
 - Sürdürülebilir olması sağlanmalıdır.
 - Ekoturizm etkinlikleri dışsal kaynaklara olduğu kadar içsel etkinliklerde de çevreye duyarlı olmalıdır.

²⁵ Ayça Çambel, **Türkiye de Ekoturizm ve Ekonomiye Katkıları**,(Dönem Projesi),Ege Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İzmir,2016,s.6.

²⁶ Zerrin Sungur, **Social Impact of Sustainable Ecotourism: Cases from Turkey**, Anadolu University, 2012, s.340.

- Doğal çevrenin ve kültürel yapının gerçek değerlerinin farkında olunmasını sağlamalıdır.

Ekoturizm ilkeleri benzer yaklaşımlarla basit bir şekilde ifade edilse de uygulama kısımlarında çeşitli problemlerle karşılaşılabilir. Çünkü ekoturizm ilkeleri birçok faktörden etkilenmektedir. Her bir ilkenin açıkça ifade edilmesi ve bu ilkelerin etkilendiği faktörlerin belirlenmesi ve tanımlaması yapılması durumunda ekoturizm ilkeleri bir değerlendirme ölçüsü haline gelebilir. Bu açıdan ekoturizm ilkeleri ve bu ilkelerin açık bir şekilde tanımlanması büyük önem arz etmektedir. Bu yüzden ekoturizm ilkelerinin ve etkilendiği faktörlerin işlevsel tanımları yapılmalı böylece ölçülebilir hale getirilerek gerekli ölçümler yapılmalı ve yapılan ölçümlere göre sonuç ve sonuç çıkarımları elde edilerek değerlendirme yapılmalıdır. Bu duruma verilebilecek en iyi örneklerden birisi ekoturizmi altı ilke ile değerlendirmeye alan Wallace ve Pierce'nin çalışmasını verebiliriz. Çalışmadaki ilke ve faktörler aşağıdaki gibi belirlenmiştir;²⁷

İlke1: Doğal yaşam alanlarına ve bölge halkına olumsuz yönde en az etkiyi yapacak kaynak kullanım biçimini benimsemek.

İlke2: Bölgenin doğal ve kültürel yapısına karşı duyarlılık bilinci oluşturmak.

İlke3: Hem yasal statüde yönetilen birimlerin hem de diğer alanların idaresine ve korunmasına katkı sağlamak.

İlke4: Bölgede yapılması planlanan turizm çeşidi ve turist sayısının tespit edilmesi sırasında bölge halkının da karar verme sürecine dâhil edilmesi sağlamak ve aktif katılımı arttırmak.

İlke5: Bölge halkına yararlar sağlamak ve turizmdeki geleneksel uygulamaların yerini almak.

İlke6: Bölgede yaşayan halka özel imkânlar yaratma: turizm işletmeleri ve faaliyetlerinde istihdam sağlarken yerel halktan kişileri tercih etmek.

²⁷ Erdoğan, (Eko) Turizm, s.116.

Tablo 1: İlkeleri Etkileyen Faktörler Tablosu

	İlkeleri Etkileyen Faktörler
İlke1	Kafiledeki Ziyaretçi Sayısı, Ulaşım için kullanılan araç seçimi, Katı atık yöntemi, Gezi sonrası bölgede bırakılan iz ve atıklar, Tur rehberlerinin sahip olduğu bilgi, eğitim ve hassasiyet, Kafilede bulunan ziyaretçilerin sahip olduğu hassasiyet, eğitim ve bilgi, Düzenlenen aktivitelerin kültürel duyarlılık düzeyi, Yörede yaşayan halkın turizme ve turistle olan tutumları, inşaatlarda kullanılan malzemelerin çeşitleri, Mimari yapı ve kullanılan dekoratif eşya, Biyofiziksel değişimlerin derecesi, Alan dağılımı, Bitki örtüsü, Toprak kayması, Su kalitesi, Doğal yaşam ve Yaban hayatı gibi bölgeye özel nitelikler
İlke2	Topluma açık olma, Yerel projelere ve yerel toplum kuruluşlarına bağlılık, Yörede ikamet eden halk ve yöreye düzenlenen gezilere katılan ziyaretçiler arasında iletişimi sağlama, Doğanın korunması ve yöresel halkın ekonomik olarak kalkınmasını amaçlayan projelere olan desteğin artması, Etkinlik faaliyetleri öncesinde ve etkinlik faaliyetleri sırasında verilen bilgi ve eğitim, Tur rehberlerinin aldığı eğitim ve yeterliliği.
İlke3	Özel kaynakların yönetimini geliştirme, Ek bağışlar ve giriş ücretleri, Özel işletmelerin yönetiminde iş birliği, Korunan alan personeli ve onları dâhil edici yönetim, Bilinçli ve kurallara uygun hareket etme, Altyapı bakımı ve gelişimlerle işbirliği, Bilim turizminde alanın faydalandığı araştırma sonuçları, Kafiledeki ziyaretçilerin gezecekleri alanının kültürel ve doğal yapısı hakkında detaylı bilgi, Konaklama yerleri için yönetim planı.
İlke4	Planlamada yerel örgütlenmelerin gücü ve sürekliliği, Bölge yönetiminin yaptığı planlamalara yöre halkının fikirlerini de dâhil etmek, Yerel ekoturizm gelişimlerinin kalkınması ve gezi programlarının yöresel ihtiyaç ve takvime uygun bir şekilde düzenlenmesi, Ekoturizm işletmeleri veya hizmetlerine sahiplik, Yerel topluma yönelik eğitim programları, Tur kafilesindeki ziyaretçiler ile yöre halkı arasındaki ilişkiler için istihdam edilmiş personelin bulunması.
İlke5	Ekonomik fayda sağlanan etkinliklerin sayısı ve çeşitliliğindeki artma ve azalmalar, Yöre halkı tarafından üretilen ve bölgeye gelen ziyaretçilere satılan ürünlerin değerleri ve çeşitliliği, İşletmeler tarafından yerel halka sağlanan hizmetler, Yöresel olarak sahip olunan teşebbüs gelişimi ile eğitim ve yardım ettiği programların sayısı, Yeterli giriş ücreti yapısının varlığı, Bölgede bulunan özel işletmelerin elde ettiği gelirin bir kısmının bölgenin altyapısı, bölge halkına verilecek olan eğitim gibi alanlarda kullanmak amaçlı bölge yönetimine verilmesi, Geleneksel etkinliklerin yerine getirildiği bölge kaynaklarının yöre halkı tarafından bilinçli ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması, Sınırlı tarımsal üretim yapılan yönetim fonları, Turizmin getirdiği değişiklikleri yerel halkın algılaması.
İlke6	Özel günlerin ve olayların sayısı, düzenli olarak yerel halka ulaşım imkânlarının sağlanması, Kademeli ücret yapısının kullanımı, Yerel okullar tarafından çevre eğitimi için alanın kullanımı, Düzenlenen turlar sayesinde yöre halkına sağlanacak olan istihdam miktarı.

Kaynak: Yunus Arslan, Erdek ve Çevresinin Ekoturizm açısından Değerlendirilmesi, s.36, <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c8s13/makale/c8s13m12.pdf>, (22.11.2018)

Gössling (1999) ekoturizmin ilkeleri ve gerekliliklerini uygulamak zor olsa da, ekoturizmin gelişim gösterdiği ülkelerde biyolojik çeşitliliğin ve ekosistemin işlevlerinin korunması hususunda katkı sağlayacağını belirtmektedir.²⁸

1.4. EKOTURİZM ÇEŞİTLERİ

Ekoturizm amacı ve ilkeleri olan bir turizm çeşididir. Doğal alanlara yapılan her doğa gezisinin ekoturizme uygun bir gezi olduğu söylenemez. Bu durumun temel nedenleri konaklama koşulları, ulaşım şekli, turist grup sayısı gibi etkenlerdir. Ancak günümüz koşullarında bu koşulların biraz esnetilmiş koşullarda uygulanan turlarda mevcuttur. Bu tarz uygulamalara pasif veya popüler ekoturizmde denir. Bu turlar genellikle grup sayısının fazla olması, araçlar ile ulaşım sağlama, konaklama koşullarının daha uygun olması gibi olanaklar sunmaktadır. Popüler ekoturizm, sürdürülebilirlik açısından daha toleranslıdır. Bu yüzden popüler ekoturizmde yaygın hizmet ve donanım vardır. Aktif veya çevreci ekoturizm olarak adlandırılan turizm ise seyahat edilecek çevreyi geliştirmeye yönelik ve sürdürülebilir formda olanıdır. Çevreci ekoturizmde grup sayıları az olması, çevrenin yapısına aykırı olmayan konaklama biçimleri, çevre bilincinin daha fazla olması gibi özellikler ön plandadır.

Weaver ve Leuton(2007) ise Ekoturizmi Katı/Sert ve Yumuşak Ekoturizm olarak çeşitlendirmiştir. Katı ekoturizm; küçük ölçekli, ideal ekoturizm etkinliğidir. Bireylerin uzun süreli olarak doğa ile derin etkileşimini ve güçlü çevresel bağımlılığını gerektirmektedir. Her iki ekoturizm türünün ortak özelliği sürdürülebilirliğe katkı sağlaması ve yüksek düzeyde turist tatminidir. The Queensland(1995) ise ekoturizmi etkinliğe katılan kişi sayısına göre çevreci ve popüler ekoturizm olarak sınıflandırmıştır. Çevreci ekoturizm, kişi sayısı 10'un altında olan gruplarla modern araçlar kullanılmadan uzak yerlere düzenlenen yolcululardır. Popüler ekoturizm, 10 kişiden daha fazla olan kabilelerle ve modern ulaşım taşıtları kullanılarak doğal alanlara yolculuk edilmesidir.²⁹

²⁸ Erdoğan, (Eko)turizm, s.119.

²⁹ Nazmiye Erdoğan, **Ekoturizm Çevre ve Sürdürülebilirlik**, https://www.researchgate.net/publication/283498573_Ekoturizm_Turizm_Cevre_ve_Surdurulebilirlik, (01.09.2018)

1.5. EKOTURİZM KAPSAMINDAKİ FAALİYET TÜRLERİ

Ekoturizm farklı etkenlere göre çeşitlendirilebilir. Ekoturizmin uygun olarak düzenlenecek bir tur dağlık alan veya ormanlık alana olabilir. Ayrıca etkinliğin amacı avlanmak veya doğa yürüyüşü olabilir. Bunlar ekoturizm çeşidinin belirlenmesinde çeşitli etmenlerden birisidir. Ekoturizm çeşitleri kullanılan araçlara, gidilen yerin doğasına veya yapılan etkinliğin özelliğine göre farklılık gösterebilir. Bu kapsamda yapılan başlıca faaliyet türleri aşağıdaki gibi sıralanabilir.

Tablo 2: Ekoturizm Kapsamında Yer Alan Faaliyetler

• Yayla Turizmi • Ornitoloji(Kuş Gözlemciliği) • Foto Safari • Yaban Hayatı Gözlemciliği • Olta balıkçılığı • Bisiklet Turizmi • Balon Turizmi • Sualtı Dalışı • Tarım ve Çiftlik Turizmi • Av Turizmi	• Mağara Turizmi • Trekking • Dağcılık • Akarsu turizmi • Yamaç Paraşütü • Atlı Doğa Yürüyüşü • Botanik Turizmi • Kamp Karavan Turizmi • İpek Yolu Turizmi
--	--

Kaynak: Erdoğan, (Eko)turizm, s.120.

Ekoturizm kapsamında yer alan bazı faaliyetlere ait özellikler, yapıldığı alanlar, turizm etkinlikleri hakkındaki detaylı bilgi başlıklar altında anlatılacaktır.

1.5.1. Yayla Turizmi

Yayla turizmi doğal güzellikleri, konaklama imkânları, ekonomik olanakları gibi sahip olduğu özellikler nedeniyle en fazla talep gören turizm çeşitleri arasında yer almaktadır. Yayla turizminin tercih edilmesindeki bir diğer etken ise yayla turizmin diğer turizm ve aktivitelerle iç içe geçmiş kullanım şeklidir. Yayla

turizmi ile beraber avcılık, doğa yürüyüşü, kış sporları, yayla şenlikleri gibi etkinlikler beraber yapıldığı zaman geniş bir kitleye hitap eden turizm alanı ortaya çıkmaktadır. Bu özellikleri sayesinde, ilk başlarda sadece yerli turistlere hitap eden yayla turizmi son yıllarda yabancı turistlere de hitap etmeye başlamıştır.

Yayla turizmi sadece bölge ve bölgeye yakında yaşayanların tercih ettiği bir seçenek olmaktan çıkmıştır. Şehir hayatından sıkılan, kalabalıklardan ve kalabalığın getirdiği gürültü kirliliği, trafik sıkıntısı gibi olumsuz etkilerden bunalan insanlar rahatlamak ve bu sıkıntılı süreçten bir nebze olsun uzaklaşmak, doğa ile baş başa kalıp rahatlamak için yayla turizmine yönelmişlerdir.

Ülkemizde yayla turizmi açısından en fazla talebi Doğu Karadeniz bölgesi ve Akdeniz bölgesinde görmektedir. Doğal güzellikleri, ormanları, kültürel mirası, akarsuları, sunduğu aktiviteler(salcılık, dağ yürüyüşü gibi) açısından yabancı turistlerin bile ilgisini çeken bu bölgede birçok yayla mevcuttur.

Yaylalarda düzenlenen şenlikler o bölgede yaşayan halkın el sanatlarının, yöresel yemeklerinin, müzik ve danslarının sergilendiği eğlence ve satış biçimine dönüşmektedir.

Bu olumlu etkenler ışığında yayla turizmine talebin günden güne artması çevre sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Yayla turizminin toplumsal bağlamda ve çevresel sorunlara yol açmaması için yapılacak seyahatlerin doğayı ve yerel halkın çıkarlarını gözeterek bir planlama ile gerçekleştirilmesi gerekir. Yayla turizminde toplumsal ve çevresel sorunların ortaya çıkmaması için alınması önerilen önlemler vardır. Bu önlemlerden bazıları şunlardır:³⁰

-Yayla alanlarında yapılacak olan planlamalarda bu alan ile ilgili tüm kurum ve kuruluşlarla koordinasyon içerisinde çalışılmalıdır.

-Yayla alanlarında yapılacak olan planlamalarda yayla alanlarında koruma-kullanma dengesini gözeterek bir anlayış ile hareket edilmelidir. Aynı zamanda yapılan yatırım ve işletme faaliyetleri sırasında da aynı anlayış içerisinde olunmalıdır.

-Yapılacak olan planlamalarda yörenin taşıma kapasitesi dikkate alınmalıdır.

-Yerel halkın geleneksel yayla kullanımı engellenmemelidir.

-Alt yapı çalışmaları en hızlı şekilde yapılmalı ve yayla turizmi başlamadan bitirilmelidir.

-Ulaşım için geniş yollar yerinde doğal çevreye zarar vermeyecek yollar yapılmalıdır.

³⁰ Bahar Kınacı ve diğerleri, **Turizm ve Çevre:(Çevre Koruma)**, Pegem, Ankara, 2011, ss. 55-56.

-Turizm için yapılanmalar sırasında yerel mimariye uygun yapılar kullanılmalı ve çok katlı yapılaşmalardan kaçınılmalıdır.

-Yerel halk yayla turizmi hakkında bilinçlendirilmeli ve yapılan planlamalara katılımı sağlanmalıdır.

-Yayla alanlarında sahip olunan doğal ve kültürel değerler korunmalıdır. Bu durum hakkında yerel halk ve turistler önceden bilinçlendirilmelidir.

-Yayla turizmi sayesinde elde edilecek ekonomik gelirden yerel halkın faydalanması sağlanmalıdır.

-Mevcut kültürel yaşam korunmalıdır. Bunun için yerel halk bölgeye özgü el sanatları gibi alanların geliştirilmesine teşvik edilmelidir.

-Yaylalarda yapılan şenliklerde taşıma kapasitesi dikkate alınmalı. Yapılacak planlamalarda tahmini ziyaretçi yoğunluğuna göre yerel yönetimler çevre kirliliği gibi olumsuz etkilerin önlenmesi adına gerekli önlemleri almalıdır.

-Yerel halka ait olan yayla evleri ve yakın yerleşkelerdeki yöresel konutlar pansiyon olarak kullanılarak bu yapıların turizme yönelik kullanımları sağlanmalı bu sayede yerel halka ekonomik katkıda bulunulmalıdır.

-Nadir bulunan doğa ve kültürel yapılara düzenlenen gezilerde çevreye yapılacak olumsuz etkileri en aza indirecek önlemler alınmalı ve bu durum hakkında yerel halk ve turistler bilinçlendirilmelidir.

1.5.2. Dağ Turizmi

Türkiye coğrafya yapısı olarak farklı yükseklikleri, farklı yapıları, orman ve manzara bakımından zengin birçok dağa sahiptir. Dağ yapılarındaki bu çeşitlilik ülkemizi dağ turizmine elverişli hale getirmektedir.

Ülkemizde üniversitelerdeki dağcılık kulüpleri ile yaygınlaşmaya başlayan dağcılık günümüzde oldukça popüler bir hale gelmektedir. Özellikle kış sporları kapsamında yapılan seyahatlere olan ilgi gün geçtikçe artmaktadır. Kış aylarında kayak merkezlerinin kapasitelerinin sınırlarına ulaştıkları görülmektedir. Turizmin çeşitlenmesi ve talebin artmasının bir sonucu olarak turizm acenteleri ve tur operatörleri aracılığı ile düzenlenen paket turlar dağ turizminin giderek gelişen bir turizm haline getirmiştir.

Dağ turizminin tercih edilmesinde dağ turizminin sunduğu çeşitliliğin en büyük etkenlerden biri olduğu reddedilemez bir gerçektir. Dağ turizmi stresten arınmak, doğa ile iletişim haline geçerek fiziksel ve ruhsal dinginlik sağlamak isteyenler için birçok olanak sunar. Sakin ve sportif bir gezi yapmak isteyenler için

doğa yürüyüşü, yön bulma (orienteering) ve dağ bisikletiyle geziler gibi faaliyetler gerçekleştirilebilir. Ayrıca macera, heyecan ve aynı zamanda sportif bir aktivite isteyenler için kaya tırmanıcılığı, dağ tırmanıcılığı, yamaç paraşütü, karlı ve buzlu alanlarda botla kayma, kızak gibi olanaklar sunar.

Ayrıca dağ havasının bazı hastalıkları tedavi edici etkisi nedeni ile sağlıklı iklim koşullarında bulunmayı ifade eden “klimatizm” açısından da dağlar oldukça önemlidir. Yapılan çeşitli araştırmalara göre deniz seviyesinden yükseklerde yaşayanlarda hemoglobin artışı görülmektedir. Bunun sonucu kan basıncı ve kan dolaşımı hızlanmakta buda kas ve hücrelerin güçlenmesine olanak sağlamaktadır.³¹ Bu tedavi edici özelliği nedeni ile bu dağlarda iklim merkezi kurulmaktadır.³²

Tüm bu olumlu etkiler ve çeşitliliklerin bir sonucu olarak geniş bir kitleye hitap eden dağ turizmi gün geçtikçe büyüyen bir turizm alanı haline gelmiştir ve bu alana olan talepte gün geçtikçe artmaktadır. Yerli ve yabancı turistlerden gelen ve gün geçtikçe artan talepler sonucunda yerel halkın dağ turizminden elde edeceği gelirden artmaktadır ancak bu artış çevre üzerindeki baskıyı ve beraberinde çevre üzerindeki olumsuz etkileri de getirmektedir. Bu olumsuz etkilerin bazıları şu şekildedir:³³

- Çöp üretimi ve çöplerin uzaklaştırılmasında karşılaşılan sorunlar,
- Yüksek kesimlere inşa edilen dağ evleri ile görsel kalitenin bozulması ile ilgili sorunlar,
- Turist sayısındaki artıştan kaynaklanan ulaşım araçlarının çevreye verdiği hava kirliliği ile ilgili sorunlar,
- Turist sayısındaki artıştan kaynaklanan su kaynağına sahip dağlardaki kaynağın tüketilmesi ve su kirliliği ile ilgili sorunlar,
- Alt yapı sorunları,
- Doğal yaşama etkide bulunma(yabani hayvanları tedirgin etme, artan kitle yüzünden patikaların bozulması, doğadan yararlanmada kalabalık yüzünden kişisel tatminin azalması) sorunu,
- Kültürel ve tarihi yapıların bozulması sorunu,
- Tırmanma sonucu kayaların hasar görmesi sorunudur.

Dağcılar bugün olduğu gibi gelecekte de tırmanma, kayma gibi aktiviteleri gerçekleştirmek için dağlara gelecekler. Bu aynı zamanda gelen dağcılarının buradaki doğal kaynakları kullanmaya da devam edecekleri anlamına geliyor. Bilinçsiz

³¹ Azize Tunç ve Firuzan Saç, **Genel Turizm Gelişim ve Geleceği**, 1. baskı, Detay Yayıncılık, 1998, Ankara.

³² Erdoğan, Ekoturizm, s.127.

³³ Kınacı ve diğerleri, ss.57-58.

yapılan bir dağ turizminde gerek çevre kirliliği gerek kaynak tüketimi açısından çevre verilen zararlar gün geçtikçe artacaktır. Diğer yandan dağlık alanlarda yaşayan yerel halkın kalkınmak için buradan gelecek olan ekonomik katkıya ihtiyacı vardır. Bu iki durumun devamlılığı ancak sürdürülebilir bir turizm anlayışı gerçekleştirilebilir. Sürdürülebilir bir turizm yönetimi gerçekleştirebilmek için en önemli etmenlerden birisi gelen turistlerin ve yerel halkın bilinçlendirilmesidir. Özellikle tırmanış alanlarındaki çevreye verilen olumsuz etkilerin takibi ve düzeltilmesi oldukça zordur. Bu yüzden bu alanı kullanacak olan ziyaretlerin bilinçlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Dağcıların etrafta bıraktığı pil, konserve kutuları, oksijen tüpü gibi organik olmayan atıklar çevreye büyük zarar vermektedir.

Dağ turizminde sürdürülebilirliğin sağlanması açısından yerel yönetimlere de büyük sorumluluk düşmektedir. Yerel yönetimlerce alt yapının çalışmalarının sağlanması, ulaşım imkânlarının düzenlenmesi, betonlaşmaya izin verilmemesi, doğal ve kültürel yapının korunması ve ziyaretçi tahminini içeren bir planlamanın yapılması ve aynı zamanda bu planlanan alanlardaki doğru yönetimin gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

Yerel yönetimlerce yapılan planlamalar ve ayrıca yerel halk ve ziyaretçilerin bilinçlendirilmesinde her dağlık bölgenin kendine has özelliklerinin olduğu ve buna bağlı olarak her bir alana kendine has özelliklere göre yaklaşılması gerektiği unutulmamalıdır.

Dağ turizmin de dağ özelliklerini bilen, dağcılık alanında eğitim almış dağ rehberlerinin yetiştirilmemesi ve yeterli sayıda olmamaları büyük sorun teşkil etmektedir. Bu sorunun çözümü de üniversitelerin turizm rehberliği bölümünde dağcılık bölümü ile ilgili daha kapsamlı bir eğitimin verilmesi ile mümkündür.³⁴ Ayrıca dağ rehberliği kursları açılarak profesyonel eğitmenler ile dağ rehberleri yetiştirmek de sorunun bir çözümü olabilir.

1.5.3. Mağara Turizmi

Mağaralar geçmişte ve günümüzde birçok canlı için yaşam alanı olmakla beraber geçmişte insanların korunak alanı olup, o döneme ait belge niteliği de taşımaktadır. Bu özelliğinden dolayı mağaralar birçok kesimden insanın ilgi alanı olmaktadır. Yer bilimciler, tarihçiler, sportif mağaracılar, turistlik gezi yapmak isteyenler gibi birçok kişi mağaraları ziyaret etmek istemekte buda beraberinde

³⁴ Erdoğan, Ekoturizm, s.126.

mağara turizmini alternatif turizm ve ekoturizmde önemli bir öge haline getirmektedir.

Ülkemiz mağara turizmi açısından oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Ancak her ziyaretçi istediği mağarayı gezememektedir. Mağaralar ilk başta düz ve gezilecek alan gibi düşünülse de aslında sportif mağaracılık oldukça tehlikeli bir doğa sporudur. En derin ve en uzun mağaralara girmek en az, en yüksek dağa tırmanmak kadar tehlikelidir. Bu yüzden mağaralar bu özelliklerine göre ayrılmaktadır.

Ülkemizde değişik özelliklere(tarihi özellik, jeolojik özellik gibi) sahip büyüklü küçüklü binlerce mağara vardır. Ancak bunlardan bazıları bulundurdukları özellikler ile büyük önem kazanmaktadır. Isparta'daki Pınarözü Mağarası bunlardan biridir. Pınarözü Mağarası Türkiye'nin en uzun mağarası olmakla beraber uzunluğu 16km'den fazladır. Mersin'deki Peynirlikönü Mağarası ise Türkiye'nin en derin mağarası ve derinliği -1453 metredir.

Mağaraların hepsinin farklı özellikleri vardır. Mağaralar ziyaretçilere sarkıt, dikit, gölet, yeraltı akarsuları gibi turizm zenginlikleri sağlarken bazıları da tedavi ve sağlık, doğal soğuk hava deposu, süt ürünleri üretimi ve muhafazası, kültür mantarı yetiştiriciliği, mineral çıkarımı, askeri sığınak, doğal gaz ve petrol depolama alanı gibi turizm dışında kullanım alanları da oluşturmaktadır.

Mağaralar kullanım amaçlarına göre şekillenirken yanlış kullanılan bir mağara birçok olumsuz etkiye sebep olabilir. Mağaraların yanlış kullanımı ile yer altı suları bozulabilir hatta zehirli hale gelebilir. Ayrıca on binlerce yılda oluşan yapılar bozulabilir veya tarihi değeri olan mağaralar özelliklerini kaybedebilir hatta yok olabilir. Turizm amaçlı kullanılan mağaralar bu bağlamda sürdürülebilirliğini devam ettirmeleri büyük önem taşımaktadır. Uzun yıllar sonucu oluşmuş veya binlerce yıldır özelliğini kaybetmemiş bu doğal güzelliklerin gelecek nesillere aktarılması sağlanmalıdır. Sebebi ne olursa olsun bu doğal güzelliklerin yok olmasına, kirlenmesine veya bozulmasına engel olunmalıdır. Ticari çıkarların doğa güzelliklerin korunmasının önüne geçilmesine izin verilmemelidir. Bu yüzden bu alanlara yapılacak olan düzenlemelerin planlanması ve işletilmesinde oldukça hassas davranılmalı ve yerel yönetimler ve işletmeler tarafından önlemler alınmalı ve kontrolü sağlanmalıdır. Mağaraların karakteristik özelliklerine göre ziyaretçiler önceden bilinçlendirilmeli, mağaraların gelecek nesillere aktırılmasının önemini kavramaları sağlanmalıdır. Ayrıca mağaraların yapısal özellikleri hakkında deneyimli rehberler yetiştirilmeli ve turlar bu rehberler önderliğinde yapılmalıdır.

Mağara turizmi sırasında sürdürülebilirliği sağlayabilmek için yaşanacak mevcut olumsuzlar vardır. Bunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir.³⁵

- Henüz tespit edilememiş canlı türlerinin yok olması,
- Mağaralarda yaşamakta olan canlı türlerinin yok olması,
- Yapılan inşaat ve düzenleme(aydınlatma) sırasında mağara duvarlarındaki oluşumların yok olması,
- Ziyaretçiler tarafından mağaralara zarar verilmesi,
- Ziyaretçiler sırasında meydana gelen çöp ve atıkların mağaraları ve mağaralardaki doğal su kaynaklarını kirletmesidir.

1.5.4 Av Turizmi

Av turizmi; “av kaynaklarının yerli ve yabancı avcılarının kullanılmasına sunulmasını, bu kaynakların reaksiyonel ve turistik yönlerden değerlendirerek ülke turizmine ve ekonomiye katkıda bulunulmasını, doğa hayatının korunmasını ve av turizminin kontrol altında yapılmasını amaçlayan turizm faaliyetleri” olarak tanımlanmaktadır.³⁶

Ülkemiz coğrafi yapısı, bitki örtüsü ve yaban hayatı çeşitliliği bakımından oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Ancak avlanacak türler av turizmine açılacak kadar yeterli sayısal çoğunluğa ulaşamamıştır. Av turizmine açılacak olan türler, Orman Bakanlığı Milli Parklar, Av ve Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü tarafından belirlenerek ilan edilmektedir.

Ülkemizde av turizmi yapmak isteyen turistlerin A grubu bir seyahat acentesine hizmet bedeli ödeyerek “Av Turizmi İzin Belgesi” alması gerekmektedir. Bu izin sayesinde Orman Bakanlığının av turizmine izin verdiği bölgelerde ve yeterli sayıda olduğunu belirlediği türleri avlanabilir.

Ülkemizde avcılık turizm olarak ilk 1977 yılında yaban domuzu avı ile başlamıştır. Av turizmi yapan turistler avladıkları yaban hayvanı başına ücret ödemektedir.³⁷

Doğada yaşan hayvanların soylarını devam ettirebilmesi ve genetik çeşitliliği artırması için sayılarının fazla olması gerekir. Ancak bir yandan da yaşadıkları çevrenin kaldırabileceğinden fazla sayıda da olmaması gerekir. Av turizmi kontrollü bir şekilde yapıldığında bu dengeyi sağlamaya katkıda bulunmaktadır. Doğaya olan

³⁵ Kınacı ve diğerleri, s.60.

³⁶ Kadir Öztaş, Tahsin Karabulut, **Turizm Ekonomisi ve Genel Turizm Bilgileri**, Nobel, Ankara, 2006, s.27.

³⁷ Erdoğan, Ekoturizm, s.146.

bu katkılarının yanında ülke ekonomisine katkıda sağlamaktadır. Bu gelirin devamlılığı için elde edilen gelirin bir kısmı yine yaban hayatı hizmetleri için harcanmaktadır. Görüldüğü gibi av turizminin birçok olumlu etkisi vardır. Av turizminin bu olumlu etkilerinden bazılarını aşağıdaki gibi sıralayabilir.

- Ülkenin yaban hayatını korumak, geliştirmek ve kontrolsüz avlamayı engellemek,

- Ülke ekonomisine katkıda bulunmak,
- Avlanabilir hayvanların sayıca artmasını sağlamaktır.

Bu olumlu etkilerin yanında, macera arayan ve farklı yaban hayvanları ile karşılaşp onları avlamak isteyen turistlerin olumsuz etkileri de olabilir. Bilinçsiz yapılan bir avlanma sonucunda yaban hayvanlarının türlerinin yok olması, doğaya yapılan olumsuz etkiler ortaya çıkacaktır. Doğal yaşam ve çevreye yapılacak olan olumsuz etkiler sürdürülebilirliği de olumsuz etkileyecektir. Bu etkilerin ve olumsuz etkilerin yaşanmaması için alınabilecek önlemlerin bazıları şunlardır.³⁸

- Av turizmi yapacak turistler bilinçlendirilmelidir.
- Kontrolsüz yapılan avcılık sonucunda türlerin yok olması söz konusudur. Bu yüzden usulsüz yapılan avcılığı azaltmak ve otokontrolü sağlamak gerekir.

- Avlanma izni belgesi olmayan kişilerin avlanmasına engel olunmalıdır.

- Av turizmine izin verilen bölge ve izin verilen yaban hayvanı dışında avlanmanın önüne geçilmelidir.

- Av turizmi yapan turistlerin avlanma esnasında çevreye bıraktıkları çöp ve atıkların doğaya vereceği zarar engellenmelidir.

- Gereğinden fazla avlanmaktan kaçınılmalıdır(balık avcılığında ağ veya patlayıcı kullanmak gibi).

Bilinçli ve kontrollü yapılan bir av turizminin büyük önemi vardır. Gerek ekonomik gelir gerek doğanın ve yaban hayatının korunması açısından yerel halkın ve turistlerin bilinçlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. İzinsiz alanlarda yapılan avlanmalar yerel halk tarafından gerekli kurum ve kuruluşlara bildirilmeli ve bu bölgelerin kontrolü ilgili kuruluşlar tarafından düzenli olarak kontrol edilmelidir. Ayrıca ekonomik öncelikler yüzünden avlanma belgesi olmayan kişilere av malzemesi satışını engellemekte alınabilecek önlemler arasındadır.

³⁸ Kınacı ve diğerleri, ss. 60-61.

1.5.5. Kuş Gözlemciliği (Ornitoturizm)

Kökeni eski Yunanca 'da kuş anlamına gelen “Ornis” kelimesinden gelmekte olan ornito-turizm yani kuş gözlemciliği, doğadaki kuşların yaşamlarını uzaktan inceleyen bir gözlem sporudur. Canlı hayatın olduğu hemen hemen her yerde var olan kuşlar şehirlerde bile gözlemlenebilir. Ancak bu gözlemciliğin kuşların doğal yaşam ortamlarında gerçekleştirme arzusu bu spor alanını bir turizm alanı haline getirmektedir. Özellikle Avrupa ve Kuzey Amerika'da yaygın olan kuş gözlemciliği ülkemizde az sayıda insan tarafından yapılan ve halen gelişen bir turizm alanıdır. Ayrıca yılın her dönemi yapılabilen bu etkinlik turizm açısından kuş gözlemciliğini daha da önemli kılmaktadır.

Ülkemiz kuş çeşitliliği bakımından oldukça zengin bir bölgedir. Avrupa'nın tamamında yaklaşık 450 kuş türünün yaşadığı tahmin edilirken ülkemizde neredeyse Avrupa'nın tamamı kadar kuş çeşidinin yaşadığı tahmin edilmektedir. Ülkemizin bu kadar zengin bir kuş çeşitliliğinin olmasının sebebinin başında çok sayıda doğal sulak alanların olmasıdır. Bir diğer sebep ise ülkemizin kuşların göç yollarının üzerinde olmasıdır. Türkiye kuşların göç yollarının üzerinde olması ile senede en az iki sefer birçok kuş çeşidine konaklama ve üreme için kuluçka alanı sunmaktadır. Özellikle su kuşları için ülkemizin zengin doğal sulak alanları, kuluçka için ülkemizde konaklamalarında büyük önem taşımaktadır.

Kuş gözlemciliği profesyonel olarak gerçekleştirilebildiği gibi amatör olarak da gerçekleştirilebilir. Profesyonel olarak bu işi yapan organizasyonlar doğal alan içerisinde kuşları gözlemlerler, doğal alanda yaşayan kuş toplumlarını belirleyerek belirli bir kuş türünü incelerler. Kuş gözlemciliği sporunu amatör olarak yapanlar ise doğal çevreye zarar vermeden yaban hayatını doğal ortamda seyrederek kuş gözlemciliğini profesyonel olarak yapan kurum ve kuruluşlar arasında Uluslar Arası Kuş Koruma Konseyi(ICBP), Orta Doğu Ornitoloji Topluluğu(OSME), Uluslar Arası Su Kuşları ve Islak Alanlar Araştırma Bürosu(IWRB) ve Royal Kuş Koruma Topluluğu (RSBP) önde gelen kuruluşlar arasındadır.

Çevre koşullarına oldukça duyarlı olan kuşlar, orman kaybının, sulak alan tahribatının ya da fazla tarım ilacı kullanmanın etkileri gibi konuların önceden habercisi olabilir.³⁹ Kuşlara bakarak çevresel bozulmaların hangi aşamada olduğuna

³⁹ Ayhan Durak, **Turizmin Çevreye Etkileri Nevşehir İli Konaklama İşletmeleri Yöneticilerinin Çevre Duyarlılığı ile İlgili Bir Araştırma**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Tez), Kayseri, 2008, s.43.

yönelik bulgular elde edilebilir ve doğa koruma konusunda hangi stratejilerin izlenilmesi gerektiği ortaya konulabilir.⁴⁰

Ülkemizdeki bu zengin çeşitliliği sağlayan kaynakların devamlılığı için doğal alanları korumak ve bu alanlardaki yapılanmayı planlarken çok dikkatli davranmak gerekmektedir. İzmir Kuş Cenneti olarak da bilinen Gediz Deltası'nda Milli Parklar ve Av Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü'nce kurulan kuş gözlemciliği merkezi bulunmaktadır. Bu merkezde kuş gözlemciliği hakkında bilgi veren kitaplar bulmakta ayrıca kuş gözlemciliği ile ilgili alanın güzelliklerini yansıtan bir müze bulunmaktadır. Kuşların yoğun oldukları bölgelere kurulan kamera sistemleri ile kuşlara zarar vermeden ve hiç rahatsız etmeden kuşların yaban hayatı izlenebilmektedir. Benzer özelliklere sahip gözlem merkezleri Manyas Kuş Cenneti, Kaçkar dağları, Honaz Dağı Milli Parkı, Termesos Milli Parkı ve Dilek Yarım Adası Milli Parkında da mevcuttur.

Kuş gözlemciliğine önem verildiğini gösteren merkezlerin olduğu gibi yeterli koruma, duyarlılık gösterilmediğinden ülkemizin sahip olduğu doğal güzelliklerin tahrip olduğu veya yok olduğu durumlarda mevcuttur. Kayseri'deki Sultan Sazlığı'nın su seviyesinin azalması sonucunda Sultan Sazlığı'nın ev sahipliği kuş türleri gün geçtikçe azalmaktadır. Amik Gölü'nün kuruması sonucu Kaz Karabatakları tükenmiştir.

Palearktik bölgenin bir bölümünü oluşturan Türkiye, kıta özelliği gösteren biyo-coğrafik yapısının yanı sıra ikliminin ve topografyasının çeşitlilik göstermesi; Avrupa, Asya ve Afrika kıtaları arasında bir köprü oluşturması ve kuş göç yolları üzerinde bulunması nedeniyle kuş çeşitliliği bakımından oldukça zengin bir ülkedir. 483 kuş türüne ev sahipliği yapan Türkiye'de koruma amaçlı yürütülen çalışmaların önemli bir bölümü Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından koordine ediliyor. Bakanlık fotoğrafçıları, bu çalışmalar çerçevesinde Anadolu'nun birçok noktasını dolaşarak nadir kuş türlerini görüntüledi. Türkiye'de görülebilecek nadir kuş türlerinden bazıları şunlardır: Alaca Yalıçapkını(Pied Kingfisher),Boz Alamecek(Desert Finch), Büyük Kaya Sivacısı, Büyük Kızkuşu(Red-walled Lapwing), Çölkoşarı(Cream Colored Courser), Kelaynak, Sakallı Akbaba'dır.⁴¹

Bu türler Türkiye'de yaşayan nadir türlerden sadece birkaç tanesidir. Tüm Avrupa kadar kuş türüne ev sahipliği yaptığı düşünülünce Türkiye'deki kuş türlerini özetlemekte bir hayli zor hale geliyor. Bu durum ayrıca ülkemizin kuş gözlemciliği

⁴⁰ Kınacı ve diğerleri, s.64.

⁴¹ NTV, Türkiye'nin Kuşları, https://www.ntv.com.tr/galeri/turkiye/turkiyenin-kuslari,rWPOClgbLUGenvqlh4dj_g/gYFgAldjgkKDS6nTj-In6Q , (05.04.2018).

alanında önemli bir merkez olduğunu ve kuş gözlemciliğinin turizm açısından da önemini göstermektedir. Kuş gözlemciliğinin olumlu etkileri sadece turizm ve ekonomik katkı ile de sınırlı değildir. Kuş gözlemciliğinin doğayı korumaya da büyük katkı sağlamaktadır. Kuş gözlemciliğinin doğayı koruma ve diğer alanlardaki bazı katkıları şu şekildedir;⁴²

- Sürdürülebilir turizm için kuşlar, insanları en çok etkileyen ve “doğayı koruyun” mesajını veren canlılardır.
- Kuş gözlemciliği, kuşları tanımayı, korumayı, devamında kuşların yaşam alanlarını ve giderek tüm doğayı tanımayı ve korumayı sağlar.
- Kuş gözlemciliği, insanların doğada daha fazla vakit geçirmesine ve doğanın bir parçası olduğunun farkına varmasına yardımcı olur.
- Kuşları tanımak onların sorunlarıyla ilgilenmeye başlamasını sağlayacağından kuş gözlemciliği, insanları doğayı ve çevreyi tanımaya, sorunlarını saptayıp, çözüm yolları aramaya tespit etmektedir.

Kuş gözlemciliğinin olumlu yönlerinin devamlılığını sağlayabilmek için gözlem yaparken çok dikkatli olunmalıdır. Çünkü kuşlar oldukça hassas ve dikkatli canlılardır. Çevrede oluşabilecek en ufak hareketlilik ve çıkabilecek en ufak sestten etkilenirler. Bu yüzden özellikle yumurtlama ve kuluçka dönemlerinde gözlemcilik yaparken ayrıca dikkat edilmelidir. Kuş gözlemciliği sırasında dikkat edilmesi gereken durumların bazıları şu şekilde sıralanabilir;⁴³

- Çok duyarlı olunmalı ve neye bakıldığı bilinmelidir.
- Habitata göre gözlem yöntemi tercihi yapılmalıdır.
- Kuşları ve habitatlarını, yuvalarını, yuvalama alanlarını rahatsız etmemeye dikkat edilmelidir. Bu alanlarda çok yavaş ve dikkatli yürünmeli ve yumurtlama alanlarına girilmemelidir.
- Motorlu araçlara izin verilen konumlara kadar gidilmeli ve park edilmelidir. Motorlu araçlardan indikten sonrada belirlenen yürüyüş yollarının dışına çıkılmamalıdır.
- Yumurtaları ve yuva malzemeleri toplanmamalı ve el değdirilmemelidir.
- Kuşların fotoğrafını çekmek için teknolojik cihazlarla kayıt edilmiş kuş sesleri fazla kullanılmamalıdır.

⁴² Geocities, Türkiye'nin Önemli Kuşa Alanlarını İzleme Projesi, http://www.geocities.ws/fazilet_uker/Kusbakisi.htm, (14.11.2018)

⁴³ Erdoğan, Ekoturizm, s.137.

- Nesli tehlike altında olan türler gözlemlenmek isteniyorsa o alana ait yönetim kurallarına ve yasalara uyulmalıdır.
- Çöp ve diğer artıklar çevrede bırakılmamalıdır.
- Yerel veya ulusal kuş koruma ve gözlemlene organizasyonları desteklenmelidir.

1.5.6. Yaban Hayatı Gözlemciliği

Yaban hayatı gözlemciliği ülkemizde pek yaygın olmasa da dünyada ve turizm alanında büyük bir hızla gelişmekte ve popülerliğini artırmaya devam etmektedir. Bazı ülkeler bozulmamış doğal alanlarını turizm için kullanmakta ve ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır. Yaban hayatı gözlemciliği yapmak isteyenlerin sayısının da günden güne artması hem turizm hem de ekonomik açıdan getireceği faydanın artacağına göstergesidir. Balina seyri 65 ülkede 300 farklı bölgede yapılabilen önemli bir turist faaliyetidir. Bu faaliyetin katılımcı sayısı her yıl yüzde 10 oranında artış göstermektedir. 1998 yılında 6 milyon turist balina seyri için bu bölgelere seyahat etmiş ve gittikleri alanlara bir yıl içerisinde 31 milyon İngiliz Sterlini ekonomik katkı sağlamışlardır. Ruanda'da Volkanlar Milli Parkı'nda turistler dağ gorillerini görmek için 170 dolar vermektedir. Ancak faaliyetlerin bazı olumsuz etkileri vardır. Bölgeyi ziyaret eden turist sayısının artması bu hayvanların rutin davranışlarına ve faaliyetlerine olumsuz yönde etki etmektedir. İnsanların yoğun ilgisi ve insanlar tarafından doğal besin kaynakları dışındaki yiyecekler ile beslenmeleri sonucunda bu hayvanların yaşamlarını sürdürmeyi sağlayan yetenek ve güdülerini yitirmektedir.⁴⁴

Ülkemiz doğal alanlar, sulak alanlar, ormanlık alanlar, tarım alanları ve bakir alanlar gibi bölgelere oldukça zengindir. Ayrıca birçok iklimi, bitki örtüsünü ve ekosistemleri bir arada bulunduran bir coğrafi konuma sahiptir. Ülkemizin bu özellikleri bir arada bulundurması yaban hayatı açısından büyük önem arz etmektedir. Ülkemizde 40000 hayvan türünün yaşadığı saptanmış olup gelecekte yapılacak ayrıntılı çalışmalarla bu sayının 80000 veya 100000'e çıkacağı tahmin edilmektedir. Tüm Avrupa'da 60000 kadar hayvan türünün olduğu düşünülürse ülkemiz faunistik açıdan oldukça zengindir.⁴⁵

Yaban hayatının korunması, geliştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin devamı için ormanlık alanlar, sulak alanlar gibi doğal yapıların korunması gerektiği

⁴⁴ Erdoğan, Ekoturizm, s.138.

⁴⁵ Kınacı ve diğerleri, s.68.

tartışılmaz bir gerçektir. Orman yangınları ve orman arazilerinin tarım arazilerine dönüştürülmesi, aşırı tarım ilacı kullanımı, kontrolsüz ve aşırı avlanma yaban hayatını olumsuz yönde etkilemektedir.

Yaban hayatı gözlemciliği yaparken yaşanacak olumsuz etkilerden kaçınmak ve sürdürülebilirliğin devamı için alınabilecek bazı önlemler şunlardır;⁴⁶

- Yaban hayatı gözlenirken alan içerisindeki kurallar dikkatli bir şekilde düzenlenmeli. Araçlar ile gidebilecek bölge, park yerleri, gezi alanları gibi konular önceden hassasiyet ile hesaplanmalı yaban hayvanları doğal yaşantıları içerisinde rahatsız edilmemelidir.
- Yaban hayatının korunabilmesi için ormanlık ve sulak alanlar korunmalı. Özellikle tarım alanı ihtiyacı duyan bölge halkı bilinçlendirilmeli ve yaban hayatı ve doğal habitatın öneminin farkında olması sağlanmalıdır.
- Yaban hayatı gözlemciliği yapan kişilerin çöp atıkları çevre kirliliği teşkil edebilir. Bunun için işletmeler özenle çalışmalı ve gözlem yapan kişiler bilinçlendirilmelidir.
- Gözlemciler yaban hayvanları ile temasa geçmemelidir. Özellikle yaban hayvanlarını beslemek isteyen gözlemcilerin onlara fayda yerine zararlarının dokunduğu konusunda daha önceden bilgilendirilmedir.
- Aşırı avlanmanın önüne geçilmelidir. Özellikle yavrulama dönemlerinde yapılan izinsiz avlanmalar yaban hayvan nüfusunu büyük oranda etkilemektedir.

1.5.7. Botanik Turizmi

Botanik Türk Dil Kurumu resmi sitesinde “Bitki bilimi” şeklinde ifade edilmiştir. Doğada bulunan ender ve az rastlanır bitkileri gözlemlene isteği üzerine yapılan seyahatler sonucunda ortaya çıkan botanik turizmi doğa hakkında bilgi edinme açısından oldukça önemli bir aktivitedir. Botanik turizmi genellikle ender ve sadece belirli bölgelerde yetişen bitkiler kendi alanlarında incelemek için yapılsa da şehirlerde kurulan botanik bahçelerini ziyaret ederek de yapılmaktadır. Şehir hayatı içinde betonlardan, trafik ve gürültü kirliliğinden sıkılan kişiler botanik bahçelerini ziyaret ederek ender bitki türlerini incelerken bir nebze olsun rahatlamaya çalışmaktadır.

⁴⁶ Ph. Chardonnet (1), B. des Clers(1), J. Fischer(2), R. Gerhold (2), F. Jori (3) & F. Lamarque, **The value of wildlife**, https://www.researchgate.net/publication/11393-617_The_value_of_wildlife (14.11.2018)

Türkiye'nin farklı jeolojik yapılara, dağlık alanlara, ovalara, iklimlere, sulak alanlara, farklı yapıdaki akarsulara sahip olması beraberinde zengin bir biyolojik çeşitlilikte getirmektedir. Ülkemizde 10000'i geçkin bitki türü yaşamaktadır. Bunların yaklaşık 9000'i çiçekli bitki ve 3000'e yakını da sadece Türkiye'de yetişen ender bitki türlerindendir. Bütün Avrupa kıtasında yaklaşık 12000 çiçekli bitki türü ve bunların sadece 2500 kadarı ender bitki türlerinden olduğu düşünülürse ülkemizin botanik bitki çeşitliliği anlaşılabacaktır.⁴⁷

Botanik turizmi faaliyetlerine katılan turistlerin geneli yabancı uyruklu olup, konularında bilgi sahibi, yeterli donanıma sahip, eğitilmiş ve yüksek gelir grubundan insanlardır. Doğayı incelemek, gezmek isteyen küçük gruplar tarafından gerçekleştirilen botanik turizmi bir kitle turizmi değildir. Belirli turizm merkezlerinde faaliyet gösteren kaliteli, bakımlı konaklama işletmelerinde, özellikle dağ yürüyüşü etkinliklerinde patika tipi yollarda yapılan ve aktivitelerin gerçekleştirildiği bölge ve bölgenin özellikleri hakkında bilgi sahibi olan profesyonel turist rehberleri eşliğinde yapılması gereken bir turizm etkinliğidir.⁴⁸

Son yıllarda ekoturizmin önem kazanması ile botanik turizmine olan talepte artış göstermiştir. Buna bağlı olarak botanik turizmi rehberlerine olan ihtiyaç ve talepte artmıştır. Ancak bu alanda rehberlik yapabilmek için belirli düzeyde bilgiye sahip olmak gerekmektedir. Bitki türlerinin Latince adlarını, belirgin özelliklerini, yetiştirme alanlarını, çiçek açma mevsimlerini, en göz alıcı dönemlerini bilen ve bu bilgilere uygun tur rotaları belirleyebilecek uzman rehberlere ihtiyaç vardır. Bu nedenle botanik turları düzenleyen acentelerin bu konuda uzman üniversiteler ile koordinasyon içerisinde bulunması gerekmektedir. Bunu yapan bazı seyahat acenteleri bulunmaktadır. Örneğin botanik turizmine yönelik hizmet veren Peten Travels tur programları hazırlarken bu konuda çeşitli üniversitelerden uzman yardımı aldıklarını belirtmektedir. Ancak botanik türleri ile ülkemize gelen turistlerin bazılarının amacı farklı olmaktadır. Bazı turistlerin bu işin ticaretini yapmak için ülkelerine dönerken kaçak bitki ve hatta hayvan alıp götürdükleri görülebilmektedir. Özellikle Türkiye'den götürülen bitki soğanlarını ülkelerinde çok yüksek fiyatlara satmaktadırlar.

Botanik turizmi alanında botanik konusunda deneyimli ve bilgili rehberlerin olmaması da ayrı bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Bir turist rehberinin, özellikle bitki görmek, incelemek ve bitkilerin resimlerini çekmek için gelen turistleri bitkiler

⁴⁷ Kınacı ve diğerleri, s.62.

⁴⁸ Meryem Akoğlan Kozak, Sadık Bahçe, **Özel İlgi Turizmi**, Detay, Ankara, 2009, s.182.

açısından zengin olan yörelere götürmesi, bu geziye çıkmadan önce götüreceği yerlerdeki bitkiler hakkında belli bir düzeyde bilgi edinmesi gerekir. Rehberler sadece bu bilgilerle sınırlı kalmayarak, çevre koruma bağlamında turistler için yönlendirici olmalıdır.

Avrupa ve Japonya'da doğadan izinsiz bitki toplamak yasaktır. Ülkemizde ise her şey dağlarda kullanıma açıktır. Bitki toplayanlar yöre insanları tarafından görülseler bile herhangi bir tepki gösterilmez. Hatta konukseverliğimizin bir göstergesi olarak yardımcı bile olunur. 1983 ve 1988 yıllarında yayınlanan iki kararname ile yabancıların doğadan bitki, hayvan ve arkeolojik materyal toplamaları izne ve belli kurallara bağlanmış ve yasal boyut verilmeye çalışılmıştır (Ekim, 2002).⁴⁹

1.5.8. Macera Turizmi

Macera turizmi adrenalini yükseltmek isteyen tarafından tercih edilen bir turizm çeşididir. Macera turizmi içerisinde her zaman risk olan bir aktivitedir. Ne kadar önlem alınırsa alınsın bu risk her zaman mevcuttur. Çılgınca şeyler yapmak ve adrenalin seviyelerini yükseltmek isten kişiler bu risk duygusunu hissetmek istedikleri için macera turizmini seçerler. Rafting, bungee jumping, kaya tırmanışı, dağcılık, delta plan macera turizmine örnektir.

Macera turizminde her zaman bir tehlike olduğu için ayarlama ve kontrollerinin çok iyi yapılması gerekmektedir. Bu turizmin yapılacağı alanlar için işletmelerin gerekli izin ve kontrolleri dikkatle yapılmalıdır. Örnek olarak bungee jumping doğal alanlarda yapıldığı gibi şehirlerde kurulan geçici platformlar sayesinde de yapılabilmektedir. Bu aktivite yapılırken kişinin bağlı olduğu teçhizat ve ağırlığa göre esneme payı çok iyi ayarlanmalıdır. Aksi takdirde istenilmeyen sonuçlar doğurabilir. Ayrıca macera turizminin bazılarında izin ve yeterlilik belgesi istenmektedir. Karadeniz bölgesindeki akarsuların debisinin fazla olması yüzünden, bazı akarsularda rafting yaparken rafting alanında uzmanlık belgesi istenmektedir. Bu belgenin olup olmasına göre yapılacak olan rafting turunun uzunluğu da değişkenlik gösterebilmektedir. Ayrıca belge sahibi olsa da olmasa da bu alanlar rafting yaparken tüm riski göze aldığına dair belgede imzalatılmaktadır. Bu durumlar ne kadar önem alınırsa alınsın bu aktivitelerin ciddi düzeyde tehlike içerdiklerinin bir kanıtıdır.

⁴⁹ Erdoğan, Ekoturizm, s.140.

1.6. EKOTURİZMİN ÇEVRESEL, EKONOMİK VE SOSYO-KÜLTÜREL ETKİLERİ

1.6.1. Çevresel Etkiler

Ekoturizmin popülarlığı gün geçtikçe artmaktadır. Ekoturizme olan talebin günden güne artması ülke ekonomisi ve doğaya olan yararlarının farkındalığını da artırdı. Bu durum dünyada birçok ülke ve hkmet açısından olumlu kararlar almasında etkili oldu. Birçok lke değerli doğa alanlarını milli park ve koruma alanı haline getirdi.

Ekoturizmin getirdiği bu farkındalık sadece turizmden farklı alanlarda da çevresel bilinçle hareket edilmesine katkı sağlamıştır. Birçok bakanlık evre bilinci ile farklı projeler yürütmektedir. Farklı bölgelerde elektrik üretimi için rzgrglleri kurulmuştur. Evlere kendi elektriğini üretebilmek ve ısınmasını sağlamak için güneş enerji sistemleri kurulabilmektedir. Devlet ve hkmetler bu sistemlerde üretilen fazla enerjiyi hem ihtiyaç hem de teşvik amaçlı satın almaktadır.

Ekoturizme olan talebin artması ile farklı bölgelerde yeni turizm alanları da ortaya ıkmiş ve bu alanlara olan taleplerde artmaktadır. Ancak ekoturizmdeki en büyük artış doğal ve milli parkların olduğu alanlarda meydana gelmiştir. Bu yüzden doğal alanların devlet kontrolü ile korunması ve yeni alanların ekoturizm bilinci ile kullanıma açılması hem bu alanların korunması hem de ekonomik katkı açısından büyük önem arz etmektedir. 1997 yılında Güney Afrika'yı ziyaret eden turistlerin %60'lık kısmı ulusal park ve özel evre koruma bölgelerine gitmeyi tercih etmiştir. Çevreye duyarlı ekolojik tatil köyleri önemli taahhütlerde bulunarak, ziyaretçilerin sebep olduğu etkileri ve kendilerine ait ekolojik izleri gözlemlemektedir. Bu tatil köyleri lüks olmayan yapılar da konaklama seçeneği sunan, yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanan, su tesisatsız, az atık oluşturan işletmelerdir. Örneğin, Kosta Rika'daki Manuel Antonio ulusal parkında bulunan Si Como No tatil köyü enerji kaynağı olarak güneş enerjisini, ulaşım için hava köprülerini kullanmayı tercih etmektedir. Ayrıca erozyona karşı bölgeye has bitkiler ile ağaçlandırma yapmaktadır.⁵⁰

Çevreye duyarlı hedefleri olan ekoturizm planlı ve doğru bir şekilde yönetilmediğinde olumsuz etkiler oluşturabilir. Ormanlık alanların tahribatı, ziyaretçi yoğunluğundan kaynaklanan aşırı kalabalık, erozyon, ulaşım imknlarındaki artış ve inşa faaliyetleri sonucu oluşan tahribat, ender bulunan kaynaklar nedeniyle artan rekabet ortamı gibi belirtiler ekoturizm bölgelerinde telafisi mümkün olmayan etkilere

⁵⁰ Kuter ve nal, s.151.

neden olacaktır.⁵¹ Özellikle ziyaretçi sayısının fazla olduğu milli park gibi kırılgan ekosistemlerdeki, ziyaretçi yoğunluğunun fazla olması, artması doğal yaşam kaynaklarının zarar görmesine sebep olmaktadır. Nepal(2000)'in araştırmalarına göre Nepal'de yer alan Sagarmatha Milli Parkındaki en belirgin belirtiler; ziyaretçi yoğunluğunun fazla olması, gözlemlene ve idari stratejilerin uygun olmaması, yerel kurumlar ve siyasi politikaların noksanlığına bağlı olarak ortaya çıkan atıklar ve kuraklaşmadır. Ziyaretçi yoğunluğunun kaygı verici seviyelere gelmesi ve ziyaretçilerin parkın stratejik noktalarında toplanmaları doğal çevre açısından mühim problemlerin oluşmasına sebep olmaktadır.⁵²

Turizm açısından son yıllarda Karadeniz Bölgesi'ne olan talep büyük artış göstermiştir. Özellikle Ayder Yaylası, Sümela Manastırı, Uzun Göl gibi birçok doğa harikası güzellikleri barından bu bölgede yoğun turist sayısı yüzünden olumsuz etkilere maruz kalmaya başlamıştır. Özellikle Arap turistlerin yoğun olduğu bu bölgelerde arz-talep sonucunda sadece ekonomik fayda düşünülerek lüks konaklama alanları kurulmuştur. Uzun Göl çevresinde yapılanmalar gün geçtikçe artmakta ve bu yapılaşmalar çarpık ve çok katlıdır. Doğada dağların arasında bir göl manzarası yerini gün geçtikçe betonarme bir alana bırakmaktadır. Bu yüzden 2017-2018 yılında alınan bir karar sonucu çıkan yasa ile bu alanda kurulacak olan yapılanmalarda devlet en fazla 3 kata kadar izin vermektedir. Daha önceden 3 kattan fazla yapılan binaların 3 kattan fazla olan bölümlerinin yıkılmasına karar vermiştir. Her ne kadar bu uzun göl çevresinde olan bu yapılanmalara bir kısıtlama getirilse de gelen turistlerin çevreye vereceği olumsuz etkilerin önüne geçilmesine yeterli değildir. Çünkü gelen turistlerin çevreye verecekleri zarar sadece yapılanma ile sınırlı değildir. Ulaşım için kullandıkları araçlar ve bu araçların izin verilen karayolları dışında kullanılması, park alanı yetersizliğinden kaynaklanan doğal alanlara park etme, çöp ve atıkların artması ve doğaya atılması, doğal alanlar gezilirken çevreye duyarlı davranmama gibi olumsuz etkilerinde önüne geçilmelidir. Bunun için en önemli etmen gelen turistlerin bilinçlendirilmesi ve bu bilinci artıracak ve olumsuz etkilere sebebiyet vermeyecek tur rehberleri eşliğinde gezi yapmalarıdır. Ayrıca yerel halkta bu konuda bilinçlendirilmelidir. Gelen turistlerin doğal alanlara zarar verecek davranışlardan kaçınmalarını sağlamalı ve kendileri de bu bilinç ile hareket etmelidir. Piknik, düğün, eğlence gibi etkinliklerde bu alanlar kullanılmamalıdır. Bu etkinlikler için yerel yönetimlerin izin verdikleri alanlar

⁵¹ Cengiz Yücel, **Turizmde Yükselen Değer: Ekoturizm**, TURSAB ARGE, 2002, https://www.tursab.org.tr/dosya/1023/02nieko_1023_1889046.pdf, s. 4. (05.04.2018)

⁵² Kuter ve Ünal, s.152.

kullanılmalı ve çevreye verilecek zararın en aza indirilmesini sağlamalıdır. Özellikle düğün ve toplu eğlenceler için yerel yönetimlerin gözetiminde yapılmalı, eğlence sonunda ortaya çıkacak çevre kirliliğinin görevlilerce önüne geçilmesi sağlanmalıdır.

Turist ve yerel halkın bilinçlendirilmesi yapılan doğa gezileri sırasında davranışları açısından da çok etkilidir. Turistler yapılan geziler sırasında doğal yaşam, yabani hayvan ve bitkiler ile içe içedir. Bu etkileşim sırasındaki bilinçsiz davranışlar doğal yaşama olumsuz etkilerde bulunabilir. Bu doğal alanlardan bitki, yerel nesneler, o bölgeye özel taş gibi nesneleri hatıra olarak almak gibi davranışlar doğal çevreye olumsuz etkide bulunacaktır. Ayrıca gölet ve su kaynaklarına bozuk para, taş veya cisimler atarak dilekler dileme gibi davranışlar çevreye fiziksel zarar verecektir. Fiziksel zararlara bir diğer örnek ise kaçak ve kontrolsüz avlanmadır. Ev süsü, kolye, bileklik, hatıra eşyaları yapmak için kaçak avlanmalar çevredeki yaban hayatını olumsuz yönde etkilemektedir. Ayı postları, doldurulmuş geyik kafaları, keklik, tavşan, ördek gibi ebat olarak küçük hayvanların doldurulmuş figürleri gibi nesneleri birçok evde, otel ve konaklama alanlarında, televizyondaki dizi ve filmlerde, sosyal medya gibi çeşitli mecralarda görmek mümkündür. Bu durum doğaya verilebilecek zarar düşünülmeden sadece ekonomik ve kişisel fayda gözetilerek yaban hayvanlarının kaçak ve aşırı avlanmasına sebep olmaktadır. Afrika'da filler dişleri için, Kutuplarda fok balıkları postları için, Dünya'nın çeşitli bölgelerinde leopar ve timsahlar deri için, geyikler boynuzları için kaçak olarak avlanmakta ve bu durum yaban hayatına büyük derecede zarar vermektedir. Öyle ki bazı türler bu alanlarda yok olmakla hatta neslinin tükenmesi ile karşı karşıya kalmıştır.

Doğal alanlara verilebilecek zararlar sadece ekonomik ve kişisel fayda gözletilmesi sonucu ortaya çıkan durumlar ile sınırlı değildir. Bazı durumlarda istemeden de olsa doğaya ve yaban hayatına olumsuz etkilerde bulunulabilir. Bunun sebebi de bilinçsizlikten kaynaklanmadır. Daha öncesinden yeteri kadar bilgi sahibi olunmayışı doğa gezisi sırasında neye nasıl bakması gerektiğini bilmeyen bir kişi istemsizde olsa doğaya zarar verebilir. Gözlem yapmak ve fotoğraf çekmek isteyen turistlerin gezi sırasında belirlenen yürüyüş yollarından çıkması veya yaban hayatını daha yakından izlemek istemesi sonucu yaban hayatına ait canlıların avlanma ve üreme faaliyetleri, anne-yavru ilişkileri gibi birçok davranışında değişim yaşanmasına ve bozulmalara sebep olmaktadır. Doğal alanlardaki hayvanların aç olduğunu düşünerek beslenmesi yaban hayvanlarının gelen ziyaretçiler tarafından

beslenmeye alışmasını ve avlanma yetilerini kaybetmesine neden olabilir. Ziyaretçilerin yaban hayatında çiçek ve bitki fotoğrafı çekmek için yürüyüş yollarından ayrılması sonucu önemli bitki alanları tahrip olabilir. Ayrıca kuşlar gibi çok hassas hayvanların fotoğrafları çekilirken rahatsız edilmesi sonucu yumurtlama, yuva alanlarının değişmesine sebebiyet verebilir. Bu alanlarda bilinçsiz gezinilmesi sonucunda yaban hayatındaki tehlikelere karşı çok güçlü içgüdüleri olan bu hayvanların yuvaları tahrip edilebilir. Bu yüzden yapılacak bu tip etkinlikler öncesinde neye bakılacağı, gezi yapılacak alanın özellikleri, bu alanda başka nelere dikkat edilmesi konusunda detaylı bir bilgi edinilmelidir.

Ekoturizm faaliyetlerinin gerçekleştiği belli başlı bölgelerde, doğal yaşam üzerindeki negatif etkilerle ilgili somut örneklerden bazıları şekilde özetlenebilir.⁵³

Nepal'in başkenti olan Katmandu şehrinde düzenlenen doğa yürüyüşü faaliyetlerindeki artış şehrin nüfusunda da artışa sebep olmuştur. Nüfustaki yoğunluk yürüyüş yollarına zarar vererek yolları yok etmiştir. Turizm tesislerinin inşası ve pişirme için kullanılan odunlar ormanlık alanların seyrelmesina ve azalmasına sebep olmuştur. Bölgedeki ormansızlaşma sel ve heyelan gibi doğal afetlere yol açmıştır.

Kenya'da safari faaliyetleri yapan işletmelerin etkinlikleri yaban hayatı nüfusunu, doğal yaşam alanlarını ve besin kaynaklarını sınırlamaktadır. Bu gibi sebeplerden dolayı bugünlerde çita nüfusu yok olma riskiyle karşı karşıyadır.

Amerika'daki Yellow Stone Milli Parkında ziyaretçilerin atıkları ayların yaşadıkları bölgelerden ayrılmasına ve erken ölümlerine sebep olmaktadır.

Brezilya sahil bölgelerindeki yetersiz kanalizasyon sistemi sebebiyle su kaynakları kirlenmekte, bu durum balıkçılık faaliyetlerini ve yüzmeyi olumsuz yönde etkilemektedir.

Filipin ve Maldiv Adalarında inşaat malzemeleri elde etmek için yapılan dinamitleme ve kazı gibi faaliyetler mercan kayalığı alanlarının yok olmasına ve zarar görmesine neden olmaktadır. Balıkçılıktan gelir sağlayan yerel halkın kazancını olumsuz yönde etkilemektedir.

1.6.2. Ekonomik Etkiler

Gelişimini hala devam ettiren ve büyük bir hızla büyümeye devam eden ekoturizm, yapılan düzenlemeler ile gelecek yıllarda büyüme oranının %25'in üzerlerine çıkacağı düşünülen bir alandır ve turizm sektörünün bir parçasıdır. Büyümenin ve talebin artması, ekonomik katkının artmasını da beraberinde

⁵³ Cengiz Demir, Aydın Çevirgen, **Ekoturizm Yönetimi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2006, s. 222.

getirecektir. Ekoturizm, var olanı koruyarak, eksilmeden ve eksiltmeden ekonomik katkı elde imkânı sunmaktadır. Ayrıca herhangi bir ham madde gibi gereksinimi olmadığı için devamlılığı olan ve gelecek vadeden bir ekonomik katkı fırsatı sunar. İlke ve amaçlarına uygun bir şekilde düzenlenmiş ekoturizm faaliyeti doğal alanları, yaban hayatını ve kültürel yapıları korur ve hatta geliştirebilir. Bu yüzden tüketime dayalı maden çalışmaları, kereste ticareti gibi endüstriyel alanlardan daha uzun süreli, çeşitli çalışma alanlarına sahip, çalışma koşulları daha insancıl, rahat ve ferah bir istihdam ve ekonomik getiri sağlar. Ekoturizm sayesinde ortaya çıkan çeşitlilik sayesinde insanlar maden ve kereste sektöründe tekele bağlanmış ağır işlere bağımlı kalmak yerine daha rahat ve kendilerine özgün ve çalışma koşulları uygun olan istihdam fırsatları bulabilir.

Büyük şehirlere göç edilmesinin temel sebeplerinin başında ağır işler ve düşük gelir yüzünden geçim sıkıntıları çekilmesi vardır. İnsanlar ailelerinin geçimini sağlayabilmek için büyük şehirlere iş bulma ümidi ile gelmektedir. Ekoturizm getirdiği çeşitlilik sayesinde bu göçlerinde önüne geçmektedir. Ekoturizmin bölgeye kattığı istihdam imkânlarını sadece tur rehberliği ve konaklama imkânları olarak düşünmemek gerekir. Gelecek turistler için uygun bölgelerde kurulacak olan hastane, dinlenme ve sosyal alanlar, yemek yerleri gibi birçok tesis ve bu tesisler kurulması gerekmektedir. Ayrıca bu tesislerde çeşitli sektörlerde ve alanlarda çalışacak elemana da ihtiyaç duyulacaktır. Erciyes'e kayak yapmak için gidenlere Kayseri Büyükşehir Belediye'si tarafından kurulan tesiste açmış olduğu kayak malzemeleri kiralama alanları, yemek alanları, hastane, yerel ürün satış noktaları, teleferik ulaşım aracı hizmeti, otopark hizmetleri gibi işletmelerde çeşitli istihdam alanları sunması bu duruma bir örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca bu bölgede belediyenin tesisi haricinde benzer özelliklere sahip birçok özel işletmede mevcuttur.

Ekoturizm, kereste ve tarım sektörlerinde yaşanan istikrarsızlık nedeniyle Merkez ve Kuzey Saskatchewan bölgelerinin ekonomisinin kalkınması için bir alternatif olmuştur. Ekoturizm, toplum için ekonomik çeşitlilik sağlayarak tek sektöre bağımlı olmayı da engellemektedir.⁵⁴

Gaul (2003)'ün bulgularına göre ekoturizmin ekonomik sonuçlarının olumlu yönleri;

- Yerel halkın istihdam imkânlarının arttırması

⁵⁴ Kuter ve Ünal, s.152.

- Bölgesel ek gelir kaynakları(Ekoturizm etkinliklerinden sağlanan direk kazançlar ve giriş ücretleri, yöreye özgü sanatlar, el ustalığı gerektiren işler ile lokantalar, konaklama işletmeleri, barlardan sağlanan vergiler) elde edilmesidir. ⁵⁵

Bazı ekoturizm merkezlerinin bulunduğu bölgelere sağladığı ekonomik katkıları gösteren örnekler şunlardır. ⁵⁶

1993 yılında Karayipliler için Dominik Cumhuriyeti tarafından doğal kaynakları etkin kullanmak ve turizm geliri sağlamak amacıyla ekoturizm gelişim planlamaları yapılmıştır. Planda turizm gelişimi sağlanırken özellikle bölge halkının katılımı ile onlara daha iyi koşullar sunularak kaynakların kullanılması ön planda tutulmuştur. Yerel halkın ürettiği yöresel el sanatlarını yansıtan çantalar, sepetler gibi ürünler ile yetiştirdikleri yöreye özgü tarım ürünleri sayesinde iyi kazanç sağlamıştır. Elde edilen gelir Dominik'in milli gelirine önemli katkı yapmaktadır. El sanatları ürünleri üreten bir işçinin aylık olarak kazancı 320 dolar olup, yıllık 1000 dolar milli gelire katkı yapmaktadır. Turizmin bölgeye sağladığı diğer iş olanakları aile pansiyonculuğu, taksicilik ve turist rehberliğidir. Küba'da ekoturizmin olumlu etkilerinin görüldüğü başarılı ülkelerden biridir.

Gaul(2003) tarafından ekoturizmin olumsuz etkilerinden biri insan kaynağı maaşları ve yerli üretimdeki artışın yerel enflasyona neden olması olarak belirtilmektedir. ⁵⁷

TIES tarafından belirlenen ekoturizm sonucu oluşabilecek ekonomik sonuçların olumsuz yönleri şunlardır. ⁵⁸

- Yerel halkın ekoturizmden elde edecekleri olanakların kısıtlı olduğunu düşünmeleri sahip oldukları kaynakları korumak ve değerlendirmek için isteksiz davranmalarına sebep olmaktadır.

- Bölgedeki turizm işletmelerinin özellikle su ve enerji kaynaklarını verimli ve etkin kullanamaması su ve elektrik kesintileri yaratırken, bu enerji kaynaklarının kullanım ücretlerinde de artışa sebep olmaktadır.

1.6.3. Sosyo - Kültürel Etkiler

Ekoturizmin yapıldığı bölgede yaşayan yerel halkın sosyo - kültürel yapısı üzerinde birçok olumlu ve olumsuz etkisi vardır. Ancak yapılan araştırmalarda ekoturizmin sosyo-kültürel etkilerinden, çevresel ve ekonomik etkileri kadar net

⁵⁵ Kuter ve Ünal, s.152.

⁵⁶ Demir ve Çevirgen, s.222.

⁵⁷ Kuter ve Ünal, s.153.

⁵⁸ Demir ve Çevirgen, s.222.

sonuçlar ile bahsedilmemekte ve bu etkilere yeterli ilgi gösterilmemektedir. Çünkü sosyo-kültürel etkiler zaman içerisinde ve çoğunlukla yavaş yavaş ortaya çıkar. Üstelik bu etkilerin bir ölçüm aracı yoktur. Görülebilir, sayılabilir veya ölçülebilir değildir. Ekonomik gelir gibi maddi değerlerle bağlı olması gibi veya çevresel etkiler gibi gözle görülür veya yaban hayatının incelenmesi sonucundaki eksilme veya artmalara bağlı olması gibi etkenlerle ölçülemezler. Ayrıca sosyo-kültürel etkiler gerçekleştikten sonra düzeltilemez ya da düzeltilmesi çok zor bir hal almaktadır. Bu yüzden ekoturizm gerçekleştirilen bölgelerde hem hkmet hem yerel yönetimlerce planlanma ve bilinçlendirme çalışmaları titizlikle yapılmalı ve bu konuda gerekli önlemler alınmalıdır. Aksi takdirde sosyo-kültürel etkilerine maruz kalmış toplumların din ve inanış, geleneksel yemek, geleneksel el sanatları, yaşam tarzları, dilleri ve hatta oturduğu yapılara kadar olumlu veya olumsuz etkilerde bulunabilir, dönüşümü zor olan değişikliklere sebep olabilir. Bu etki ve değişimlerin hepsinin olumsuz olduğu söylenemez. Oluşabilecek olumlu ve olumsuz durumlardan bazıları aşağıdaki tablodaki gibidir.

Tablo 3: Ekoturizmin Sosyo-Kültürel Etkileri

Sosyo-Kültürel Etkiler	
Olumlu Etkiler	Olumsuz Etkiler
❖ Müzelerin standartlarının yükseltilmesi ve geliştirilmesi ❖ Genel ve yerel kurum ve kuruluşların çevre bilincine sahip olması ve çevre bilincini geliştirmesi ❖ Yöre halkının geleneksel dil ve din değerlerinin korunması ve bu değerlere daha fazla saygı gösterilmesi ❖ Yerel halkın geleneksel yemek ve el sanatları gibi yöreye özgü değer ve becerilerin korunması ve bu sayesinde yeni işletme alanları kurulması ❖ Farklı kültür ve yaşam biçimlerine duyulan ilginin artması ❖ Bilinçli bir şekilde ekoturizm yapan turistlerden doğal alanların, yaban hayatının, hayvanların ve çevrenin korunması gerektiği gibi değerlerin alınması ❖ Göç alan bölgelere yapılan göçün azalması	❖ Yöresel mimariye uygun olmayan yapıların inşa edilmesi ❖ Kötü niyetli turistlerce eser, yaban hayvanı ve yaban bitkileri kaçakçılığı yapılması ve bunun sonucunda doğal habitatın zarar görmesi veya yok olması ❖ Dil ve konuşma yapısında bozukluklar yaşanması. ❖ Din ve manevi değerlerde değişimler yaşanması veya yitirilmesi ❖ Yapılan el sanatlarında verilen emeğin karşılığını almamanın sonucunda farklı ve hazır ürünlerin pazarlarda yer alması ❖ Turist gereksinimlerini karşılayabilmek için geleneksel sanat yapılarının bozulması, değişime uğraması. ❖ Ekonomik olarak turistlere bağımlı hale gelmek ❖ Yerel yemeklerin yerini turistlere uygun, hızlı, kolay hazırlanabilir yemeklerin alması ❖ Gasp, hırsızlık, dolandırıcılık gibi suçlarda artış görülmesi ❖ Festivaller, şenlikler, gösteriler gibi kültürel etkinliklerin ekonomik fayda güderek turistler için sergilenir hale gelmesi yöresel yapıyı bozmakta ve kültürel bozulmalara sebep olabilir. ❖ AIDS /HIV gibi hastalıklar ve sağlık problemlerinin artması

Kaynak: Yılmaz, s.82, Kuter ve Ünal, ss.153-154, Erdoğan, Ekoturizm, s.159.

Özkök ve Çoban (2009) tarafından incelenen ekoturizmin etkileri hakkındaki 62 adet çalışmadan 25 tanesinde kültürel etkilere ilişkin sonuçların olduğu tespit edilmiştir. 25 çalışmanın içerisinde 10 tanesinde yerel halkının geleneksel hayat tarzlarını sürdürdüğü, bununla ilişkili olarak ekoturizmin yerel halkın kültürünü önemseyen ve destekleyen bir turizm biçimi olduğu belirtilmiştir. 25 adet çalışmanın

15 tanesinde ise ekoturizm etkinlikleri sonucunda bölgenin kültürel değişime uğradığı görülmektedir.⁵⁹

Ekoturizmin sosyal ve kültürel etkilerinin zararlarını en aza indirmek için yerel halkın yapılacak olan planların baştan sona tamamına katılımının sağlanması gerekmektedir. Ekoturizm çevre ve doğayı koruma bilincinin yanında yapılan seyahatlerde ziyaretçiler ile yerel halkın etkileşimi sırasında sosyal kültürel değerlere saygı duymak, korumak ve geliştirmek temel amaçlarındandır. Ekoturizm sayesinde bir araya gelen farklı din, dil, ırk ve kültürler gibi değerlere sahip insanlara hizmet vermek için yerel halkın istihdam edilmesi sayesinde hem iç göçler engellenmekte hem de bu sayede yerel bilgiler toplum içinde kalarak devamlılığını sağlamaktadır. Ancak turizmi geliştirmek ve ekonomik fayda sağlamak adına yapılacak olan doğal alan düzenlemelerinde yüzlerce yıldır kullandıkları topraklarını, denizlerini, doğalarını kaybedecek insanlar olabilir. Bu duruma ek olarak yapılacak düzenlemeler sonrasında üretim imkânları kalmayan kişiler meydana getirilerek dönemlik faaliyetler gösteren ve ticari ilişkiler kuran kişiler oluşturulabilir. Bu durumun sonucunda yerel halka ait kültürel yapı tamamen yok edilme tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Ekoturizm anlayışını benimsememiş toplumlarda ekoturizm gelişimi sırasında oluşan sosyo kültürel etkilerin sonuçları olumsuz olmaktadır.

⁵⁹ Erdoğan, s.160.

İKİNCİ BÖLÜM GLAMPING KAVRAMI

Bu bölümde glamping tanımı yapılarak, özellikleri belirtilecek sonra Glamping'in ortaya çıkışı ve gelişimi anlatılacak ve daha sonra glamping çeşitleri açıklanarak, Türkiye ve Dünya dan glamping örnekleri ile ilgili bilgi verilecektir.

2.1.GLAMPİNG TANIMI VE ÖZELLİKLERİ

Glamping glamorous ve camping kelimelerinin birleşiminden oluşan açık hava konaklama turizmindeki yeni bir eğilimdir. Turistlere lüksün, doğallığın, konforun ve çevreye duyarlılığın bir arada sunulmasıdır.

Glamping için birçok tanım yapılmıştır. Bu tanımlar şu şekildedir.

Glamping; "lüks kampçılık "şeklinde adlandırılan bir kavramdır. ⁶⁰

Glamping, "göz alıcı, büyüleyici (glamorous)" ve "kamp yapma (Camping)" İngilizce sözcüklerinin birleşimi ile oluşmuş yeni bir kavramdır.⁶¹

Glamping turizm, eco - friendly turizm olarak da görülmektedir. Çünkü merkezinde bozulmamış bir çevre ve el değmemiş doğal güzellikler vardır. Bunun farkında olan işletmeler mümkün olduğunca çevre dostu ürünler kullanmakta, ziyaretçilere organik ve kendi yetiştirdikleri ürünleri sunmakta, çöplerin ayrıştırılmasına ve kaynakların verimli kullanılmasına dikkat etmektedirler ⁶².

Glamping, Trend ve Gelecek Araştırmaları Enstitüsü(ITZ) tarafından "Bir parça lüks ve 2020'nin turizm trendi" olarak tanıtılmaktadır. Kamp yapmaktan hoşlanmayan kişiler tarafından bile ilgi çekici bulunarak çok tercih edilmektedir. Glamping işletmeleri modern konaklama işletmelerinin sahip olduğu konforu ve kamp yaşamının özgürlüğünü hibrit olarak sunabilen nitelikte bir hizmet vermektedir.⁶³

⁶⁰ İsmail Kızılırmak ve diğerleri, Özel İlgi Turizmi Olarak Glamping Turizminin Mevcut Durumu: Bir Örnek Olay Analizi Araştırması, 4. **Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi**, 9-12 Kasım 2017, s.108.

⁶¹ Edward Brooker ve Marion Joppe, Trends In Camping And Outdoor Hospitality—An International Review, **Journal Of Outdoor Recreation And Tourism 3-4**, 2013, ss. 1-6.

⁶² Nur Çelik ve diğerleri, Kırsal Kalkınmada Glamping Turizmin Rolü: CLUB Amazon Bördübet Örneği, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 10 Sayı: 51, Ağustos 2017, s.1284.

⁶³ Mehmet Han Ergüven ve diğerleri, Turistik ürün çeşitlendirme bağlamında Hibrit Turizm: Glamping Örneği, **International Journal of Social Science** Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3171>, Sayı: 41, 2015, ss. 255-265.

Kampçılık ve açık hava konaklamacılığı tam zamanlı, uzun süreli ve kısa süreli tatilcileri içeren üç ana bölüm ile tanımlanmıştır.⁶⁴ Glamping'i tercih eden turistler, açık hava konaklamasını kısa süreli tercih eden tatilciler bölümünde yer almaktadır. Glamping açık hava konaklama sektörünün bir alt sektörüdür.

Glamping hizmeti sunan işletmeler doğa ve çevresindeki unsurlardan yararlanan işletmelerdir. Bu sebeple bünyesinde gerçekleştirilebilecek doğaya karşı duyarlı olan sürdürülebilir turizm etkinliklerine de yer vermektedir. Kompostlama tuvaletleri, yenilenebilir enerji kaynaklarından olan güneş enerjisinin kullanımı ve organik ürünlerin yetiştirildiği bahçeleri sürdürülebilirlik açısından önemli olan bazı örneklerdir. Glamping turistlerin doğal yaşama çok daha hızlı ve rahat şekilde adapte olmasını sağlamaya yardımcı olmaktadır. Turistlerin bisikletle gezi turları, yelkenli sporu, yaban hayatını gözlemleme ve tırmanış gibi birçok etkinliğe katılmasını sağlayarak yeni deneyimler elde etmesini sağlamaktadır.⁶⁵

2.2. GLAMPİNG KAVRAMININ ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ

Turistlerin konaklama için kamp alanları, karavan parkları ve diğer açık hava konaklama hizmetlerini tercih sebepleri doğa ile etkileşim içinde olmak, özgürlük hissi ve konaklamanın düşük maliyetli olması olarak gösterilebilir. Ayrıca kamp yapma turistlere birçok alternatif konaklama seçeneği(çadır, karavan, kamp aracı) sunmaktadır. Açık hava konaklaması özellikle Avrupa da çok popüler bir aktivitedir.⁶⁶

Kamp yapmak farklı kişilerde farklı anlamlar çağırır. Maceracılar için yaban hayat deneyimi, yetişkinler için bir kaçış, aile tatili, ekonomik konaklama seçeneği iken karavancılar için bir hayat tarzıdır.⁶⁷

Kampçılıkta çok eskiye dayanan bir konaklama türü olmasına rağmen günümüzde yenilik, farklılık arayışları ve lüks talepleri nedeniyle değişime uğramıştır. Glamping doğa ile iç içe tatil yapmak isteyen fakat kamp aktivitesinin negatif yönlerini pozitif çevirmek için kişilerin konfor ve lüks taleplerini karşılamak amacıyla geliştirilmiş bir turizm türüdür.

Turistlerin ihtiyaçları, beklentileri ve tercihlerindeki farklar ve değişim sebebiyle kampçılık sektöründe de müşteri beklentilerini karşılayacak değişimler ve

⁶⁴ Dorothy Ayers, Counts, David R Counts, **Over the next hill: An ethnography of RVing seniors in North America**, Broadview Press, 2. Baskı, 2004, s. 109.

⁶⁵ İsmail Kızıllırmak ve diğerleri, s.109.

⁶⁶ Charlotte, Andrey, Helena Galera, Jennifer Cabido, Whiskey Wu, **New Trends in the Outdoor Hospitality Industry**, Multi. + Tourist Groups, 2014, ss.1-9.

⁶⁷ Hardy, Anne; Hanson, Dallas; Gretzel, Ulrike. Online representations of RVing neo-tribes in the USA and Australia. **Journal of Tourism and Cultural Change**, Cilt: 10, No: 3, 2012, ss. 219-232.

yenilikler yapılmıştır. Doğa ile iç içe, lüks, konforlu, çevreci ve farklı bir konaklamayı tercih eden turistlerin talepleri glamping adında alternatif bir konaklama şeklinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

2.3 GLAMPİNG ÇEŞİTLERİ

Glamping farklı konaklama seçenekleri sunmaktadır. Turistler ekolojik bölmeler, çadırlar, kabinler, doğal rustik evler, mağaralar, kubbeler, karavan gibi yerlerde konaklayabilmektedir. Glamping tercih eden turistlerin kullandığı glampinghub.com⁶⁸ adlı web sitesinden elde edilen bilgiler ışığında; Glamping tiplerini konaklama mekânlarının özelliklerine göre şöyle sınıflandırabiliriz.

2.3.1. Tipis /Kızılderili Çadırları

Kökeni göçmen Amerikan Kızılderililere kadar uzanan birkaç basit materyalden oluşmuş konaklama çadırıdır. Ahşap direkler üçgen şeklinde dikilerek yapının iskeletinin üst kısmında birlikte bağlanarak oluşturulur. Yapının iskeleti tarihte hayvan derileri ile kaplanırken, günümüzde hava geçirmez tuval veya pamuklu, kalın dayanıklı bir kumaş ile kaplanır. Sadece küçük bir kapı ve bir ya da iki pencere aralığı açıklık bırakılır. Bu konik yapılar günümüzde turistlere geniş, sıcak ve tarihsel modern bir çadır ortamı sunmaktadır.

Ek 1 de Kızılderili çadırlarına örnekler yer almaktadır.

2.3.2. Safari Çadırları

Safari çadırları yüzlerce yıl önceden bu yana kullanılmaktadır. Krallar, göçebeler, avcılar ve tatilciler taşınabilir konaklama türünü tercih etmişlerdir. Günümüzde safari çadırları özellikle lüks Afrika safari organizasyonları için Almanya ve dünyanın diğer bölgelerindeki glamping site sahipleri tarafından kabul edilmiştir. Bu çadırlar alüminyum ve fiberglas direkleri bir çerçeve tarafından desteklenen, sert bir zemin veya platforma sahip, geniş, dikdörtgen yapılardır. Duvarlar ve sivri çatısı genellikle hafif ama hava geçirmez ve dayanıklı kumaştan yapılır.

Ek2 de İspanya, Güney Afrika ve Amerika'daki glamping işletmelerindeki safari çadırları için örnekler yer almaktadır.

⁶⁸ Glamping Hub, What is glamping? , <https://glampinghub.com/whats-glamping/> , (24.06.2016)

Ek3 te Hindistan, İngiltere ve İtalya dan lüks çadırlar ile konforlu konaklama sağlayan örneklerde yer almaktadır.

2.3.3 Yurts /Otağ

Moğolistan da uzun kışlara dayanacak şekilde inşa edilmiş tarihsel yapılardır. Otağın ahşap kafesler ile genişletilebilir bölümlerden oluşturulmuş alçak, geniş, silindirik bir tabanı vardır. Konik şeklindeki çatısı dış iskelet ve merkezi bir tekerlek ile birleştirilmiştir. Dış çevresi kalın bir kumaşla çevrilidir. Şiddetli rüzgârlara ve aşırı düşük sıcaklıklara dayanıklılığı nedeniyle yıl boyu glamping için en uygun konaklama yapılarındandır.

Ek4 te Amerika'nın Newyork ve Kaliforniya şehirleri ile İskoçya dan örnekleri bulunmaktadır.

2.3.4. Ağaç Evler

Ağaç evler ağacın güçlü gövdesi ve dallarını kullanılarak dikey bir dünyada yatay bir alan oluşturan ahşap yapılardır. Yapıya ulaşmak için merdiven kullanılır, bazen asma köprüyle birbirine bağlanır. Evin içi lüks ve konforlu bir şekilde tasarlanmıştır.

Ek 5 te Fransa, Amerika ve Avustralya dan ağaç ev örnekleri yer almaktadır.

2.3.5. Kamp Araçları

Karavanlar tekerlekli minyatür evlere benzemektedir. Kamp aracının içi istenilen kalite ve lükste banyo, mutfak, yatak odası ve oturma odası ile tasarlanarak konforlu bir konaklama seçeneği sunulmaktadır. Motokaravanlar konaklamanın yanı sıra seyahat etme imkânı sunarken, motorsuz karavanlar doğada farklı ve konforlu alternatif bir konaklama mekânı olarak kullanılabilir. Bu tip karavanlar ülkemizde de karavan otel konseptinde kullanılmaktadır. Fethiye, Ayvalık, Marmaris gibi tatil beldelerimizde örnekleri mevcuttur.

Ek 6 da Amerika, Portekiz ve Kanada dan örnekler verilmiştir.

2.3.6. Dome/Kubbe

Kubbeler modern şekillere sahip yapılardır. Ahşap, demir, çelik veya birinci sınıf teknoloji materyaller tarafından oluşturulmuştur. Kubbelerin birçoğu ekstra dolgu malzemeleri ile yalıtılmıştır, hava ve elementlerden koruma sağlar. Kubbeler doğa üzerinde en az olumsuz etkiye sahip olan doğa ile uyumlu yapılardır. İnşası oldukça kolay yapılardır.

Ek7 de Kanada ve Fransa'dan örnekler yer almaktadır.

2.3.7. Eco-Pods/Ekolojik Kabinler

Öncelikli tercih edilen glamping seçeneğidir. Tamamıyla doğal, geri dönüşümlü kaynaklardan inşa edilmiştir. Rüzgâr ve yağmurdan mükemmel koruma sağlarlar. Ekolojik ayak izi diğer konaklama seçeneklerine göre çok düşüktür. Etkin enerji verimliliği ve kompakt bir boyuta sahiptir.

Ek8 de Amerika ve Meksika dan örnekler mevcuttur.

2.3.8. Cave/Mağaralar

Mağaralar İspanya'daki granada mağaraları tarihsel öneme sahip olabilir, ya da Türkiye deki Peri bacaları gibi çeşitli doğa olayları sonucu oluşmuş yapılardan da oluşmaktadır. Bu doğal ve tarihsel yapılar konforlu ve lüks bir şekilde tasarlanarak glamping için uygun bir alternatif konaklama sunmaktadır.

Ek9 da Türkiye ve İspanya'dan örnekler yer almaktadır.

2.4 TÜRKİYE VE DÜNYA'DAKİ GLAMPİNG HİZMETİ SUNAN İŞLETME ÖRNEKLERİ

Konaklama mimarisi turizmdeki değişimlere kayıtsız kalamamıştır. Mimarlar doğayı çok samimi bir şekilde ele almayı ve tatilcilere yeni bir kamp deneyimi yaşatmayı amaçlamaktadır. Glamping veya glamour camping, genellikle dış mekan meraklıları tarafından özgün olmayan bir şekilde türetilmiştir. Bu binaların tümü, konfor ve kamp arasındaki dengeyi sağlamaktadır.⁶⁹

⁶⁹ Alden Rose, Glampitecture:8 Glamorous Camping Retreats, <https://architazer.com/blog/inspiration/collections/glamping-architecture/> (31.05.2018)

Glamping konaklama için doğal malzemeler kullanılarak inşa edilebilen farklı seçenekler sunmaktadır. Özellikle çevre dostu ve doğaya uyumlu yapılar olmasına önem verilmektedir.

Turizm potansiyeli yüksek yerlerde bölgeye özgü tarihsel yapıların restore edilmesi ile daha konforlu ve lüks konaklama mekânları yaratılabilmektedir.

Turistlerin sıra dışı ve farklı konaklama seçenekleri sunan tatil deneyimleri yaşama istekleri bu alandaki girişimleri arttırmıştır. Mimari açıdan da ilginç konaklama mekânları hizmete sunulmaya başlanmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır.

Farklı glamping örnekleri ek 10 da verilmektedir.⁷⁰

Meksika'nın şarap ülkesi olan Guadalupe'de yer alan otel 20 metrekarelik 20 bağımsız oda ile hizmet vermektedir. Bu otelde çelik yapı kullanılmış fakat odanın iskeletini yükselten bir malzeme kullanılarak toprağa teması önlenmiştir. Lüks olarak tasarlanan odaların yanı sıra ve şaraphanede mevcuttur.⁷¹

Kuzey Norveç sahilindeki Steigen takımadalarındaki Manshausen adasında yer alan bu işletmeye ait kabinler taş köprüler üzerine yerleştirilmiştir. Her bir kabinin yerleştirilmesi için özel önem verilerek, panoramik bir manzara sunulmuştur. Binalar arazi üzerinde düşük bir etkiye sahiptir ve hava ve rüzgâra karşı dayanıklı olacak şekilde tasarlanmıştır.⁷²

Mimarlık öğrencileri tarafından tasarlanmıştır. Mobil bir yapı olması amaçlanmıştır. Yerleşkenin çevresiyle daha yakın temas halinde olmasına izin vermek için sahada hareket etmek ve genişletmek için bağımsız olarak tasarlanmıştır. Glamping mimarisi için güzel bir örnektir.⁷³

Slovenya'nın Alp bölgesindeki Blend kentinde yer alan Garden village kendi özgü stili olan eko şık tatil köyüdür. Bitki ve meyve bahçeleri, sauna vb. lüks imkânları da sunmaktadır. Bled Gölü'nün içinde 6 ağaç ev, 6 adet büyük çadır ve 9 adet küçük çadır ile konaklama imkânı sunmaktadır. %80 doğal ve ahşap malzeme kullanılmıştır.⁷⁴

Botswana'nın Okavango Deltası'nın kalbinde yer alan 24 yataklı lüks butik oteldir. Botswana'daki bu safari lodge, çevredeki ekolojiye saygı duyarken

⁷⁰ Dan Howarth, Five Tiny Vacation Homes and Glamping Sites for Less Adventurous Camper, 22.08.2016, <https://www.dezeen.com/2016/08/22/five-tiny-vacation-homes-glamping-sites-less-adventurous-campers-architecture-roundup/>, (31.05.2018)

⁷¹ Graciastudio, Endemico Resguardo Silvestre, <https://architizer.com/projects/endemico-resguardo-silvestre/>, (22.11.2018)

⁷² Stinessen Arkitektur, Manshausen Island Resort, <https://architizer.com/projects/manshausen-island-resort/>, (22.11.2018)

⁷³ Ark Shelter, **Shelter S**, <https://architizer.com/projects/shelter-s/>, (22.11.2018)

⁷⁴ Landscape d.o.o. , Bled//Garden Village Bled, <https://architizer.com/projects/garden-village-bled/>, (22.11.2018)

ziyaretçilere lüks bir tatil deneyimi sunuyor. Bina tamamen biyolojik olarak parçalanabilen malzemelerden üretilmiştir ve misafirlerine dünya standartlarında hizmet sunarken mümkün olduğu kadar yerel çevreye az etki ile tasarlanmıştır.⁷⁵

Atelier Chang'ın Glamping yapıları, Güney Kore'nin Yangpyeong-gun doğal dağlarında bulunan rahim benzeri muhafazalardır. Yapılar hava koşullarına dayanıklı bir kumaşla sarılmış çelik bir çerçeveden yapılmıştır.⁷⁶

Slovenya'nın Alpler bölgesinde Blend gölü çevresinde yer alan 4 adet mini ahşap eko konseptli prefabrik kabinin bulunduğu kamp alanıdır. Taşınabilir mobil bir yapı olarak tasarlanmıştır.⁷⁷

Türkiye'nin farklı bölge ve yörelerinde bulunan bazı glamping işletmeleri hakkında yapılan çalışmalar tespit edilmiştir. Bu işletmeler şunlardır.

- Saklı Göl Evleri /Bucak- Burdur⁷⁸
- Kocabahçe Glamping/Bozburun-Muğla⁷⁹
- Club Amazon / Bördübet - Muğla⁸⁰

Türkiye'de glamping hizmeti veren işletme sayısı artmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır.⁸¹

- Mona Camp, Sığacık⁸²
- Bonjuk Bay, Gökova⁸³
- Avalon Steppes Glamping Holidays, Fethiye⁸⁴
- Kozluyalı Glamping, Assos-Çanakkale⁸⁵
- Aylak Yaşam Kampı, Çıralı-Antalya⁸⁶

⁷⁵ Nicholas Plewman Architects, Sandibe Okavango Safari Lodge, <https://architizer.com/projects/sandibe-okavango-safari-lodge-1/>, (22.11.2018)

⁷⁶ Glamping, Atelier Chang, <http://atelierchang.com/glamping>, (12/07/2019)

⁷⁷ Ekoconcept Prefabricated Buildings, Mini For-4, <https://architizer.com/projects/mini-for-4/>, (22.11.2018)

⁷⁸ Saklı Göl Evleri, http://www.sakligolevleri.com/?sayfa=ana_sayfa&lang=tr, (28/04/2019)

⁷⁹ Kocabahçe Glamping, <http://www.kocabahceglamping.com/>, (28/04/2019)

⁸⁰ Club Amazon, <http://www.clubamazon.com.tr/TR,7/nasil-bir-tatil.html>, (28/04/2019)

⁸¹ Dila Özdoğan, Konfor Artı Kampçılık eşittir Glamping, Hürriyet, 28.04.2019, <http://www.hurriyet.com.tr/seyahat/galeri-konfor-arti-kampcilik-esittir-glamping-41194741#page-24>, (28.04.2019)

⁸² MonaCamp Sığacık, <https://www.monacamp.com/>, (28.04.2019)

⁸³ Bonjuk Bay Gökova, <https://bonjukbay.com/>, (28.04.2019)

⁸⁴ Avalon Steppes Glamping, <http://avalonsteppes.com/>, (28.04.2019)

⁸⁵ Kozluyalı Glamping, <https://www.kozluhan.com/kozluyali-glamping>, (28.04.2019)

⁸⁶ Aylak Yaşam Kampı, <http://www.aylakyasamkamp.com/konaklama/>, (28.04.2019)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DATÇA'DA GLAMPING PROJESİNİN UYGULANABİLİRLİĞİNE İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

Bu bölümde öncelikle araştırmanın amacı açıklanacaktır. Daha sonra araştırma alanı olarak belirlenen Datça'nın coğrafi özellikleri, iklimi, tarihi, ulaşım koşulları, ekonomisi, yöresel lezzetleri, turizmi hakkında bilgi verilecektir. Sonra araştırmanın sınırları belirtilecek, literatür taraması sonuçları sunulacak, araştırmada kullanılan yöntem hakkında bilgi verilecek ve araştırma sonucunda elde edilen bulgular ve sonuçlar açıklanacaktır.

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Türkiye turizm alanında doğal kaynaklar, tarihsel yapılar ve kültürel değerler bakımından oldukça zengin bir ülkedir. Bu kaynakların değerlendirilmesi, korunması ve geliştirilmesi yönünde kapsamlı turizm planlamalarına ihtiyaç vardır. Bu kaynakların en verimli şekilde kullanılarak ülke ekonomisine katkı sağlanması gerekir. Turizmin plansız ve çevreye duyarlı olmayan bir şekilde gelişmesi turizm bölgelerine telafisi mümkün olmayan zararlar verebilir. Turizmde sürdürülebilirlik için alternatif turizm çeşitlerine yönelmek şarttır. Son yıllarda hem Dünya'da hem Türkiye'de sürdürülebilir turizm için ekoturizmin öneminin arttığı görülmektedir. Ekoturizm, ziyaretçilere hem doğal, tarihi ve kültürel güzellikleri keşfederek keyifli bir tatil imkânı sunmayı hem de çevreye duyarlı olarak, bu değerlere zarar vermeden keşfetmeyi amaçlamaktadır. Bölge halkına da ekonomik açıdan fayda sağlamaktadır. Turizm alanındaki bu değişimleri turistlerin ihtiyaç ve beklentileri de şekillendirmektedir. Özellikle metropollerde yaşayan insanlar tatillerini doğa ile iç içe, sakin, doğal ve yeni deneyimler sunan yerlerde geçirmeyi tercih etmektedir. Bu nedenle Glamping 20. yy en eğilim ve tercih edilen alternatif turizmi olmaya başlamıştır. Glamping doğa içerisinde çadırlar, karavanlar, ekolojik kabinler, otağlar gibi farklı konseptlerde konaklama seçeneklerini sunarken lüks ve konforu da ön planda tutmaktadır. Ayrıca turistlere farklı deneyimler sunan doğa yürüyüşleri, kuş gözlemciliği, doğa fotoğrafçılığı gibi daha birçok aktiviteleri de sunmaktadır.

Datça ilçesi(Muğla), özel çevre koruma bölgesi ilan edilmiş ve 2023 turizm stratejilerinde yer alan ekoturizm kentlerindendir. Endemik türlere sahip doğası, el değmemiş koyları, tarihi ve kültürel değerleri, organik tarıma elverişli toprakları ile

ekoturizm açısından yüksek bir potansiyele sahiptir. Son yıllarda turizm açısından da bilinirliği artan, gözde turizm destinasyonlarından. Ziyaretçi sayısı arttıkça yörenin doğal yapısının korunması için çevreye duyarlı turizm anlayışına sahip turizm işletmelerinin faaliyet göstermesi büyük önem arz etmektedir. Glamping çevrenin doğal yapısına zarar vermeyecek şekilde olan çadır, bungalov, taş ev, otağ, karavan gibi konaklama seçenekleri sunmaktadır. Özellikle yörenin köyleri sit alanı içerisinde olması nedeniyle betonarme yapılaşmaya uygun değildir. Glamping çok uygun bir konaklama seçeneği olacaktır. Ayrıca turistler için doğa yürüyüşü, kuş gözlemciliği, fotoğraf turları, su sporları(yelken, sörf gibi) ve dalış gibi birçok rekreasyonel faaliyete katılma ve deneyimleme şansı sağlanabilir. Ekoturizm odaklı glamping 'e uygun niteliği Datça bölgesinin bu çalışmasının konusu olarak seçilmesinde en önemli etkidir. Çalışma öncesi yapılan literatür taraması sonucunda Datça ilçesinde ekoturizm odaklı Glamping'in uygulanabilirliği ve ilçenin bu konudaki potansiyeli hakkında bir çalışmaya rastlanamamıştır. Ayrıca ilçe de faaliyet gösteren glamping işletmesinin bulunmadığı da tespit edilmiştir. Araştırma bölgesi olarak seçilmesinin diğer sebepleri de bunlardır.

Bu araştırmanın amacı, ekoturizm kenti olan Datça'nın SWOT analizi ile ekoturizm potansiyelini belirlemek ve mevcut konaklama işletmeleri incelenerek yöre için alternatif turizm seçeneklerinden olabilecek Glamping'in uygulanabilirlik durumunun tespitini sağlamaktır.

3.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

3.2.1. Araştırma Alanının Coğrafi Özellikleri

Muğla iline bağlı olan Datça ilçesi Akdeniz ile Ege denizinin kesiştiği noktada yer alan üç tarafı denizlerle çevrili bir yarım adadır. Bu yarım adayı ana karaya bağlayan en dar bölge Bencik Limanı ile Bördübet arasındaki mesafedir ve bu mesafe ortalama 800 metre kadardır. Mitolojik bir inanışa göre bu bölge kazılarak Datça ada haline getirilmek istenmiştir. Herodot'a göre Knidos'lular Persler İonia'ya girince vatanlarını adaya dönüştürmek için Balıkaşiran da bulunan dar bölgeyi kazmıştır. Tüm çabalara rağmen yarımadanın anakaradan kopması sağlanamamıştır. Bu çalışmalar sırasında çalışan işçilerin gözlerinde ve birçok yerinde yaralar oluşunca vazgeçmişlerdir.⁸⁷

⁸⁷ Muğla Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Coğrafya(Konum-İklim-Ulaşım), <http://www.muglakulturturizm.gov.tr/TR,157565/cografya-konum-iklim-ulasim.html>, (23.05.2018)

Arazi yapısı olarak dağlık ve engebeli bir yapısı vardır. Bozdağ (1174), Kalecik Dağı (881), Karadağ (786), Emecik Dağı (704), Yarık Dağı (615) gibi dağlar en yüksek noktalardır. Datça arazilerinin %66'sı orman alanlarından, %18'i seyrek çalılık ve kayalıklardan oluşurken %16'sı tarım alanı olarak kullanılmaktadır. Kızılan Ovası, Burgaz Düzlüğü, Reşadiye Ovası ile kıyı düzlüklerinin en önemlilerinden olan Karaköy, Palamutbükü ve Mesudiye, ilçenin ovalarıdır.⁸⁸

Bölge olarak Ege bölgesinde yer alan Datça'da, sahil yapısının girintili çıkıntılı olmasından dolayı 52 tane koy vardır ve sahil bandı yaklaşık 235 km'dir. Bu uzunlu kısıllı koy ve sahillerin bazıları kayalıklı, bazıları çakıllı ve bazıları kumsal yapısındadır. Yüz ölçümü olarak 424,19 km² bir alan olan Datça Yarımadası 2018 yılına göre nüfusu 22.261 kişidir.⁸⁹ Yaz aylarında turist yoğunluğu nedeniyle bu nüfusta artış yaşanmaktadır.

3.2.2. Araştırma Alanın İklimi

Datça Yarımadası'nda yağışlar olsa da yılın yaklaşık 300 günü güneşli geçer. Ege bölgesinin olduğu için bu bölgenin iklim koşullarını taşısa da Akdeniz iklimine de benzemektedir. Üç tarafı denizlere çevrili olan bu bölgede kuzeyden esen serin rüzgâr sayesinde sıcaklığın ve nemin etkisi azalır. Bu durum bölgeye doğal mikro klima özelliği kazandırmaktadır. Bu özelliğinde etkisi ile bu bölgede kış ayı neredeyse hiç yaşanmamaktadır. Kış aylarındaki sıcak ortalaması 12-15 derece arasında değişmektedir. Datça'ya bahar badem ağaçlarının çiçek açması ile ocak ayında gelmektedir. Ayrıca İklim yapısı sayesinde birçok endemik bitkiye ev sahipliği yapmaktadır. Bahar aylarında bu bitki ve diğer ağaçlarında çiçek açması sonucunda bölgede mavi, mor, pembe renklerinin her tonunu görmek mümkündür.⁹⁰

Datça arazilerinin %66'sının ormanlık alan olması sebebiyle bol oksijenli ve temiz bir havaya sahiptir.

Ormanlık alanların sağladığı temiz ve bol oksijenli hava ve kış mevsiminin neredeyse hiç yaşanmaması bu bölgeyi dört mevsim tatil yapabilmek için elverişli kılmaktadır. Ayrıca bu özelliği sayesinde 2007 yılından itibaren her şubat ayında Açık Deniz Yüzme Maratonu bu bölgede yapılmaktadır. Datça bölgesi Dünya

⁸⁸ Datça Belediyesi, Datça'yı Tanıyalım, <http://www.datca.bel.tr/datca-yi-taniyalim/>, (23.05.2018)

⁸⁹ Nufusu.com, Datça Nüfusu, https://www.nufusu.com/ilce/datca_mugla-nufusu, (08.04.2019)

⁹⁰ Muğla Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Coğrafya(Konum-İklim-Ulaşım), <http://www.muglakulturturizm.gov.tr/TR,157565/cografya-konum-iklim-ulasim.html> (23.05.2018)

Koruma Vakfı tarafından 1999 yılında acilen korunması gerekli 100 yeryüzü noktasından birisi olarak belirlenmiştir.

3.2.3. Araştırma Alanının Ulaşım Koşulları

Datça'ya deniz, kara ve hava yolu ile ulaşım sağlanabilmektedir. Datça'ya en yakın havalimanları Milas Bodrum veya Dalaman havalimanlarıdır.

Kara yolu; Datça Yarımadasına karayolu ile ulaşmak isteyenler için Marmaris üzerinden ulaşımı sağlamak mümkündür. Gün içerisinde Marmaris'ten düzenli olarak seferler yapılmaktadır. Marmaris ile Datça arasındaki karayolu yaklaşık olarak 70 Km kadardır. Ayrıca Datça'ya Bodrum Dalaman Hava Alanından da ulaşım seferleri mevcuttur. 1 Haziran ile 15 Ekim tarihleri arasındaki dönemde tarifersiz seferler sayesinde karşılıklı olarak 4 ile 6 kez arasında yolcu transferi yapılmaktadır. Dalaman Hava Alanı ile Datça arasındaki kara yolu yaklaşık olarak 178 Km kadardır.

Deniz yolu; Datça Yarımadası'na deniz ulaşımı feribot seferleri ile sağlanmaktadır. Bodrum ile Datça arasında gerçekleşen bu feribot seferleri yoğun olunan dönemlerde karşılıklı olarak 4 sefer yapılmaktadır. Bir sefer yaklaşık olarak 2 saat sürmektedir. Feribot seferi ile karavan, otomobil, motor bisiklet, bisiklet gibi ulaşım araçları da önceden rezervasyon yaptırılması şartı ile taşınmaktadır. Yoğun olmayan zamanlarda ise sabah ve akşam olmak üzere 2 sefer yapılmaktadır.

3.2.4. Araştırma Alanının Tarihçesi

Datça bölgesindeki kalıntılar M.Ö. 2000'lere kadar dayanır. Bölgede yaşayan ilk uygarlıklar Karya'lılar ve Dorlar dır. Dor Uygarlığı, MÖ 1000 yıllarında Datça'nın kuzeydoğusunda yer alan Burgaz bölgesinde uygarlığın merkezi kabul edilen Knidos'u kurmuştur. Knidos sonra Lidya ve Pers egemenliğine girmiştir. 13. yüzyılda ise Menteşe Beyliği'ne bağlanır ve 15. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisine katılır. Datça adı verilir. Osmanlı döneminde Sultan Reşat tarafından adı Reşadiye olarak değiştirilse de Cumhuriyet döneminde tekrar Datça adını almıştır. 1928 yılında ilçe olan Datça'nın ilk merkezi Reşadiye Mahallesi olmuş, 1947'de ise bugünkü yeri olan İskele Mahallesi'ne taşınmıştır. Knidos tarihini aydınlatmak amacıyla ilk kazılar, İngiliz Charles Newton tarafından 1856-1858 yılları arasında yapılmıştır. Knidos antik kentindeki Afrodite heykelinin kaidesi, 8000 kişilik tiyatro,

güneş saati ve Demeter Mabedi gibi eserler en önemli tarihi kalıntılardır. Antik çağlarda çok meşhur olan Afrodite heykeli bugüne kadar yapılan çalışmalar sonucunda bulunamamıştır.⁹¹

3.2.5. Araştırma Alanının Ekonomik Yapısı

Datça bölgesinin temel ekonomik geliri tarımdan sağlanmaktadır. Ancak son 15-20 yılda gelişen ulaşım koşulları sayesinde turizm alanından da gelir elde edilmeye başlanmıştır.

Bölgenin en önemli temel gelir kaynağı olan tarım alanındaki gelir kaynağı bal, badem, zeytinyağı ve güzlük domates ürünlerinden elde edilmektedir. Bu bölgede dışarıya satılan ve asıl gelir kaynağını sağlayan ürünler iç badem, çağla, domates ve baldır. Ayrıca bölgede üzüm, incir, narenciye ve çeşitli meyve türleri de yetişmektedir.

Datça, badem üretimi yönünden 970 ilçe arasında Anamur'un ardından ikinci sıradadır. 2015 yılında 2.882 tonluk üretimiyle tek başına 73 ili geride bırakmıştır.⁹²

Organik tarım için elverişli topraklara sahip olan yöre halkı organik tarıma uygun şekilde ürün yetiştirmektedir. Ayrıca 2006 yılında Datça Sındı Tarımsal Kalkınma Kooperatifini kurarak, organik tarım yapan çiftçilerin badem, bal, zeytinyağı gibi ürünleri satışa sunulmaktadır.⁹³

Her yıl yerel tohum şenliği düzenlenerek, yerli tohum ekimi ve üretimi desteklenmektedir. Yörede tarımın sağlıklı gelişimine önem verilmektedir. Datça yerel tohum derneği aktif olarak yörede çalışmalar yapmaktadır.⁹⁴

Datça'da sanayi tesisi yoktur. Sadece zeytinyağı üretebilmek için imalathaneler kullanılır. Üretilen zeytinyağının büyük bir bölümü üreticilerin ihtiyaçları kullanılmaktadır. Çok küçük bir miktarı satılmaktadır.

Yöreye özgü el sanatlarından elde edilen ürünler ile hem yöre kültürü tanıtılmakta hem de gelir sağlanmaktadır. Yöreye özgü el sanatlarının devam etmesi ve gelecek nesillere aktarımı için projeler yapılmaktadır. Hızırşah Köyünde yaşayanların katılımı ile geleneksel el sanatlarını yaşatma ve geliştirme projesi kapsamında ipek böceğinden iplik üretimi gerçekleştiriliyor ve elde edilen ipek

⁹¹ Ayşe Nur Çetin, Datça'nın Tarihi, <https://ayysenurcetin.wordpress.com/datcanin-tarihi/>, (18.05.2019).

⁹² Datça'nın Sosyal ve Ekonomik Durumunun Tespiti, Kalkınma Stratejisi ve Yol Haritasının Belirlenmesi Projesi Raporu, 01.03.2017, GEKA, s.23.

⁹³ Datça Detay, Sındı Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, 28.02.2014, <https://www.datcadetay.com/sindi-tarimsal-kalkinma-kooperatifi.html>, (11.10.2018)

⁹⁴ Datça Yerel Tohum, <http://datcayereltohum.org/>, (11.10.2018)

dokunarak yöreye özgü ipek ürünlere dönüştürülüyor. Böylece yöre halkına ekonomik katkı sağlayan çok kıymetli bir turistik ürün elde edilmiş oluyor.⁹⁵

3.2.6. Araştırma Alanının Yiyecek İçecek Kültürü

Datça organik tarıma elverişli verimli topraklarında yetiştirilen ürünleri ile yapılan yöreye özgü zengin yöresel lezzetlere sahiptir. Denizlerinde endemik balık türleri bulunur, deniz mahsulleri yönünden de çok zengin bir mutfağa sahiptir. Bunlar aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

⁹⁵ Muzaffer Özgen, Datça Detay, Hızırşah İpek Dokuma Çalışmaları, 22.07.2014, <https://www.datcadetay.com/hizirsah-ipek-dokuma-calismalari.html>, (11.10.2018)

Tablo 4: Datça Ürünleri ve Yöresel Lezzetleri

Yiyecek-İçecek	Özellik
Zeytin	Salamura zeytin elde edildiği gibi zeytin yağ üretimi içinde kullanılmaktadır. Ayrıca zeytin ağaçlarının bölgenin bitki örtüsüne olumlu etkileri vardır.
Güz Domatesi	Aralık aylarının sonuna kadar hormonsuz ve doğal bir şekilde yetiştirilebilen bir üründür.
Datça Hurması	Datça'nın doğu kesimindeki vadide yetişen bu ağaçlar endemik bir türdür. 10-15 metreye kadar uzayabiliyorlar. Meyveleri sonbahar aylarının sonuna doğru olgunlaşır.
Kekik Balı	Datça Yarımadası'nın temel geçim kaynaklarının arasında olan arıcılık sayesinde farklı çeşitlerde bal üretimi yapılmaktadır. Bu bal çeşitleri arasından en önemlisi kekik balı olarak görülmektedir.
Salyangoz Yemeği	"Karavilla" denilen salyangozlar ile yapılan bir yemektir. Mart ayı başlarına yakın dönemlerde toplanan bu salyangozlar ile yapılan yemeğin yöre halkınca basur hastalığını engellediği ve iyileştirdiğine inanılmaktadır.
Damat Tatlısı	Adını düğün gecesi evlenen çiftin evine bırakılmasından alan bu tatlı aslında baklava tatlısının bir çeşididir. Temel farklılıkları ise ceviz, Antep fıstığı, fındık yerine badem; margarin veya tereyağı yerine zeytin yağ kullanılmasıdır. Ayrıca tatlının üzerine tarçın dökülerek servis edilmektedir.
Datça Bademi	Bölgede farklı çeşitlerde badem yetiştirilmektedir. Bazıları kurutularak kuru badem olarak bazıları ise bademin daha tam yetişmemiş hali olan çağla iken yemek için yetiştirilir. Datça halkı kuru incir meyvesinin içine badem koyup, fırınlar ve bu ürünü bademli incir olarak adlandırır. Ayrıca bademi balla karıştırıp elde etikleri ürene ballı badem ismini vererek satışa sunmaktadır.
Kekik	Doğada yaban bitki olarak yetişmektedir. Mor kekik, incir kekiği, peynir kekiği, kadife kekik, kara kekik gibi birçok çeşidi vardır.
Bademli Tavuk Yemeği	Yöreye özgü bir yemektir. Yapımında yağsız tavuk göğüs eti, çeşitli baharatlar, soya sosu ve soya yağı gibi malzemeler kullanılır. Yüksek ateşte hızlı pişirilen bu yemeği ateşten indirmeden önce bal ve badem eklenir.
Kara Sokkan Balığı	Datça bölgesinde sevilen bir balık türüdür. Boyu 15 cm civarında uzunluğundadır.
Mürdümük Çorbası	Mürdümük (Mercimeğe benzeyen bitki), havuç, soğan, patates, et suyu, nane, kekik malzemeleri ile pişirilen yöreye özgü bir yemektir.

Kaynak: Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Datça Yöresel Ürünler, <http://www.muqlakulturturizm.gov.tr/TR-157577/yoresel-urunler.html>, (08.05.2019).

3.2.7. Araştırma Alanında Turizm

Özel Çevre Koruma Bölgesi olduğunun ilan edilmesinin etkisiyle bozulmamış bir doğaya sahip olan Datça, 52 adet koyu barındıran 235 km'lik kıyı şeridi, oldukça zengin çeşitliliği olan flora ve faunası, tarihi Knidos Antik Kenti ile geleceğin önemli turizm bölgelerinden olmaya aday ekoturizm kentlerindendir. Ekoturizm açısından geniş imkânlarla sahip olup, Bodrum ve Fethiye arasındaki yat turizminin

yoğunlaştığı önemli bir destinasyondur. Yerli ve yabancı ziyaretçilerin çeşitli doğa ve su sporlarını(trekking, sörf, yelken gibi) yapılabileceği uygun ortamlara sahiptir. Sürekli esen rüzgârı sebebiyle nemin etkisinin hissedilmediği ve bol oksijenli havaya sahip olan sağlık turizmi açısından da ideal bir yöredir.⁹⁶

Turizm, son yıllarda hızlı bir şekilde gelişerek ve yerel halkın önemli gelir kaynaklarından olmaya başlamıştır. Bu gelişimle eş zamanlı olarak, konaklama seçenekleri sunan turizm tesislerin sayısının hızla artış gösterdiği gözlenmektedir. Bodrum ve Marmaris'ten Datça'ya düzenlenen "Mavi Tur" seyahatleri için önemli bir tur güzergâhıdır. Rodos ve Sömbeki Yunan Adalarından Datça Limanı'na giriş-çıkış yapan yatlar ve tekneler ile gelen turistler bölge için önemli bir döviz kaynağıdır. Turizm döneminin bittiği aylarda, yoğunlaşan inşa ve inşaat çalışmalarını kapsayan inşaat sektörü tarımın yanı sıra bölgenin ekonomisine katkı sağlayan sektörlerdendir.⁹⁷

Datça'da Taşlık, Kumluk, Aktur tatil sitesi, Perili Bay Resort&Spa, Aktur Kamping, Aktur kurucabük, Billurkent devre mülk villaları, Hastanealtı plajı olmak üzere 8 adet mavi bayraklı plaj bulunmaktadır. Çevreyi koruma amaçlı projelerden olan Mavi Bayrak kriterlerine uygun plajlara sahip olması bölgenin bu konudaki duyarlılığının göstergesidir.

Turizmde planlama yapmak ve taşıma kapasitesine dikkat almak çok önemlidir. Bölgenin ziyaretçi sayısının yıl içine yayılmasını sağlayan etkinlikler ile desteklenmesi gerekir. Datça dört mevsim turizme elverişli ikliminin de avantajını kullanarak birçok festival ve etkinliğe ev sahipliği yapmaktadır. Bu etkinlikler şu şekildedir.

- **Badem çiçeği Festivali:** Her yıl şubat ayında badem çiçeklerinin açması ile oluşan harika doğa ile ziyaretçileri buluşturan bir festivaldir. Panayır alanında yöresel ürünler satışa sunulur. Ayrıca Knidos ve Eski Datça gezileri, doğa yürüyüşleri ve fotoğraf turları düzenlenerek farklı aktivitelere de katılım sağlanabilir⁹⁸.

- **Açık Deniz Kış Yüzme Maratonu:** Türkiye'nin ilk ve tek Kış yüzme maratonu her yıl Şubat ayında Datça da organize edilmektedir. Bu yıl 12.si düzenlenmektedir⁹⁹.

⁹⁶ Ayşe Nur Çetin, Datça'da Turizm, <https://ayysenurcetin.wordpress.com/datcada-turizm-2/> (18.05.2019)

⁹⁷ Datça Belediyesi, Datça'yı Tanıyalım, <http://www.datca.bel.tr/datca-yi-taniyalim/>, (23.05.2018)

⁹⁸ Badem Çiçeği Festivali Datça, <http://www.bademcicegifestivali.com/>, (12.10.2018)

⁹⁹ Kış Yüzme Maratonu, <http://www.kisyuzmemaratonu.org/index.php/11-kis-yuzme-maratonu>,(12.10.2018)

- **Run Datça ve Run Junior Koşu etkinliği:** Nisan ayında halk ve çocuk kategorisinde gerçekleştirilen koşudur. ¹⁰⁰.

- **Can Yücel Kültür ve Sanat Festivali:** Mayıs ayında şiir buluşmalarının, Can Yücel evi ziyaretlerinin, doğa yürüyüşlerinin, sanat etkinliklerinin yer aldığı bir etkinliktir ¹⁰¹.

- **Datça Vineyard Geleneksel Bağbozumu Şenlikleri:** Temmuz ayında yapılmaktadır. Bu tür etkinlikler Datça'ya gelen turistlere farklı bir deneyim kazandırmaktadır ¹⁰².

- **Yerel Tohum Şenliği:** Ekim ayında gerçekleştirilen etkinliktir. Yerli tohum ve organik tarımı desteklemektedir.

- **UKKSA Uluslararası Knidos Kültür Sanat Akademisinin** düzenlediği uluslararası festivallere birçok yabancı sanatçı katılım göstermektedir.

Dağların denize inişleri ile meydana gelen birçok vadinin yer aldığı Datça yarımadası 52 adet birbirinden güzel koylarla çevrelenmiştir. Bunların başlıcaları; kuzeyde Ege Denizi tarafında Gökçeler Bükü, Küçük Çatı, Çatı, Kızılağaç, Çakal, Damlacık, Mersincik, Murdala ve İskandil Koyları; güneyde Akdeniz yöresinde ise Palamut Bükü, Akvaryum, Ova Bükü, Hayıt Bük, Kızıl Bük, Domuz Bükü, Kargı, Karaincir, Sarı Liman, Kara Bük, Çiftlik, Kuruca Bük, Günlücek ve Lindos koylarıdır.

Datça koyları Şekil 1 deki haritada gösterilmektedir. ¹⁰³

Datça'da Doğa Yürüyüş Parkurları açısından çok zengindir. Bu parkurlar; ¹⁰⁴

- Emecik-Sarı Liman-Apollo Tapınağı.
- Yazıköy-Belenköy-Palamutbükü/Marin Koyu
- Kızılbük-Hayıtbükü-Adatepe-Palamutbükü
- Sındıköy-Örencik-Döşeme-Meşe Çukuru-Avlana
- Hızırşah-Karaköy-Körmen Limanı
- Yazıköy-Değirmenbükü-Eştegil Çiftliği-Knidos Harabeleri
- Emecik-Meriç-Alavar
- Kızlan-Reşadiye-Göznedüzü-Körmen Limanı
- Hızırşah-Karain Mağarası-Alazeytin-Domuz Çukuru

¹⁰⁰ Run Datça, <http://www.rundatca.com/program/>, (12.10.2018)

¹⁰¹ Datça Kültür Sanat Dayanışması, Can Yücel Kültür Sanat Festivali, <http://datcakultursanat.org/can-yucel-kultur-sanat-festivali-etkinlik-programi/>, (12.10.2018)

¹⁰² Datça Detay, Datça Vineyard Bağlarında Bağbozumu Şenliği, 27.07.2018, <https://www.datcadetay.com/datca-vineyard-baglarinda-bag-bozumu-senligi.html> (11.10.2018)

¹⁰³ Datça detay, Datça Harita, <https://www.datcadetay.com/datcaharita.html>, (09.06.2018)

¹⁰⁴ Datça Bozburun CDP Araştırma Raporu, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, s.176.

- Datça-Kızlan-Germe Köyu-Limanbaşı
- Kargı Koyu-Domuz Çukuru
- Cumalı-Karataş Mevkii-Değirmenbükü dür.

Datça'daki Taşlık Plajı yanında bulunan kükürt, soda, tuz gibi elementler açısından zengin içeriğe sahip su kaynağının bazı hastalıkları tedavi edici özelliğe sahip olduğu bilinmektedir. Kaynağın su sıcaklığı, deniz suyuna göre daha sıcak olup, suyu denize akmaktadır.¹⁰⁵

Tablo 5: Datça'ya Gelen Yerli ve Yabancı Turist Sayıları Tablosu

Yıl	Turist Sayısı
2018	4813(Ocak-Temmuz)
2017	8349
2016	7613
2015	8472

Kaynak: Muğla Kültür ve Turizm Bakanlığı, Turizm İstatistikleri, <http://www.muglakulturturizm.gov.tr/TR,73710/turizm-istatistikleri.html> , (31.08.2018)

Gelen turist sayısı rakamları için Datça limanından giriş yapan turist sayısı dikkate alınmıştır. Gelen yabancı turistler daha çok İngiltere, Yunanistan, Almanya, Hollanda ülkelerinden gelmektedir.

2018 yılının Ocak-Temmuz dönemi gelen turist verilerine göre 4813 turistin; 2939 yabancı turist, 1874 yerli turist olduğu tespit edilmiştir.

Sömbeki Yunan adasına yakınlığı sebebiyle yabancı turistlerin çoğunluğu Yunanistan uyruklu olduğu görülmektedir. İngiltere, Amerika, Almanya ülkelerinden turistler tarafından daha çok ziyaret edilmiştir.

Datça Belediyesinden 12.07.2018 tarihinde alınan verilere göre, Datça'daki konaklama işletmesi sayısı 168 adettir. Bu işletmelerden 8 adedi bakanlık belgeli konaklama işletmesidir. Küçük pansiyonların sayısı 125 adettir. İşletmelerin 69 adedi Datça merkezinde yer almaktadır. 99 adet işletme ise ilçeler ve köylerinde (Emecik Köyü, Hızlan Köyü, Palamut Bükü, Hayıt Bükü, Ova Bükü, Mesudiye) faaliyet göstermektedir.

Datça merkezinde orta ölçekli oteller yer almaktadır. Datça koyları ve köylerinde aile işletmeleri ve pansiyonculuk yaygındır. Bu işletmeler sit alanı

¹⁰⁵ Datça Bozburun CDP Araştırma Raporu, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, s.177.

içerisinde yer aldıkları için betonarme olmayan yapılar şeklinde inşa edilmektedir. Taş ev ve Bungalov tarzındaki yapılardan oluşan işletmeler çoğunluktadır. Eski Datça bölümünde ise Datça mimarisi korunmaktadır.

Organik tarıma elverişli arazilere sahip olması nedeniyle bölgede kurulan ekolojik çiftlikler bulunmaktadır. Ekoturizm açısından çok önemli işletmelerdir. Bu işletmeler hem organik tarım yapmakta, yetiştirdikleri ürünleri satışa sunmakta hem de doğa içerisinde konaklama imkânı sunmaktadır. Bu işletmelere olivefarm çiftliği¹⁰⁶ ve knidia eko çiftliği¹⁰⁷ çiftlikleri örnek verilebilir.

Bölgede kamp karavan turizmi için tesisler mevcuttur. Aktur Camping, Özil Camping, Ilıca Camping, Akçabük kamping ve gülbahar pansiyon kamping bu tesislerdendir. ¹⁰⁸ Bu tesislerde çadır, karavan, bungalov tarzı konaklama sağlanmaktadır. Ziyaretçilere kendi karavan ve çadırları ile konaklama imkânı da sunulmaktadır. Bazı kamp alanlarından eczane, market, çamaşırhane gibi hizmetlerden de yararlanılabilmektedir.

Araştırma alanında yapılan incelemeler sonucunda glamping işletmesi olarak faaliyet gösteren bir işletme bulunamamıştır.

Datça Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi kültürel ve doğal zenginlikleri ile turizm açısından çok önemlidir.

Datça Bozburun özel çevre koruma bölgesi sınırları içerisinde Marmaris ve Datça ilçe belediyesi ve ilçelere bağlı 17 köy bulunmaktadır. Cumalı, Emecik, Hızırşah, Karaköy, Kızlan, Mesudiye, Sındı, Yakaköy ve Yazıköy Datça belediyesine bağlı köylerdir.¹⁰⁹ Ek 11 deki haritada Datça Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi sınırları gösterilmektedir.

Datça-Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesindeki Knidos Antik Kenti kadar önemli olan diğer tarihi değerler; Loryma (Bozukkale), Bybassium, Hydas, Patakis, Soranda ve Erine, Reşadiye mahallesindeki Mehmet Ali Bey Konağı, Eski Datça evleri, Hızırşah köyündeki Selçuklu döneminden kalma cami, Bizans dönemine ait Kilise, Karaköy ve Kızlan köylerindeki yel değirmenleridir. ¹¹⁰

Datça - Bozburun ÖÇK Bölgesi kuş popülasyonlarının göç yolları üzerinde bulunma özelliği nedeniyle de özel bir öneme sahiptir. Bu kuşlar; Hirunda rustica (kır

¹⁰⁶ Olivefarm, Guesthouse, <http://guesthouse.olivefarm.com.tr/olivefarm.php>, (12.10.2018)

¹⁰⁷ Knidia Ecofarm, <http://www.knidia.com/>, (12.10.2018)

¹⁰⁸ Aktur Datça Camping, <http://www.datcakamping.com/kamping.html>, (12.10.2018)

¹⁰⁹ Datça Bozburun CDP Araştırma Raporu, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, s.143.

¹¹⁰ Datça Bozburun CDP Araştırma Raporu, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, s 175.

kırlangıcı), H. Daurica (kızılsırtlı kırlangıç), Merops apiaster (arı kuşu), Apus apus(kara sağan) ve Apus melba (akkaranlı sağan)'dır.¹¹¹

Bölgedeki Kızılçam ormanları ve Datça hurması, Sıla ağacı, Sandal ağacı endemik bitki türlerindendir.

Datça Bozburun deniz ekosistemini büyük oranda kuşatan ve devamlılığı açısından hayati öneme sahip olan Posidonia oceanica denizçayırıları, uluslararası alanda öneme sahip nesli tükenmekte olan türler arasında yer alan Akdeniz foku, Deniz kaplumbağası(Caretta caretta) yaşam alanları açısından nadirlik, hassaslık, doğallık ölçütlerinin bir arada bulunduğu bir deniz ekosistemine sahiptir.¹¹²

3.3.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma Muğla'nın Datça ilçesine bağlı Mesudiye Köyündeki Kızılbük koyundaki bir işletme ile yapılmıştır. Mesudiye köyü ile Datça arasında 18 kilometrelik virajlı bir yol mevcuttur. Mesudiye Ovabükü, Hayıtbükü ve Kızılbük koylarına sahip olan doğa ile iç içe, sakin bir tatil arayışındaki turistler için çok uygun bir köydür. Kızılbük bu koylardan en gizli kalan ve turistik işletme sayısı az olan gelişmekte olan bir bölgededir. Mülakat yapılan işletme bu koyda kurulan ilk işletmedir. Kızılbük koyunda bu işletmeden başka dört adet daha turizm işletmesinin olduğu tespit edilmiştir.

3.4. ARAŞTIRMANIN LİTERATÜR TARAMASI

Yapılan literatür taraması sonunda farklı bölge ve yörelerde yapılan benzer çalışmalar tespit edilmiştir. Bu çalışmalar şunlardır.

Levent Selman Göktaş ve İsmail Kızılırmak(2017)'de yaptığı çalışmasında Bolu'da bulunan Yedigöller Milli Parkının Glamping potansiyelini ortaya koymaktadır.

Nur Çelik ve diğerleri (2017)'deki çalışmasında Ege Bölgesinde glamping alanında faaliyet gösteren Club Amazon Bördübet " işletmesi yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile değerlendirilmiştir.

¹¹¹ Datça-Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo-Ekonomik, Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, Kesin rapor, TC Çevre ve Orman Bakanlığı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı, 2010, s 11.

¹¹² Müge Yılmaz, "Özel Çevre Koruma Bölgeleri Yönetimi ve Sürdürülebilir Çevre Koruma Anlayışının Oluşumuna Etkisi: Datça- Bozburun Örneği", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi),Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010, ss. 186-187

İsmail Kızıllırmak ve diğerleri (2017)'de yaptığı çalışmasında Muğla ilinin Bozburun bölgesinde kurulan Kocabahçe Glamping tesisini örnek olay çerçevesinde ele alınıp değerlendirmiştir. Değerlendirme sonucunda; Türkiye'de birçok bölgede glamping turizm faaliyetlerinin yapılabileceği tespit edilmiştir.

Ummahan Turan ve Altınç Olcay (2016)'daki yaptığı çalışmasında Muğla ve Antalya illerinde glamping hizmeti sunan 5 adet işletmenin sahip ve yöneticilerinden alınan görüşler doğrultusunda Türkiye'de Glamping'in tercih edilme sebepleri ve bununla birlikte Glamping'i tercih eden turistlerin profilleri ortaya konulmuştur.

Kemal Birdir ve diğerleri (2015)'teki çalışmasında Karacaören Köyündeki SaklıGöl evleri glamping işletmesini incelemiş ve inceleme sonucu öneriler geliştirmiştir.

Fırat Biçici (2013)'teki çalışmasının sonucunda Datça'da yaşayan yerel halkın turizme ve turistik gelişime yönelik yüksek oranda destek verdiği, yerel halkın turizm gelişimin sürdürülebilir olmasını istediği, yerel halkın gelişmekte olan bir turizm destinasyonu olarak turizm işletme türlerine genel olarak olumlu yaklaştığına ilişkin bulgular elde edilmiştir.

Araştırma alanı hakkında bilgi toplamak ve gerekli verilere ulaşmak için Datça belediyesindeki yetkililer ile görüşülmüştür.

Araştırma alanında yapılan incelemeler sonucunda Datça'da glamping hizmeti veren ve glamping adı altında faaliyet gösteren işletme bulunamamıştır.

3.5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın amacı doğrultusunda ekoturizm odaklı glamping'in Datça açısından değerlendirilmesi için bölgenin SWOT analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler ile Datça'da ekoturizm odaklı glamping uygulamasının değerlendirilmesi, konu hakkında farkındalığın artırılması, doğal yapıya uyumlu yapılacak konaklama işletmelerinin kurularak turizm açısından bölgenin turizm gelişmesine katkı sağlayabilecek çözüm önerilerinin sunulması hedeflenmiştir.

Bu çalışmada, sosyal bilimlerin nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi kullanılmıştır. İstenilen verilerin ölçekli sorular ile elde edilmesinin mümkün olmaması, araştırmaya konu olan işletme sayısının az olması ve araştırma alanında glamping hizmeti veren işletmelerin mevcut olmaması sebebiyle bu yöntem kullanılmıştır. Bu bağlamda araştırmaya konu olan Datça'nın Mesudiye köyü Kızılbük koyunda faaliyet gösteren bir işletme sahibi ile yüz yüze

görüşülerek mülakat yapılmıştır. Katılımcıya sorulan mülakat soruları Birdir ve diğerleri(2015), Kızılırmak ve diğerleri(2017) tarafından yapılan çalışmalardan faydalanılarak hazırlanmıştır. Görüşme işletmenin bulunduğu Kızılbük koyundaki işletmede 6 Temmuz 2018 tarihinde yapılmıştır.

3.6. ARAŞTIRMANIN SONUÇLARI

Araştırma alanı hakkında bilgi toplamak ve gerekli verilere ulaşmak için Datça belediyesindeki yetkililer ile görüşülmüştür.

Araştırma alanında yapılan incelemeler sonucunda Datça'da glamping hizmeti veren ve glamping adı altında faaliyet gösteren işletme bulunamamıştır.

Bu çalışmada Datça'nın SWOT analizi yapılarak bölge de ekoturizm odaklı glamping' 'in uygulanabilirliğinin tespiti yapılmıştır.

Bu çalışmada gerekli veri ve bilgilere ulaşmak için Mesudiye köyünün Kızılbük koyunda ilk kurulan turizm işletmesinin sahibi ile 6 Temmuz 2018 tarihinde mülakat yapılmıştır. Mülakat Formu Ek11de yer almaktadır.

3.6.1. SWOT Analizi Sonuçları

Güçlü Yönler:

Datça'nın ekoturizm açısından güçlü yönleri şunlardır;

- Tarihi, Kültürel, Çevresel Dokunun Bozulmamış Olması ve Korunması,
- Tarihi ve kültürel zenginliğe sahip olması (Knidos Antik Kenti, Can yücel Evi, Datça Evleri, Mehmet Ali Bey Konağı, Yel değirmenleri, Bozukkale),
- Doğal ve zengin bitki örtüsü sahip olması ve endemik türlerin varlığı(Datça Hurması, Sıla ve Sandal Ağacı, Kızılçam Ormanları, Kum zambağı),
- Muhteşem güzellikteki doğal koyların bulunması (Palamutbükü, Hayıtbükü, Akvaryum, Domuz bükü, Kızıl Bükü, Kargı gibi),
- Mavi bayraklı plajlara sahip olması 8 adet plaj vardır. (Kumluk, Aktur tatil sitesi, Taşlık, Aktur Kamping, Perili Bay Resort&Spa, Aktur kurucabük, Hastanealtı plajı, Billurkent devre mülk villaları),
- Dört mevsim turizme uygun iklim koşullarına sahip olması,
- Yöresel lezzetler ve ürünler açısından zengin olması(Badem, Çağla, Zeytinyağı, üzüm, bal),
- Turizm faaliyetlerini destekleyebilecek çeşitli aktivitelerin yapılabilmesi (Doğa yürüyüşü, Kuş gözlemciliği, sörf, yüzme, Fotoğrafçılık),
- Yıl boyu farklı festival ve etkinliklerin yapılması(Badem çiçeği Festivali, Açık Deniz kış yüzme Maratonu, Run Datça ve Run Junior Koşu etkinliği, Can yücel Kültür ve sanat festivali, Yazıköy-Knidos Doğa Yürüyüşü),
- Mavi yolculuk ve yat turizmine elverişli olmasıdır.

Fırsatlar

Datça'nın ekoturizm açısından sahip olduğu fırsatlar şunlardır;

- 2023 turizm eylem planında ekoturizm kentleri arasında yer alması,
- Datça Bozburun bölgesinin ÖÇKB olarak koruma altında olması,
- Sivil toplum kuruluşlarının varlığı ve desteği,
- Güneş ve rüzgâr enerjisi gibi yenilenebilir doğal enerji kaynaklarına sahip olması,

- Aktur ve İlica Gölet'i kamp alanlarının bulunması,
- UKKSA Uluslararası Knidos Kültür Sanat Akademisinin faaliyet göstermesi, Knidos akademi her yaş grubundaki kişilere sanat çalışmalarına katılabilecekleri programlar(resim, heykel, seramik, cam, müzik, edebiyat gibi) sunmaktadır. Ayrıca uluslararası festivaller aracılığıyla dünyanın birçok ülkesinden gelen sanatçılara da ev sahipliği yapmaktadır.¹¹³

- Kentsel ve arkeolojik SİT alanlarının fazla olması,
- İlaç, kozmetik sanayinde kullanılan kekik, sıla yağı gibi bitkilerin varlığıdır.

Zayıf Yönler

Datça'nın ekoturizm açısından sahip olduğu zayıf yönleri şunlardır;

- Su sıkıntısı yaşanması (özellikle yaz aylarında),
- Havaalanına uzak konuma sahip olması (En yakın Dalaman Havalimanı),
- Glamping ve ekoturizm ile ilgili halkın yeterli bilgiye sahip olmaması,
- Çevreye duyarlı turizm projelerinin yetersizliği,
- Eko etiketleme uygulamalarının mevcut turizm işletmeleri tarafından kullanılmaması,
- Atık ve çöp yönetimi konusundaki eksikliklerin bulunmasıdır.

Tehditler

Datça'nın ekoturizm açısından sahip olduğu tehditler şunlardır;

- Uluslararası sulara yakınlık sebebiyle transit geçiş yapan gemilerin oluşturabileceği çevre kirliliği,
- Turizm sezonun yoğunlaştığı yaz aylarında turist taşıma kapasitesinin üzerinde turist sayısına ulaşılması ile çevre kirliliği yaşanması ve doğanın korunamaması,
- Ulaşım imkânlarının kolaylaşması ve turizm açısından bilinirliğinin artması sonucu inşaat sektöründeki gelişmelere paralel olarak ikincil konutlar ve sitelerin sayısındaki artış ile betonarme yapılaşmanın artması,

¹¹³ Uluslararası Kültür Sanat Akademisi, <http://www.ukksakademi.com/index.html> , (09.07.2018)

- Avlanma yasaklarına uyulmaması ile nadir bulunan bitki ve canlı türlerinin yok olma tehlikesidir.

Yapılan SWOT analizi sonucunda elde edilen bulgular şunlardır.

Datça endemik türleri barındıran doğal bitki örtüsü, doğası, iklimi, muhteşem koyları, kültürel ve tarihi değerleri ve su ve doğa sporlarına elverişli olması gibi nedenlerle turizm çekiciliği yüksek bir bölge olduğu görülmektedir.

Dört mevsim turizme uygun bir iklime sahip olması ve yıl içine yayılmış festivaller açısından zengin yapısına rağmen yaz dönemi Datça'nın en kalabalık dönemidir. Bu da etkin bir turizm planlamasına ihtiyaç duyduğunun en iyi göstergesidir. Kıyı turizmi yerine sürdürülebilir bir turizm seçeneği olacak ekoturizme yönelim sağlanmalıdır. Yaz aylarında taşıma kapasitesinin üzerinde turist sayısına ulaşması su kesintisi, su yetersizliği sorunlarını da ortaya çıkarmaktadır. Aynı zamanda çöp ve atık yönetimi konusunda da sorunlara sebep olmaktadır.

Datça'da 2005 yılında katı atık düzenleme depolama tesisi faaliyete geçmiştir. 2006-2008 yılları arasında ÖÇKK tarafından belediye ve mücavir alanlar dışındaki köylerin katı atıklarının toplanması faaliyetleri gerçekleştirilmiş ve 2009 yılı itibari ile belediye ve kurum eliyle bu faaliyetler yinelenmiştir.¹¹⁴ 2014 yılı itibari ile Datça ilçesi Muğla Büyükşehir Belediyesi statüsüne geçmiş ve Datça köyleri de mahalle adını alarak Datça Belediye sınırlarına dâhil olmuştur. Yaz aylarında turizm nedeniyle artan nüfus sonucu oluşan atık sorunu belediyenin bu bölgelerde daha fazla personel çalıştırması ve çöp toplaması(kış ayında hafta da 1 gün toplanan çöp yaz döneminde günde 3 kez toplanır) ile çözülmeye çalışılmaktadır. Yaz aylarında yaşanan su sıkıntısı sorununa çözüm olarak su rezervlerinin artırılması için belediye tarafından yapılan çalışmalar kartlı sayaç kullanımı, artezyen kuyularının açılmasının önlenmesi, kaynak sularının şebekeye katılımının sağlanmasıdır. Etkin bir turizm planlaması yapılarak ve turist taşıma kapasitesi uygun seviyede tutularak bu sorunların oluşması engellenebilir.

Datça'nın tekne ve yat turizmine elverişli olması turizm açısından önemli bir fırsat yaratırken, denize yakıt, pis su, katı atık gibi kirliliğe sebep olacak atıkların bırakılması bir tehdit unsurudur. Denize, denizde yaşayan canlılara aynı zamanda insanlara da büyük zararları vardır. Bu konuda sıkı denetimin yapılması, hem yerel halkın hem de ziyarette bulunan turistlerin duyarlı olması şarttır.

¹¹⁴ M. Yılmaz, ss. 204-205.

Datça da kentsel ve arkeolojik Sit alanlarının çokluğu ve Özel koruma bölgesine ait alanlara sahip olması yapısının ve doğasının korunması için çok büyük bir avantaj sağlamaktadır. Tüm bu özelliklerine rağmen koruma altında ve Sit alanı olmayan bölgelerde doğaya uygun olmayan betonarme yapıların hızla artış gösterdiği gözlemlenmektedir. Bu konu da denetimlerin ve yaptırımların artırılması, çevre dostu ve bölgenin doğal yapısına uyumlu mimari yapıların inşa edilmesi konusunda çalışmalar yapılmalıdır. Bu konu da öncelikle yerel halk olmak üzere tüm insanlar bilgilendirilmelidir.

Avlanma konusunda gerekli hassasiyetin gösterilerek nadir bulunan türlerin yok olmasının engellenmesi ve gerekli koruma önlemlerinin alınması gerekmektedir. Bu konularda da halkın ve ziyaretçilerin de bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Doğa ve Su Sporu aktiviteleri (Dalış, Sörf, Su altı fotoğrafçılığı vb.) ve rekreasyonel faaliyetler (Doğa yürüyüşü, Kuş gözlemciliği vb.) için uygun çeşitliliğe sahip bölge de bu tür aktivitelerin endemik bitki örtüsüne, nadir canlı türlerine ve çevreye zarar verilmeden gerçekleştirilmesi gerekir. Hem ziyaretçiler hem halk bu hususta bilinçlendirilmelidir.

Yöreyle özgü yerel ürünlerin (badem, kekik, sıla yağı vb.) turistik ürüne çevrilmesi konusunda yeterli çalışmanın yapılmadığı tespit edilmiştir. Ekoturizmin bölge de geliştirilmesi aşamasında turistik ürünler büyük destek sağlayacaktır.

Turizm bu bölge için önemli bir ekonomik kaynak sağlamaktadır. Kaynakların etkin ve verimli kullanılması gerekir. Turizm yörenin doğasını ve yapısını bozmadan koruyarak bölge halkını kalkındırmalıdır. Kısaca koruma-kalkınma dengesini iyi kurmak esas olmalıdır. Doğayı tahrip ettikten sonra düzeltmeye çalışmak yerine onu koruyarak kullanmak gerekir. Hem mevcut hem yeni kurulacak turizm işletmeleri çevre dostu ve çevreye duyarlı bir şekilde hizmet vermeyi amaçlamalıdır. Bu konuda bilinç yaratılmalıdır.

Güneş ve rüzgâr enerjisi gibi yenilenebilir enerji kaynaklarından faydalanılması için çalışmalar yapılmalıdır. Bu kaynakların kullanımı ekonomik katkısının yanında çevre dostudur.

3.6.2. Mülakat Sonuçları

Datça birbirinden güzel birçok koya sahiptir. Mesudiye köyündeki Kızılbük koyu bu koylar arasında en gizli kalmış olanıdır. İncelenen işletme bu koyda faaliyet gösteren ilk işletme olma özelliğine sahiptir. Koyda küçük ölçekli 4 adet işletme daha faaliyet göstermektedir.

İşletmeye işletmecinin kişisel özellikleri ve işletmenin verdiği hizmetlere ilişkin sorulardan oluşan 19 adet soru sorulmuştur. Mülakat sonucunda elde edilen bilgiler şunlardır.

İşletmecinin kişisel özellikleri hakkında bilgi edinmek ve turizm sektöründeki deneyimlerini belirleyebilmek amacıyla; Kendinizi kısaca tanıtır mısınız? Daha önce hangi işle uğraşıyordunuz? ,Turizme ne zaman başladınız? soruları, demografik özellikleri belirleyici sorular olan cinsiyet, yaş, eğitim durumu nedir? soruları ve sektördeki, işletmedeki deneyim süresi nedir? İşletmedeki pozisyonunuz nedir? soruları sorulmuştur. Verilen cevaplar sonucunda elde edilen bilgiler şunlardır; İşletme sahipleri Datça da doğmuş, yetişmiş ve orada yaşayan bölge halkından kişilerindendir. Lise mezunu olup, turizm ile ilgili bir eğitim almamışlardır. Kendilerine ait arazilerin de yaşayan ve tarımla uğraşan işletme sahipleri 25 yıl önce evlerini pansiyon olarak işletmeye başlayarak turizm ile ilgili faaliyete başladıklarını belirtmiştir. İşletmenin 1993 yılında turizm faaliyetine başladığı tespit edilmiştir. Bölge halkının tarımın yanında turizmi de gelir kaynağı olarak görerek turizm alanında gelişim göstermeğe yatkın olduğu görülmektedir. Ekoturizm açısından değerlendirildiğinde yerel halkın ekonomiye katılımı ve katkısının olduğu tespit edilmektedir.

İşletme hakkında bilgi sahibi olmak için sorulan sorular ise; İşletmeniz kaç yılından beri faaliyettedir? , İşletmenizin fiziki yapısı, kapasitesi ve personel durumu ile ilgili bilgi verebilir misiniz? , Niçin sahil, şehir vb. otel değil de bu tür bir işletme? , Sezonluk bir işletme midir? , Konaklama dışında misafirlerinize hangi aktiviteleri sunuyorsunuz? , İşletmenize yıllık ortalama kaç turist gelmektedir? , İşletmenizde ağırlıklı olarak yerli turistler mi yabancı turistler mi konaklamaktadır? , En çok hangi ülkeden veya şehirden turist gelmektedir? , İşletmenize gelen turist profilleri nasıldır? ,Yıl içerisinde doluluk oranınız, oda fiyatlarınız, karlılık oranınız nedir? , İşletmenizde turistler ortalama ne kadar kalmaktadırlar ya da kalabilirler? sorularıdır. Verilen cevaplar sonucunda elde edilen bulgular şunlardır; 1993 yılından beri faaliyet gösteren işletme sektörde öncelikle aile pansiyonculuğu yaparak faaliyet göstermeye başlamıştır. Her 5 yıl da bir talebe uygun olarak büyümeye giden işletme şuan 6 bungalov, 7 süit oda, 8 standart oda ve 5 bahçe evi ile hizmet sunan 100 kişi kapasiteli bir aile işletmesidir. Bu süreçte herhangi bir turizm teşviki ve yardımı almamışlardır. Kendi bütçeleri ve banka kredileri ile büyüme yapılmıştır. Sezonluk çalışan işletme 15 Haziran -15 Eylül tarihlerinde faaliyet göstermektedir. İşletmenin en yoğun olduğu dönemler ise Temmuz-Ağustos aylarıdır. İşletme günü

birlik ziyaretçileri de kabul etmektedir. Restoranı, plajı, duşları ile günlük ziyaretler için de uygundur. Yıllık ziyaretçi sayısını 20-30 aile olarak belirtilmiştir. İşletmenin konuklara sundukları herhangi bir aktivite bulunmamaktadır. İsteyen turistler Karya yolunda doğa yürüyüşü yapabiliyor fakat herhangi bir rehberlik hizmeti sunulmamakta olduğu belirtilmiştir. Gelen turist profilinin doğal yaşamı seven, sakinlik arayan, 35 yaş üstü, genellikle çocuklu ailelerden oluştuğu bilgisi alınmıştır. Yerli turistler genellikle İstanbul'dan yabancı turistler ise Almanya'dan geldiği tespit edilmiştir. Glamping'i tercih eden turistlerin profili incelendiğinde metropollerdeki yoğun yaşamdan kaçmak isteyen, sakin, doğal ve konforlu ortamlarda tatil yapmayı tercih eden kişilerden oluştuğu görülmektedir. Bu bağlamda işletmenin turist profili ile glamping işletmelerinin turist profilinin benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Datça limanından giren turist verilerine göre en çok ziyaretçi gelen ülkeler arasında Almanya'nın bulunması işletmeyi ziyaret eden turistlerinde çoğunluğun Almanya'dan olmasını doğrular niteliktedir. Turistlerin konaklama süreleri 3-8 gün olarak belirtilmiştir. İşletmenin oda kahvaltı gecelik konaklama ücreti 450 TL dir.(2018) İşletmenin Datça merkezinde ve diğer koylarında faaliyet gösteren konaklama işletmeleri ile aynı düzeyde ücret politikası uyguladığı görülmektedir. İşletmenin rakiplerine göre avantajlı konumunu fiyatlarına yansıtmadığı tespit edilmiştir.

İşletmenin bulunduğu yerdeki turizm pazarının, rakiplerinin özelliklerini tespit etmek ve pazarlama faaliyetleri hakkında bilgi edinmek amacıyla Rakiplerinizden farkınız nelerdir? ,Üye olduğunuz veya ortak çalıştığınız herhangi bir uluslararası kuruluşu var mı? ,Pazarlama ve tanıtım faaliyetleriniz nelerdir? Yerli ve Yabancı turisti sizi nereden buluyor? Soruları sorulmuştur. Verilen cevaplar sonucunda elde edilen bulgular şunlardır; İşletmenin bu koyda turizm faaliyetlerine ilk başlayan işletme olduğu görülmüştür. İşletmenin Datça'da faaliyet gösteren rakiplerinden farkının özel bir koy olması ve Palamut bükü, Hayıt bükü gibi koylara göre daha sakin ve doğal bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. İşletme herhangi bir pazarlama ve tanıtım faaliyeti yapmamaktadır. Turistlerin müşteri tavsiyesi ve instagram aracılığıyla işletme hakkında bilgi edinip, ziyarette bulundukları belirtilmiştir. ETS tur ve booking.com ile üyeliklerinin olduğu kuruluşlar olarak belirtilmiştir.

İşletme glamping'e çok elverişli bir konuma sahiptir. Konaklama tipi olarak doğa içerisinde bahçe evi ve bungalov yapıları ile hizmet sunmaktadır. Kendine ait özel bir plaja sahiptir. Araştırma sonucunda işletmecilerin glamping işletmeleri hakkında bilgiye sahip olmadığı görülmektedir. İşletmenin restoranın da yöresel

lezzetleri bulmak mümkündür. İşletmede sunulan tüm yiyecekler Datça yöresindeki halktan temin edilmektedir. İşletme sahipleri sahip oldukları araziye turizme açarak turizm geliri de elde etmeye başlamıştır. Ekoturizm açısından değerlendirildiğinde halkın istihdamına ve yeni gelir alanları yaratmasına olanak sağlayan bir işletme olduğu görülmektedir. Dört mevsim turizme elverişli bir yerde sezonluk çalışmaları ve turistlere doğada yapabilecekleri faaliyetler ile ilgili hizmet verememeleri işletmenin geliştirmesi gereken yönleri olarak tespit edilmiştir. Ayrıca güneş ve rüzgâr enerjilerinin kullanımı için potansiyele sahip bir bölgede bu kaynaklardan hiç yararlanılmamaktadır. Hem işletmeler hem halk bu konuda bilinçlendirilmelidir. İşletme pazarlama konusunda da herhangi bir çalışma yapmamaktadır. Daha fazla kişiye ulaşması ve hizmetleri hakkında bilgi vermesi için diğer pazarlama ve iletişim kanallarını da kullanmalıdır. Bu konuda turizm bakanlığı ve belediye ile ortak çalışmalar yürütülmelidir.

SONUÇ

Turizm sektörü incelendiğinde doğal alanlar, bozulmamış doğa, kültürel ve tarihi değerler, farklı deneyimler yaşama isteğinin ön planda olduğu bir turizm gelişimi gözlenmektedir. Özellikle insanların yoğun iş yaşamları ve büyük metropollerin karmaşası içinde olmaları doğa ile iç içe, doğal yapısı bozulmamış, sakin bir çevrede, farklı konseptlerde, yeni deneyimler kazanabilecekleri destinasyonlara tatil ve gezi planları yapmalarına neden olmaktadır. Turistlerin tercihlerindeki değişimler turizm potansiyeli taşıyan ve turist çekim merkezi olabilecek doğal yapısı bozulmamış destinasyonların önemini arttırmaktadır. Bu bölgelerde turizm hızlı bir şekilde gelişirken turizmden elde edilen gelir de artmakta ve ekonomik fayda sağlanmaktadır. Bu gelişim doğal kaynakların dengeli kullanımı ve korunması göz ardı edilerek gerçekleştirilirse doğal yapı korunamaz, bölgenin ekolojik dengesi bozulur. Kaynakların dengeli kullanılmaması, tüketilmesi gelişen turizmin sürdürülebilirliğini sağlanmasını engeller. Bölgenin turizm çekiciliğini kaybetmesine sebep olur. Her alanda olduğu gibi turizmde de sürdürülebilirliğin sağlanması çok önemlidir. Sürdürülebilir bir turizm gelişimi sağlamak için alternatif turizm seçenekleri değerlendirilmeli, kaynak kullanım dengesi etkin olmalı ve turizm planlamaları mutlaka yapılmalıdır. Dünya Ekoturizm zirvesinde, Ekoturizm "Dünyada bulunan doğal kaynakların sürdürülebilir olması ve korunmasını amaçlayan, yerel halka gelir ve çalışma imkânları sunarak ekonomik açıdan kalkınma ve destek sağlayan, sosyal ve kültürel değerleri önemseyen ve koruyan bir yaklaşım ya da tavır " olarak belirlenmiştir. İlkeleri ve amaçları olan ekoturizm sürdürülebilirlik açısından en iyi alternatif turizm seçeneklerindendir.

Glamping doğa ile iç içe tatil yapmak isteyen fakat kamp aktivitesinin negatif yönlerini pozitif çevirmek için kişilerin konfor ve lüks taleplerini karşılamak amacıyla geliştirilmiş bir turizm türüdür. Glamping işletmeleri bozulmamış doğal, kültürel, tarihi güzelliklere sahip bölgelerde kurulmaktadır. Ayrıca doğa ile iç içe, konforlu ve doğal yapıya uyumlu yapılar (çadır, otağ, karavan, bungalov, taş ev, ekolojik kabinler gibi) ile konaklama hizmetleri sunmaktadır. Bu işletmeler doğa dostu olup faaliyet gösterdikleri çevreye zarar vermemeğe ve korumaya özen gösterirler. Yenilenebilir enerji kaynaklarını (güneş, rüzgâr enerjisi gibi) kullanarak sürdürülebilir turizm anlayışını benimsemektedirler. Turistlere faaliyet gösterdikleri bölgeye uygun farklı rekreasyonel aktiviteleri (doğa fotoğrafçılığı, doğa yürüyüşü, kuş gözlemciliği, akarsu ve su sporları gibi) sunarak farklı deneyimler kazandırmayı amaçlamaktadırlar.

Ekoturizmin amaçları, ilkeleri ile glamping işletmelerinin özellikleri ve sunduğu hizmetler arasında bazı ortak noktalar tespit edilmiştir. Bunları şu şekilde açıklayabiliriz.

- Ekoturizm bölgeleri nispeten bozulmamış ve kirletilmemiş doğal alanlar olarak belirlenmiştir. Glamping işletmeleri de doğa ile iç içe olan, doğal güzellikleri bozulmamış ve korunmuş alanlarda faaliyet göstermektedir.

- Ekoturizm turlarına katılan turist grupları ortalama 25-30 kişilik küçük gruplardır. Ekoturizm bölgelerinde konaklama hizmeti sunan işletmeler ise genellikle yerel halk tarafından işletilen 100 kişilik kapasiteyi aşmayan işletmelerdir. Glamping işletmeleri de küçük turist gruplarına hizmet sunabilecek düşük konaklama kapasiteli işletmelerdir. Turizm potansiyeli olan bölgelerde genellikle yabancı yatırımcılar tarafından işletilen işletmelerdir.

- Ekoturizm bölgelerinde yerel mimariye uygun yapılaşma, doğal çevreye saygılı olma ve koruma, koruma kullanma dengesini gözetme önemli amaçlardır. Glamping işletmeleri çevrenin doğal yapısına uygun, çevre dostu yapı malzemelerinden inşa edilebilecek çadır, otağ, ekolojik kabinler, karavanlar, bungalovlar, ağaç evler gibi farklı mimari yapılarla konaklama hizmeti sunmaktadır. Ayrıca yenilenebilir enerji kaynaklarından (güneş, rüzgâr gibi) yararlanan ve atıklarının çevreye zarar vermesini önleme amaçlı doğa dostu ürünleri kullanan işletmelerdir.

- Ekoturizme uygun bir seyahatin önemli unsurlarından biri yapılan seyahat sonucunda turistlerin maksimum rekreasyonel memnuniyet ve deneyim kazanmasıdır. Glamping işletmeleri de ziyaretçilerine kuş gözlemciliği, rafting, doğa yürüyüşü, yaban hayatı gözlemciliği, doğa fotoğrafçılığı gibi birçok rekreasyonel faaliyetlerden yararlanmalarını sağlayacak hizmetler sunmaktadır.

- Ekoturizm bölgelerine yapılan seyahatin yerel halkın ekonomisine katkı sağlaması gerekir. Ayrıca yerel halkın istihdamı sağlanmalıdır. Glamping işletmeleri özellikle yerel halkın yetiştirdiği ürünleri temin ederek, yöreye özgü lezzetleri mutfaklarında kullanarak turistlere sunmaktadırlar. İşletmelerinde yerel halkın çeşitli görevlerde çalışmasını sağlayarak istihdamı da arttırmaktadırlar.

Datça ilçesi (Muğla) , özel çevre koruma bölgesi ilan edilmiş ve 2023 turizm stratejilerinde yer alan ekoturizm kentlerindendir. Endemik türlere sahip doğası, el değmemiş koyları, tarihi ve kültürel değerleri, organik tarıma elverişli toprakları ile ekoturizm açısından yüksek bir potansiyele sahiptir. Son yıllarda turizm açısından da bilinirliği artan, gözde turizm destinasyonlarındandır. Birçok koy ve ilçe sit alanı

içerisinde olmasından dolayı imar kuralları sebebiyle betonarme yapılaşmadan korunabilmiştir. Koylarda bölgeye özgü köy evleri, bungalovlar, ağaç evler şeklinde yapılaşma görülmektedir. Özellikle turistlerin çekim merkezi haline gelen Palamutbükü, Hayıtbükü, Mesudiye gibi yerleşimlerde daha çok aile pansiyonculuğu yaygınlaşmıştır. Bu bölgelerde doğal yapıya uygun konforlu konaklama işletmeleri yoktur. Glamping konaklama için doğal malzemeler kullanılarak inşa edilebilen farklı seçenekler sunmaktadır. Özellikle çevre dostu ve doğaya uyumlu yapılar olmasına önem verilmektedir. Glamping işletmelerinde turistler ekolojik bölmeler, çadırlar, kabinler, doğal rüstik evler, mağaralar, kubbeler, karavan gibi yerlerde konaklayabilmektedir. Datça'nın özellikle doğa içerisindeki, muhteşem güzellikteki koylarında turizm gelişimi planlı ve çevreye duyarlı bir şekilde sağlanmalıdır. Glamping işletmeleri bu bölgeler için çok elverişlidir. Yerel halkın bu konudaki farkındalığı sağlanarak turizmden de gelir sağlaması amaçlanmalıdır. Önemli bir kaynak olan doğal yapı ve güzellikleri koruyarak sürdürülebilir bir turizm geliri sağlanmalıdır. Mevcut aile pansiyonculuğu yapılarını geliştirilerek turistlere doğa ile baş başa, konforlu, çevre dostu, doğal yapıya uyumlu konaklama seçenekleri sunulabilir. Ziyaretçi sayısı arttıkça bölgenin doğal yapısının korunması için çevreye duyarlı turizm anlayışına sahip turizm işletmelerinin faaliyet göstermesi büyük önem arz etmektedir.

Datça'nın sahip olduğu turizm çekiciliği olan doğal kaynaklarını günümüze kadar korunabilmesinin sebeplerinden biri ilk karayolunun (Muğla-Marmaris-Datça) 1970 yılında yapılmış olmasıdır. Ayrıca 1990 yılında Datça - Bozburun Özel Koruma Bölgesi ilan edilmesi de diğer bir sebebidir. Ulaşım olanakları düzeltilirken bölgenin doğal yapısına zarar vermeyecek yolların yapılması sağlanırsa çevre tahribatı engellenebilir.

Knidos Antik kenti Datça'nın en önemli arkeolojik ve tarihi değeridir. Turistlerin ziyaretleri sırasında mutlaka antik kenti de ziyaret etmelerinin sağlanması gerekir. Bu bağlamda belediye ve konaklama işletmeleri turistlere uzman bir rehber aracılığı ile yapılabilecek turlar düzenlemelidir. Turistler bölgenin kültürel ve tarihi güzellikleri konusunda bilgilendirilmeli, turlara katılımları ve bu yerleri ziyaret etmeleri konusunda teşvik edilmelidir.

Datça'nın birçok rekreasyonel aktivite içinde çok uygun bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda belirlenen aktiviteler şunlardır;

Kuş gözlemciliği (Ornitoturizm) bölgede yapılabilecek bir gözlem sporudur. Ülkemizin göç yolları üzerinde olması bu sporun yılın her dönemi yapılmasına

olanak sağlamaktadır. Özellikle Datça-Bozburun ÖÇK bölgesi Kır kırlangıcı, Kızılsırtlı Kırlangıç, Arı kuşu, Kara Sağan ve Akkaranlı Sağan kuş türlerinin göç yolları üzerindedir. Bu bağlamda dört mevsim turizme elverişli iklimi ve kuş göç yolları üzerinde olması Datça'nın Ornitorizm sporu için elverişli bir yapıda olduğunu göstermektedir. Gözlem sırasında kuşların habitatına, yuvalarına, yumurtalarına zarar verilmemelidir.

Datça'nın deniz ekosistemi ve denizde yaşayan balık türleri açısından zengin yapısı özellikle av turizmi alanında yapılacak balıkçılık aktivitelerinde korunması ve dikkatli avlanma yapılması gereken bir bölge olduğunu göstermektedir. Bilinçli ve kontrollü bir şekilde balık avcılığı yapılması gerektiği tespit edilmiştir. Bu konuda hem yerel halk hem turistler bilinçlendirilmelidir. Avlanma aktivitesi sırasında nesli tükenmekte olan nadir türlere zarar verilmemesine özen gösterilmelidir. Bu bağlamda av yasaklarına uyulması ve gerekli kurumlar tarafında denetimlerin yapılması şarttır.

Botanik turizmi açısından değerlendirildiğinde, bölge kızılçam ormanları, Datça hurması, sığla ağacı ve sandal ağacı endemik bitki türlerini barındıran çok önemli bir bitki örtüsüne sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca biyoçeşitlilik açısından çok önemli bir tür olan Kum Zambakları Datça sahillerinde (Gebekum, Knidos, Domuzini, Palamutbükü)¹¹⁵ görülmektedir. Bu alanlara yapılan turistik gezilerde bu türlere zarar verilmesi engellenmelidir. Doğal alanlarından bu tür bitkilerin ve bitki soğanlarının alınarak farklı yerlere götürülmesi gibi davranışlar engellenmelidir. Bu bağlamda ekoturizmin öncelikle bölge halkının turizme katılımının sağlanması ilkesinin önemi açıkça görülmektedir. Yerel halk bu türlerin önemi hakkında bilgi sahibi ve bilinçli olur, turistleri bu konuda bilgilendirirse bu türlerde korunarak gelecek nesillere aktarılabilir. Botanik turizmi ise bu konuda uzman rehberler ile yapılmalıdır. Doğal alanlarındaki bitkilerin farklı yerlerde, farklı bölgelerde olması ve farklı zamanlarda çiçek açması yapılan turizmi tüm yıla ve farklı bölgelere yaymaktadır. Bu bağlamda Datça'da her yıl şubat ayında gerçekleştirilen Badem çiçeği festivalinin turizm açısından olumlu bir şekilde değerlendirildiği görülmektedir.

Bozulmamış doğası ve muhteşem güzellikteki koyları turistlere doğa ile iç içe bir tatil deneyimi sunmak için çok elverişlidir. Fakat bu bölgelerde yeterli konfora sahip, yaz sezonu dışında aktif hizmet sunabilecek yeterli sayı da işletme mevcut değildir. İşletmeler aile pansiyonculuğu yapan yerel halka ait işletmelerdir.

¹¹⁵ Muzaffer Özgen, Datça Detay, Kum Zambacı, <https://www.datcadetay.com/kum-zambagi.html>, (15.05.2019)

Araştırma alanında yapılan çalışmalar da glamping hizmeti sunan bir işletme tespit edilememiştir.

Mülakat yapılan işletmenin sahipleri Datça da doğmuş, yetişmiş ve orada yaşayan bölge halkından kişilerdendir. Aile bireylerinin birlikte çalıştığı bir aile işletmesidir. Tarım arazilerini yaz sezonunda turizme açarak aile pansiyonculuğu yapmaya başlamıştır. 1993 yılından beri faaliyet göstermektedir. Ekoturizm dünya ve Türkiye'deki gelişimi 1990 yıllarda başlamıştır. İşletmenin kuruluş ve büyüme gösterdiği yıllarla ekoturizm gelişimi ile paralellik gösterdiği saptanmıştır. Sonra gelen talepler sonucu büyüyerek 100 kişi kapasiteli butik bir işletme olarak hizmet sunmaya devam etmiştir. Turistlerin talep ve tercihlerindeki değişimin kıyı turizmden ekoturizme yönelim gösterdiği ve alternatif turizm seçeneklerinin işletmeler tarafından değerlendirilmeye başlandığı görülmektedir. İşletme büyüme sürecinde turizm destek ve teşviki almamıştır. Ekoturizmi desteklemek için yerel halka turizm teşvikleri sağlamak ve bu konuda bilgilendirmek gerekir. Bu konuda herhangi bir proje ve çalışma tespit edilememiştir. İşletme mutfağında yerel lezzetlere yer vermektedir. Mutfağında bölge halkından temin ettiği ürünleri ve kendi tarım arazisinde yetiştirdiği ürünleri kullanmaktadır. Bu yönüyle ekoturizm açısından önemli bir özelliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. İşletme Mesudiye köyü Kızılbük koyunda doğa içerisindeki konumu bir glamping işletmesi olarak faaliyet gösterebilmesi için çok elverişlidir. Konaklama için turistlere bungalov veya bahçe odaları seçeneklerini sunmaktadır. Bu yönüyle glamping işletmelerinde görülen farklı konaklama seçenekleri ile hizmet sunma özelliğini de taşımaktadır. Rekreatif birçok aktiviteye uygun yapısına rağmen işletmenin turistlere bu konuda hizmet sunmadıkları tespit edilmiştir. İşletmenin sahip olduğu bu potansiyeli kullanması turizm gelişimine büyük katkı sağlayacaktır. Bu bölgede doğa yürüyüşü için çok elverişli rotalar mevcuttur. Su sporları yapmak içinde uygun bir sahile ve denize sahiptir. Datça merkezindeki ve Palamutbükü, Hayıtbükü gibi koylarda faaliyet gösteren işletmelere göre bilinirliği daha az olan bir işletmedir. Pazarlama ve tanıtım faaliyetleri konusunda bir çalışma yapmadıkları tespit edilmiştir.

Datça yöresinde Biçici (2013) tarafından yapılan çalışmaların sonuçlarında Datça yerel halkının sürdürülebilir bir turizm gelişimi sağlanması konusunda katılım sağlamaya istekli olduğu ve alternatif turizm seçenekleri sunan işletme türlerine karşı olumlu yaklaşıtları görülmektedir. Yapılan mülakat sonucunda işletme sahibinin de tarım ve turizm ile ekonomisine katkı sağladığı, yaşadığı bölgenin doğasına, kültürüne saygılı ve turizm alanında çalışmaya istekli

olduğu tespit edilmiştir. Araştırma bulguları Biçici(2013) çalışmasını destekler niteliktedir.

Datça'nın sahip olduğu doğa yapısının korunması ve turizm potansiyelinin etkin kullanımı için ekoturizm odaklı bir turizm gelişimi sağlanmalıdır. Alternatif turizm seçenekleri değerlendirilmeli, çevrenin doğal yapısına uygun mimari yapılara sahip, çevre dostu glamping girişimlerinin faaliyete geçmesi desteklenmelidir. Yerel halk ekoturizm ve glamping hakkında bilgilendirilmelidir. Datça 'da turizmin gelişimi sürdürülebilir bir şekilde olması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Araştırmanın sonucunda Ekoturizm odaklı glamping Datça için çok elverişli bir alternatif turizm seçeneği olduğu tespit edilmiştir.

Datça yöresinde ekoturizm odaklı turizm gelişimi sağlanması için öneriler şu şekildedir.

- Turist taşıma kapasiteleri dikkate alınarak bölgenin turizm planlamaları yapılmalıdır.
- Dört mevsim turizme elverişli iklimi değerlendirilmeli, turist yoğunluğunun yıl içine yayılmasını destekleyecek etkinliklerin sayısının artırılmalıdır.
- Yerel halkın tarım faaliyetlerinin yanında turizmden de gelir sağlaması için turizme katılımı teşvik edilmelidir. Ekoturizm, turistik ürün geliştirme, pazarlama, aile pansiyonculuğundan ekoturizm odaklı turizm işletmeciliğine yönelme gibi konularda yerel halk bilinçlendirilmeli ve halkın farkındalığı artırılmalıdır.
- Yerel mimari korunarak çevreye duyarlı yapılaşma gelişimi sağlanmalıdır. İmar planları ekoturizme uygun yapıda olmalıdır.
- ÖÇKB, Sit alanlarına sahip olması sebebiyle biyolojik çeşitliliği ve doğal yapıyı koruyan rekreasyonel faaliyetler yapılmalıdır.
- Hedeflenen turist profili tekrar yöreyi ziyaret edecek, doğaya ve çevreye duyarlı, yerel kültürlerle saygılı olan küçük gruplardan oluşmalıdır.
- Turizmin sürdürülebilirliği için yerel yatırımlar desteklenmeli, yerel halka öncelikler ve imtiyazlar sunulmalıdır.
- Turizm yatırımı yapmak isteyen girişimcilerin kurmak istedikleri işletmeler çevre duyarlılığı, yerel halka istihdam sağlama potansiyeli, eko etiket (yeşil yıldız, beyaz yıldız, mavi bayrak gibi) almaya uygun olma, atık yönetimi gibi birçok ölçüt göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir. Gerekli denetimler yapılarak uygunluk verilmelidir.
- Atık ve çöp yönetimi konusunda etkinlik artırılmalıdır. Yerel halk ve ziyaretçiler bu konuda bilinçlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

Aktur Datça Camping. <http://www.datcakamping.com/kamping.html>, (12.10.2018)

Alden Rose. **Glampitecture: 8 Glamorous Camping Retreats**, <https://architizer.com/blog/inspiration/collections/glamping-architecture/> (31.05.2018)

Andrey, Charlotte, Helena Galera, Jennifer Cabido, Whiskey Wu. New Trends in the Outdoor Hospitality Industry, **Tourism Management Module 713**, 2014, ss.1-9.

Ark Shelter. **Shelter S**, <https://architizer.com/projects/shelter-s/>, (22.11.2018)

Arslan, Yunus. **Erdek ve Çevresinin Ekoturizm açısından Değerlendirilmesi**, <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c8s13/makale/c8s13m12.pdf>, (22.11.2018), s.36.

Avalon Steppes Glamping, <http://avalonsteppes.com/>, (28.04.2019)

Aylak Yaşam Kampı. <http://www.aylakyasamkamp.com/konaklama/> , (28.04.2019)

Badem Çiçeği Festivali Datça, <http://www.bademcicegifestivali.com/>, (12.10.2018)

Biçici, Fırat. Datça Yerel Halkının Sürdürülebilir Turizm Gelişimine ve Turizm İşletmelerine Yönelik Tutumları, **Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi** 10 (1), 2013, ss.19-36.

Birdir, Kemal, Kamil Unur ve Ali Dalgıç. "Türkiye ve Dünya'da Kamping ve Yeni Bir Turistik Ürün Olarak 'Glamping'", **1. Eurisia International Tourism Congress: Current Issues, Trends and Indicators (EITOC-2015)**, ISBN:978-605-9119-16-0 (2.C), 2015, ss.168-177

Boncuk Bay Gökova, <https://bonjukbay.com/>,(28.04.2019)

Brooker, Edward ve Marion Joppe. Trends in camping and outdoor hospitality—An international review, **Journal of Outdoor Recreation and Tourism**, No: 3, 2013, ss. 1-6.

Caldicott, Julia; Fuller, Don. **The Concept and Relevance of Ecotourism to Indigenous Economic and Human Development in Remote Australian communities**. Centre for enterprise development and research, Southern

Cross University Coffs Harbour Campus in Conjunction with the Centre for Regional Tourism Research (CEDOR), Occasional Paper No 6, 2005, s 18.

Club Amazon. <http://www.clubamazon.com.tr/TR,7/nasil-bir-tatil.html> , (28/04/2019)

Counts, Dorothy Ayers; Counts, David R. **Over the next hill: An ethnography of RVing seniors in North America**. Broadview Press, 2.Baskı, 2004, s. 109.

Çambel, Ayça. **Türkiye de Ekoturizm ve Ekonomiye Katkıları**,(Dönem Projesi),Ege Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İzmir, 2016.

Çelik Nur, Ozan Bahar, Selma Tatar. Kırsal Kalkınmada Glamping Turizmin Rolü: Club Amazon Bördübet Örneği, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 10 Sayı: 51, Ağustos 2017, ss. 1283-1287

Çetin, Ayşe Nur. **Datça'da Turizm**, <https://ayysenurcetin.wordpress.com/datcada-turizm-2/> , (18.05.2019)

Çetin Ayşe Nur. **Datça'nın Tarihi**, <https://ayysenurcetin.wordpress.com/datcanin-tarihi/>, (18.05.2019)

Dan, Howarth. **Five Tiny Vacation Homes and Glamping Sites for Less Adventurous Camper**, 22.08.2016, <https://www.dezeen.com/2016/08/22/five-tiny-vacation-homes-glamping-sites-less-adventurous-campers-architecture-roundup/>, (31.05.2018)

Datça Belediyesi, **Datça'yı Tanıyalım**, <http://www.datca.bel.tr/datca-yi-taniyalim/> (23.05.2018)

Datça Yerel Tohum. <http://datcayereltohum.org/>, (11.10.2018)

Datça Kültür Sanat Dayanışması. **Can Yücel Kültür Sanat Festivali**, <http://datcakultursanat.org/can-yucel-kultur-sanat-festivali-etkinlik-programi/>, (12.10.2018)

Datça Bozburun CDP Araştırma Raporu, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, s.143.175.176.177

Datça-Bozburun Özel Çevre Koruma Bölgesi Sosyo-Ekonomik. Tarihi ve Kültürel Değerler Araştırması, Kesin Rapor, TC Çevre ve Orman Bakanlığı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı, 2010, s.11.

Datça'nın Sosyal ve Ekonomik Durumunun Tespiti. Kalkınma Stratejisi ve Yol Haritasının Belirlenmesi Projesi Raporu, 01.03.2017, GEKA, s.23.

Demir, Cengiz ve Aydın Çevirgen. **Ekoturizm Yönetimi**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2006.

Durak, Ayhan. **Turizmin Çevreye Etkileri Nevşehir İli Konaklama. İşletmeleri Yöneticilerinin Çevre Duyarlılığı İle İlgili Bir Araştırma**, Erciyes Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Tez), Kayseri, 2008.

Ekoconcept Prefabricated Buildings. **Mini For-4**.
<https://architizer.com/projects/mini-for-4/>, (22.11.2018)

Erdoğan, Nazmiye. **Ekoturizm Turizm, Çevre ve Sürdürülebilirlik**. https://www.researchgate.net/publication/283498573_Ekoturizm_Turizm_Cevre_ve_Surdurulebilirlik, (01.09.2018) .

Erdoğan, Nazmiye. **Çevre ve (Eko) Turizm**, Erk Yayıncılık, Ankara, 2003.

Erdoğan Nazmiye. " Sürdürülebilirlik açısından Türkiye'de ekoturizm gerçeği.", **Ekoloji Magazin-Doğa, Çevre ve Kültür Dergisi**, Sayı:6, (Nisan-Haziran 2005), ss.36-41.

Ergüven, Mehmet Han, Aysel Yılmaz ve Derya Kutlu. Turistik ürün çeşitlendirme bağlamında Hibrit Turizm:Glamping Örneği, **International Journal of Social Science Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3171>** Sayı: 41, 2015, ss. 255-265.

Fennell, David. A. (2003). **Ecotourism (2. Edition)**, London and Newyork: Routledge, s.18.

Geocities. **Türkiye'nin Önemli Kuş Alanlarını İzleme Projesi**, http://www.geocities.ws/fazilet_uker/Kusbakisi.htm, (14.11.2018)

Glamping Hub. **What's Glamping?** <https://glampinghub.com/whats-glamping/> (24.06.2016)

Graciastudio, **Endemico Resguardo Silvestre**, <https://architizer.com/projects/endemico-resguardo-silvestre/>, (22.11.2018).

Göktaş, Levent Selman ve İsmail Kızılırmak. Bolu Yedigöller Milli Parkı'nın Glamping Turizmi Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi, **Türk Turizm Araştırmaları Dergisi**, Cilt. 1, Sayı.4, 2017, ss. 43-51.

Gülez, Sümer. **Doğa Koruma ve Milli Parklar**, Z.K.Ü. Bartın Orman Fakültesi, Ders Notları, Bartın, 2000.

Hardy, Anne; Hanson, Dallas; Gretzel, Ulrike. Online representations of RVing neo-tribes in the USA and Australia. **Journal of Tourism and Cultural Change**, 2012, Cilt: 10, No: 3, ss. 219-232.

Kınacı, Bahar, Nalan Albuz Pehlivan ve Güneş Seyhan. **Turizm ve Çevre:(Çevre Koruma)**, Pegem, Ankara, 2011.

Kış Yüzme Maratonu, <http://www.kisyuzmemaratonu.org/index.php/11-kis-yuzme-maratonu>, (12.10.2018)

Kızılırmak İsmail, Gürel Çetin ve Levent Selman Göktaş. **Özel İlgi Turizmi Olarak Glamping Turizminin Mevcut Durumu: Bir Örnek Olay Analizi Araştırması**, 4. Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi, 2017, s.108.

Knidia Ecofarm. <http://www.knidia.com/>, (12.10.2018)

Kocabahçe Glamping. <http://www.kocabahceglamping.com/>, (28/04/2019)

Kozak, Meryem Akoğlan ve Sadık Bahçe. **Özel İlgi Turizmi**, Detay, Ankara, 2009.

Kozluyalı Glamping, <https://www.kozluhan.com/kozluyali-glamping>, (28.04.2019)

Kuter Nazan, Emre Ünal. "Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri" , **Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi**, 2009, Sayı: 9, Cilt: 2, ss.146-156.

Landscape d.o.o. , **Bled//Garden Village Bled**, <https://architizer.com/projects/garden-village-bled/>,(22.11.2018)

Masberg, Barbara ve John Morales. Case Analysis of Strategies in Ecotourism development, **Aquatic Ecosystem Health & Management**, 1999, Cilt: 2, No:3, ss. 289-300.

Muğla Kültür Turizm, **Coğrafya (Konum İklim Ulaşım)**, <http://www.muglakulturturizm.gov.tr/TR,157565/cografya-konum-iklim-ulasim.html> 23.05.2018

Muğla Kültür Turizm.**Coğrafya Konum İklim**,<http://www.muglakulturturizm.gov.tr/TR,1575-65/cografya-konum-iklim-ulasim.html> 23.05.2018

Muğla Kültür Turizm.**Turizm İstatistikleri**, <http://www.muglakulturturizm.gov.tr/TR,73710/turizm-istatistikleri.html> , (31.08.2018)

Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, **Datça Yöresel Ürünler**, <http://www.muglakulturturizm.gov.tr/TR-157577/yoresel-urunler.html>, (08.05.2019).

MonaCamp Sığacık, <https://www.monacamp.com/>,(28.04.2019)

NTV. **Türkiye'nin Kuşları**, https://www.ntv.com.tr/galeri/turkiye/turkiyeninkuslari,rWPOClgbLUGenvqlh4dj_g/gYFgAldjgkKDS6nTj-In6Q ,(05.04.2018).

Nüfus. Datça Muğla Nüfusu. https://www.nufusu.com/ilce/datca_mugla-nufusu (23.05.2018)

Nicholas Plewman Architects. **Sandibe Okavango Safari Lodge**. <https://architizer.com/projects/sandibe-okavango-safari-lodge-1/>,(22.11.2018)

OliveFarm, **Guesthouse**, <http://guesthouse.olivefarm.com.tr/olivefarm.php>, (12.10.2018)

Özgen, Muzaffer. **Datça Detay, Datça Harita**. <https://www.datcadetay.com/datcaharita.html> (09.06.2018)

Özgen, Muzaffer. Datça Detay. **Sındı Tarımsal Kalkınma Kooperatifi**, 28.02.2014, <https://www.datcadetay.com/sindi-tarimsal-kalkinma-kooperatifi.html> ,(11.10.2018)

Özgen, Muzaffer. Datça Detay. **Hızırşah İpek Dokuma Çalışmaları**, 22.07.2014, <https://www.datcadetay.com/hizirsah-ipek-dokuma-calismalari.html>, (11.10.2018)

Özgen, Muzaffer. Datça Detay. **Datça Vineyard Bağlarında Bağbozumu Şenliği**, 27.07.2018, <https://www.datcadetay.com/datca-vineyard-baglarinda-bag-bozumu-senligi.html>, (11.10.2018)

Özgen, Muzaffer. Datça Detay. **Kum Zambacı**, <https://www.datcadetay.com/kum-zambagi.html>, (15.05.2019)

Özdoğan, Dila. Konfor Artı Kampçılık eşittir Glamping, Hürriyet, 28.04.2019, <http://www.hurriyet.com.tr/seyahat/galeri-konfor-arti-kampcilik-esittir-glamping-41194741#page-24>, (28.04.2019)

Öztaş, Kadir ve Tahsin Karabulut. **Turizm Ekonomisi ve Genel Turizm Bilgileri**, Nobel, Ankara, 2006.

Ph. Chardonnet (1), B. des Clers(1), J. Fischer(2), R. Gerhold (2), F. Jori (3) & F. Lamarque. **The value of wildlife**, https://www.researchgate.net/publication/11393-617_The_value_of_wildlife (14.11.2018)

Run Datça, <http://www.rundatca.com/program/>, (12.10.2018)

Saklı Göl Evleri, http://www.sakligolevleri.com/?sayfa=ana_sayfa&lang=tr, (28/04/2019)

Stinessen Arkitektur, **Manshausen Island Resort**, <https://architizer.com/projects/manshausen-island-resort/>, (22.11.2018)

Sungur Zerrin. **Social Impact of Sustainable Ecotourism: Cases from Turkey**, Anadolu University, 2012, s.340.

The Nature Conservancy, 2009, **Consider Your Impact**. <https://www.nature.org/greenliving/what-is-ecotourism.xml>, (05.04.2018)

The Nature Conservancy, **What is Ecotourism?**. 2009, <https://www.nature.org/greenliving/what-is-ecotourism.xml>, (05.04.2018)

Tunç, Azize ve Firuzan Saç. **Genel Turizm Gelişim ve Geleceği**, 1. Baskı, Detay Yayıncılık, 1998, Ankara.

Turhan, Ummahan ve Atınç Olcay. "Türkiye’de Glamping Hizmeti Veren İşletmelerin Sahip ve Yöneticilerinin “Yeni Turizm Trendi Glamping” ile İlgili Görüşleri (Muğla ve Antalya Örneği)", **Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 16(4), 2017, ss. 980-996

Uçar, Metin. **Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınma: Fethiye Örneği**, 1. Baskı, Detay Yayıncılık, 2010, Ankara.

Uluslararası Kültür Sanat Akademisi, <http://www.ukksakademi.com/index.html> , (09.07.2018)

Yılmaz, Müge. **"Özel Çevre Koruma Bölgeleri Yönetimi ve Sürdürülebilir Çevre Koruma Anlayışının Oluşumuna Etkisi: Datça- Bozburun Örneği"**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2010.

Yılmaz, Hatice. **Turizm Çeşitlendirmesi Kapsamında Ekoturizm Ürünü Olarak tatil Çiftlikleri: Türkiye deki Tatil Çiftliklerine Yönelik SWOT Analizi**, (Doktora Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 2008.

Yücel Cengiz. **Turizmde Yükselen Değer: Turizmde Yükselen Ekoturizm, TURSAB ARGE, 2002**, https://www.tursab.org.tr/dosya/1023/02nieko_1023_1889046.pdf, s.2, (05.04.2018)

Yürik, Özkan Esin. "Turizmin geleceği: Ekoturizm" **Standard Dergisi**, Ajans Türk Matbaacılık Sanayi A.Ş. , Yıl:42, Sayı:500, 2003, Ankara, s.2.

EKLER

Ek 1: Kızılderili Çadırları

Ek 2: Safari Çadırları

Mendocino, Kaliforniya(USA)

Bela Bela, Limpopo (Güney Afrika)

Tarragona, Katalonya(Ispanya)

Ek 3: Lüks Çadırlar

Ladakh, Jammu ve Kashmir (Hindistan)

Edmonton, İngiltere(UK)

Vada, Tuscany (İtalya)

Ek 4: Yurts / Otağ Örnekleri

Gasquet, Kaliforniya (USA)

Accord, New York (USA)

Ballindalloch, İskoçya(UK)

Ek 5: Ağaç Evler

Seattle, Washington (USA)

Alvignac, Dordogne (Fransa)

Olinda, Victoria (Avusturalya)

Ek 6: Kamp Araçları

Santa Barbara, Kaliforniya (USA)

Silves, Algarve (Portekiz)

Pender Island, British Columbia (Kanada)

Los Angeles, Kaliforniya (USA)

Ek 7: Dome/Kubbe

Cape Breton Island, Nova Scotia, Kanada

Labastide de Penne, Tarn-et-Garonne (Fransa)

Ek 8: Eco-Pods/ Ekolojik Kabinler

Old Fort, Kuzey Karolina (USA)

Tepoztlan, Morelos (Meksika)

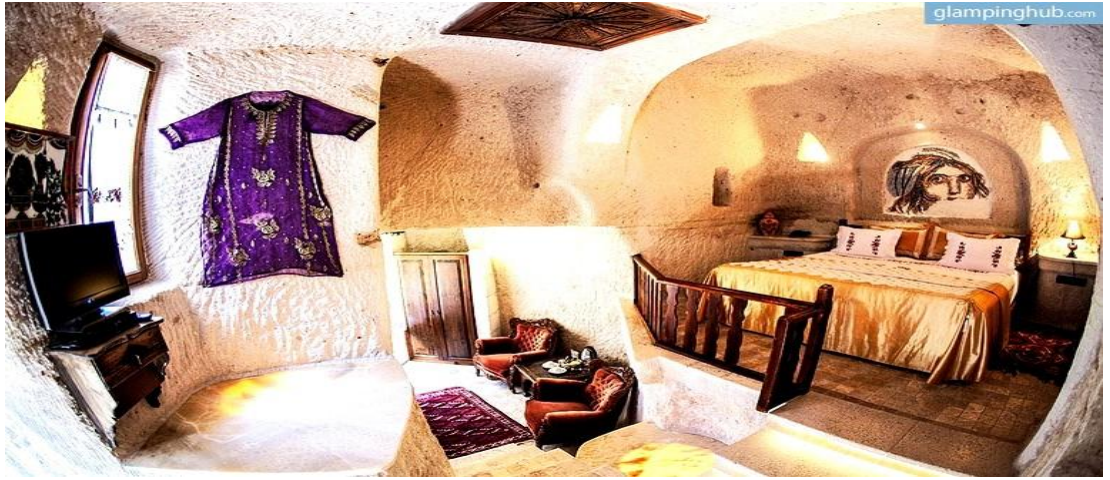

Ek 9: Cave / Mağaralar

Granada, Andalucia (İspanya)

Ürgüp, Nevşehir (Türkiye)

Ek 10: Dünya'dan Örnekler

Meksika Guadalupe Adası

Kuzey Norveç, Manshausen Adası

Bruges, Belçika

Slovenya, Bled

Botswana, Okavango Deltası

Güney Kore, Yangpyeong-gun Dağları

Slovenya, Blend, Mini for-4

Ek 11: Mülakat Soruları

İşletmecinin Kişisel Özellikleri

- Kendinizi kısaca tanıtır mısınız?
- Daha önce hangi işle uğraşıyordunuz?
- Turizme ne zaman başladınız?

1. Cinsiyetiniz nedir?
2. Kaç yaşındasınız?
3. Eğitim Düzeyiniz nedir?
4. Sektör Deneyim Süreniz(Yıl) nedir?
5. İşletmedeki Deneyim Süreniz(Yıl) nedir?
6. İşletmedeki Pozisyonunuz nedir?

İşletme ve Hizmetine İlişkin Sorular:

1. İşletmeniz kaç yılından beri faaliyettedir?
2. İşletmenizin fiziki yapısı, kapasitesi ve personel durumu ile ilgili bilgi verebilir misiniz? Niçin sahil, şehir vb. otel değil de bu tür bir işletme?
3. Sezonluk bir işletme midir?
4. Konaklama dışında misafirlerinize hangi aktiviteleri sunuyorsunuz?
5. İşletmenize yıllık ortalama kaç turist gelmektedir?
6. İşletmenizde ağırlıklı olarak yerli turistler mi yabancı turistler mi konaklamaktadır?
7. En çok hangi ülkeden veya şehirden turist gelmektedir?
8. İşletmenize gelen turist profilleri nasıldır?
9. Yıl içerisinde doluluk oranınız, oda fiyatlarınız, karlılık oranınız nedir?
10. İşletmenizde turistler ortalama ne kadar kalmaktadırlar ya da kalabilirler?
11. Rakiplerinizden farkınız nelerdir?
12. Üye olduğunuz veya ortak çalıştığınız herhangi bir uluslararası kuruluşu var mı?
13. Pazarlama ve tanıtım faaliyetleriniz nelerdir? Yerli ve Yabancı turisti sizi nereden buluyor?

Ek 12: Şekiller

Şekil 1: Datça Koyları

Kaynak: <https://www.datcadetay.com/datcaharita.html> , (09.06.2018)

Şekil 2: Datça Bozburun ÖÇK Bölgesi

Kaynak: Datça'nın Sosyal ve Ekonomik Durumunun Tespiti, Kalkınma Stratejisi ve Yol Haritasının Belirlenmesi Projesi Raporu, 01.03.2017, GEKA, s.8